

1^ο Π.Ε.Κ. ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Π.Ε.Κ.	ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ	ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ/ ΙΔΙΟΤΗΤΑ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΗ	ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ/ ΙΔΙΟΤΗΤΑ ΥΠΕΥΘΥΝΟΥ
1 ^ο Π.Ε.Κ. ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ	Θεσσαλονίκη	1 ^ο Π.Ε.Κ. Θεσ/νίκης 1 ^ο Γ/σιο Άνω Τούμπας	Σύρμω Βαϊραμίδου , Υποδ/ντρια 1 ^{ου} Π.Ε.Κ. Θεσ/νίκης	Ελένη Τζελέπη-Γιαννάτου Πάρεδρος ε.θ. Π.Ι.
	Ημαθία	1 ^ο Δημ. Σχολείο Βέροιας	Ευάγγελος Δημόπουλος Δ/ντής 1 ^{ου} Δημ. Σχολείου Βέροιας	
	Πέλλα	1 ^ο ΓΕΛ Έδεσσας	Θεόδωρος Ψαρίκογλου Δ/ντής 1 ^{ου} ΓΕΛ Έδεσσας	
	Περιία	9 ^{ου} Δημ. Σχολείο Κατερίνης	Νικόλαος Μπακιάροπουλος Υποδ/ντής 9 ^{ου} Δημ. Σχολείου Κατερίνης	

Π.Ε.Κ.	ΑΙΤΗΣΕΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ			ΕΠΙΛΕΓΕΝΤΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ			ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΠΟΥ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΑΝ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ			ΤΜΗΜΑΤΑ		
	Α/θμια	Β/θμια	Σύνολο	Α/θμια	Β/θμια	Σύνολο	Α/θμια	Β/θμια	Σύνολο	Α/θμια	Β/θμια	Σύνολο
1 ^ο Π.Ε.Κ. ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ	314	345	660	176	177	353	166	151	317	6	6	12

Η οργάνωση, ο συντονισμός και η διοικητική υποστήριξη του προγράμματος αναγνωρίστηκε από όλους τους εμπλεκόμενους ως ιδιαίτερα ικανοποιητική, ενώ η συνεργασία με τους Ειδικούς Συνεργάτες και τους επιμορφωτές με το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο υπήρξε άριστη.

Η υλικοτεχνική υποδομή των επιμορφωτικών κέντρων ανταποκρίθηκε στις ανάγκες του προγράμματος ενώ ο σκοπός και οι στόχοι του προγράμματος κάλυψαν τις περισσότερες ανάγκες των εκπαιδευτικών.

Επειδή ο αριθμός των επιμορφούμενων που υπέβαλαν αίτηση προς το Π.Ι. ξεπερνούσε τον αριθμό που είχε αρχικά προβλεφθεί στο Έργο, χρειάστηκε να γίνει δημόσια κλήρωση. Λόγω έκτακτων καιρικών συνθηκών, κρίθηκε αναγκαίο η κλήρωση να γίνει την Παρασκευή 22 Φεβρουαρίου 2008 στις 14.00 στο Παιδαγωγικό Ινστιτούτο στο χώρο των γραφείων του Τμήματος Αξιολόγησης και

Επιμόρφωσης του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου για όλα τα εξακτινωμένα κέντρα του Π.Ε.Κ., με την παρουσία τριών Παρέδρων του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου και δύο αποσπασμένων στο Π.Ι. εκπαιδευτικών.

Η συνεργασία με τους Ειδικούς Συνεργάτες ήταν άριστη καθ' όλη τη διάρκεια του Προγράμματος και υπήρχε συχνή τηλεφωνική επικοινωνία προκειμένου να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα που παρουσιάζονταν.

Πριν την ολοκλήρωση του προγράμματος έγινε επίσκεψη από την υπεύθυνη του Προγράμματος στο Π.Ε.Κ. Θεσσαλονίκης (22-03-2008) και στο Π.Ε.Κ. Βέροιας (23-03-2008) κατά τις ώρες υλοποίησης του ωρολόγιου προγράμματος. Κατά τη διάρκεια της επίσκεψης η υπεύθυνη παρακολούθησε κάποιες εισηγήσεις, συζήτησε με τους επιμορφούμενους μέσα στα τμήματα και ατομικά, πήρε συνεντεύξεις από επιμορφωτές και τους Ειδικούς Συνεργάτες. Σκοπός αυτής της επίσκεψης ήταν να δοθεί η δυνατότητα στους επιμορφούμενους να συζητήσουν με μέλος της Ομάδας Έργου για το Πρόγραμμα και να καταθέσουν τις προτάσεις τους για τη βελτίωση του. Με τον τρόπο αυτό συγκεντρώθηκαν σημαντικές παρατηρήσεις που δεν περιλαμβάνονταν στα ερωτηματολόγια αξιολόγησης προκειμένου να αξιοποιηθούν στο σχεδιασμό προγραμμάτων στο μέλλον.

Στατιστική ανάλυση

Από την αρχική επεξεργασία του 10% των ερωτηματολογίων καθώς και τις συνεντεύξεις που έγιναν στους επιμορφωτές και τους επιμορφούμενους διαπιστώθηκε ότι η επιλογή των θεματικών πεδίων του εκτεταμένου Προγράμματος των 80 ωρών ήταν ιδιαίτερα επιτυχημένη διότι αφορούσε προβλήματα και δυσκολίες με τις οποίες έρχεται αντιμέτωπος κάθε εκπαιδευτικός.

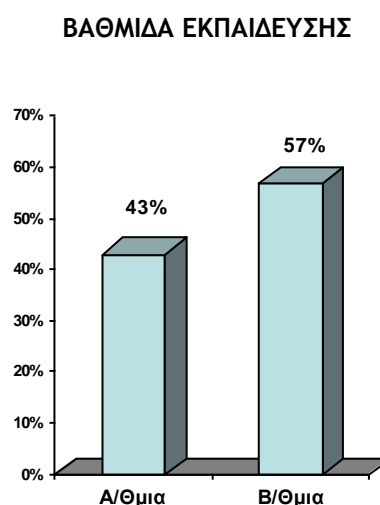
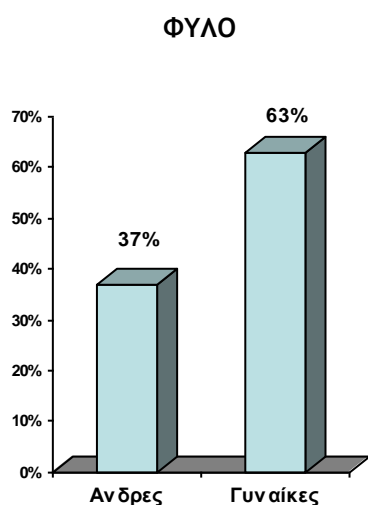
Ειδικότερα διαπιστώθηκε ότι:

- σύμφωνα με την ανάλυση των ερωτηματολογίων, η επιλογή της θεματικής ενότητας «Προβλήματα συμπεριφοράς» ανταποκρίνεται περισσότερο στις επιμορφωτικές ανάγκες των εκπαιδευτικών (Μ.Ο. = 3,6) με μικρή όμως διαφορά από τις ενότητες «Διαχείριση ιδιαιτεροτήτων μαθητών» (Μ.Ο. = 3,4) και «Πολιτισμικές διαφορές» (Μ.Ο. = 3,3),
- το περιεχόμενο των θεματικών εννοιών του προγράμματος συνδεόταν άμεσα με τις ανάγκες του εκπαιδευτικού έργου των επιμορφουμένων,
- η οργάνωση και ο συντονισμός του προγράμματος ήταν ικανοποιητικά (Μ.Ο. = 3,6),
- η υλικοτεχνική υποδομή ήταν ικανοποιητική, οι αίθουσες διέθεταν διαφανοσκόπια, βιντεοπροβολείς και φορητούς υπολογιστές,
- η επιλογή του τόπου υλοποίησης εξυπηρετούσε τους επιμορφούμενους που μετακινούνταν και από τις γύρω περιοχές (Μ.Ο. = 3,6),
- ο χρόνος υλοποίησης του προγράμματος ικανοποιούσε μεγάλο μέρος των επιμορφουμένων,
- από το 1ο θεματικό πεδίο το μεγαλύτερο μέρος των επιμορφουμένων θεώρησε ως πιο επιτυχημένη την επιλογή της ενότητας «Είδη μαθησιακών δυσκολιών, αιτιολογία, διαγνωστική εκτίμηση» (Μ.Ο. = 3,5),

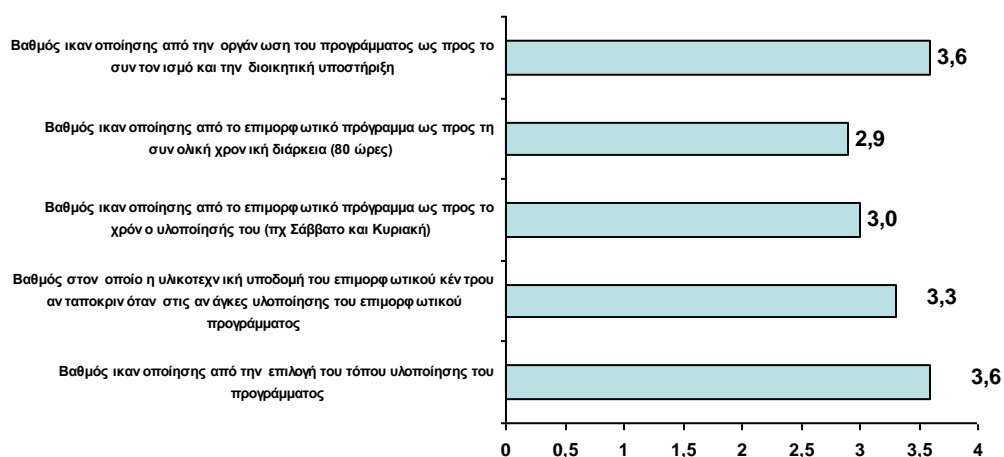
- από το 2ο θεματικό πεδίο το μεγαλύτερο μέρος των επιμορφούμενων θεώρησε ως πιο επιτυχημένη την επιλογή της ενότητας «Γενικά χαρακτηριστικά παιδιών με προβλήματα συμπεριφοράς» (Μ.Ο. = 3,6),
- από το 3ο θεματικό πεδίο το μεγαλύτερο μέρος των επιμορφούμενων θεώρησε ως πιο επιτυχημένη την επιλογή της ενότητας «Αρχές και μοντέλα διαχείρισης της πολιτισμικής ετερότητας» (Μ.Ο. = 3,4),
- οι επιμορφωτές έδωσαν υποστηρικτικό υλικό με αξιόλογο περιεχόμενο,
- οι επιμορφούμενοι ήταν ικανοποιημένοι από την πλειοψηφία των επιμορφωτών οι οποίοι είχαν επιστημονική κατάρτιση αλλά και πρακτική εμπειρία (Μ.Ο. βαθμού ικανοποίησης > 3 σε όλες τις θεματικές ενότητες),
- ο τρόπος ανάπτυξης και παρουσίασης των θεματικών εννοιών προώθησε την ενεργητική συμμετοχή των επιμορφουμένων. Οι επιμορφωτές χρησιμοποίησαν περισσότερο την εισήγηση και τη συζήτηση,
- οι επιμορφωτές γνώριζαν τις πραγματικές συνθήκες της ελληνικής τάξης και χρησιμοποιούσαν παραδείγματα πρακτικής εφαρμογής,
- κίνητρο των εκπαιδευτικών για την παρακολούθηση του επιμορφωτικού προγράμματος αποτέλεσαν τα σημαντικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν καθημερινά στη διδακτική πράξη αλλά και η κάλυψη προσωπικών ενδιαφερόντων (Μ.Ο. = 3,9).

Το πρόγραμμα φαίνεται πως ανταποκρίθηκε στις προσδοκίες των επιμορφούμενων σε μεγάλο βαθμό. Η πλειοψηφία των συμμετεχόντων τόνισε την ανάγκη επανάληψής του προκειμένου να δοθεί η δυνατότητα σε μεγαλύτερο αριθμό εκπαιδευτικών να το παρακολουθήσουν.

**Συμπλήρωση ερωτηματολογίων από τους επιμορφούμενους
(N= 10% του δείγματος)**

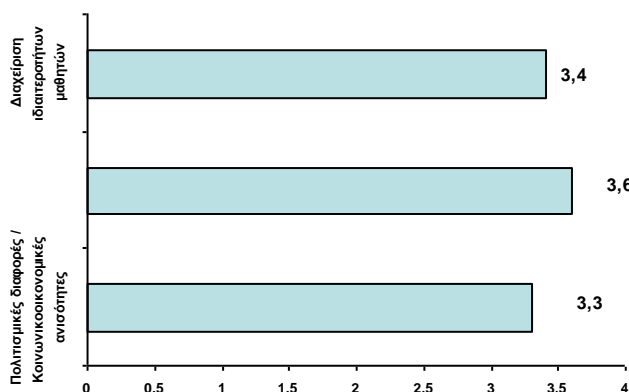
Β. Οργάνωση του προγράμματος

Κλίμακα: 4=πολύ έως 1=πολύ λίγο

Γ. Περιεχόμενο του προγράμματος

Βαθμός στον οποίο η επιλογή των θεματικών πεδίων του προγράμματος ανταποκρίνεται στις επιμορφωτικές ανάγκες

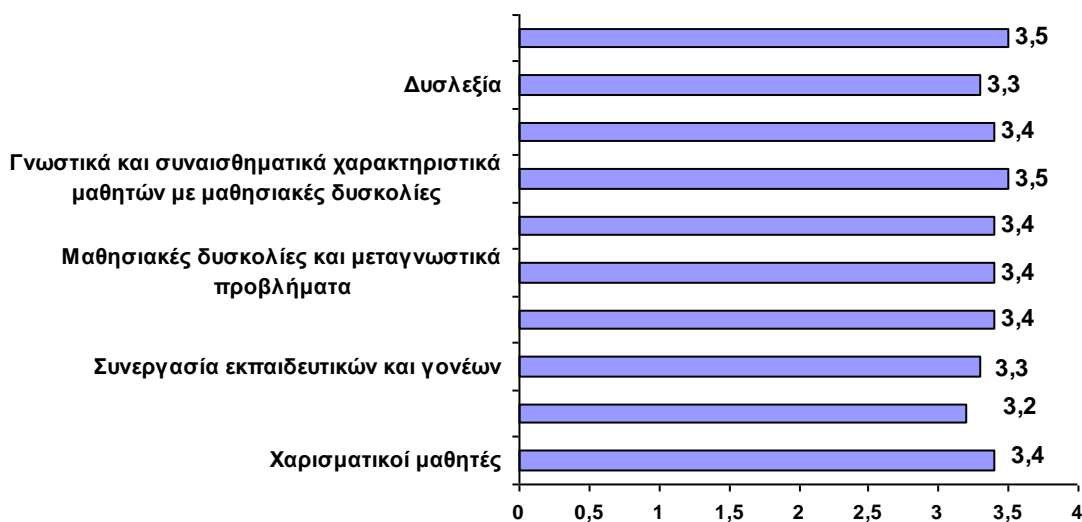

Κλίμακα: 4=πολύ έως 1=πολύ λίγο

Γ. Περιεχόμενο του προγράμματος (συν.)

Βαθμός στον οποίο η επιλογή των θεματικών πεδίων του προγράμματος ανταποκρίνεται στις επιμορφωτικές ανάγκες

Διαχείριση ιδιαιτεροτήτων μαθητών

Κλίμακα: 4=πολύ έως 1=πολύ λίγο

Γ. Περιεχόμενο του προγράμματος (συν.)

Βαθμός στον οποίο η επιλογή των θεματικών πεδίων του προγράμματος ανταποκρίνεται στις επιμορφωτικές ανάγκες

Προβλήματα συμπεριφοράς

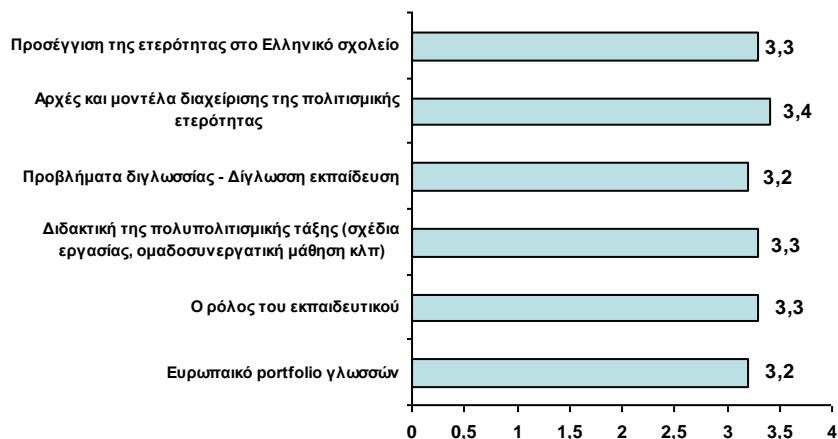

Κλίμακα: 4=πολύ έως 1=πολύ λίγο

Γ. Περιεχόμενο του προγράμματος (συν.)

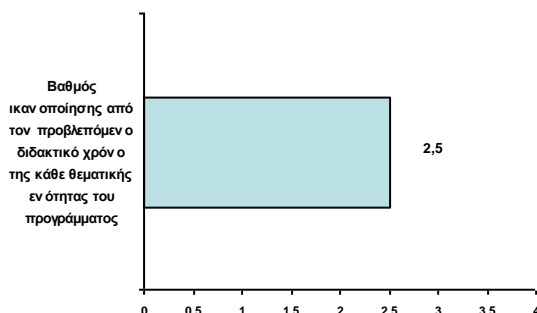
Βαθμός στον οποίο η επιλογή των θεματικών πεδίων του προγράμματος ανταποκρίνεται στις επιμορφωτικές ανάγκες

Πολιτισμικές διαφορές, κοινωνικοοικονομικές ανισότητες

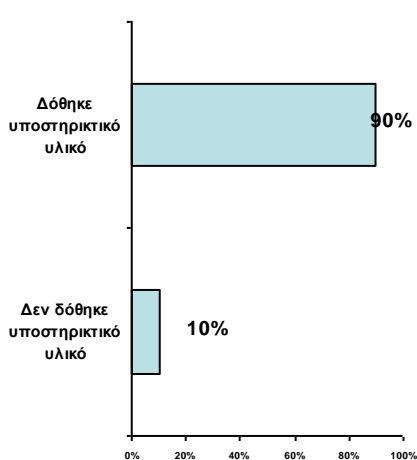
Κλίμακα: 4=πολύ έως 1=πολύ λίγο

Γ. Περιεχόμενο του προγράμματος (συν.)

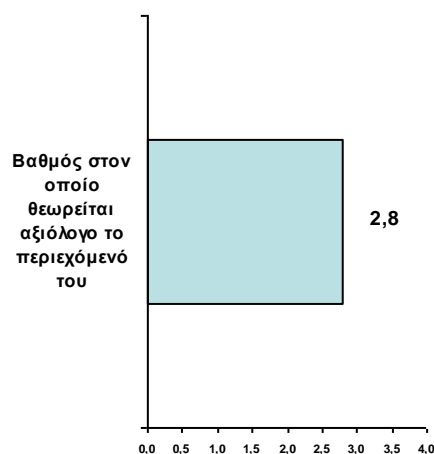

Κλίμακα: 4=πολύ έως 1=πολύ λίγο

Γ. Περιεχόμενο του προγράμματος (συν.)

Υποστηρικτικό υλικό

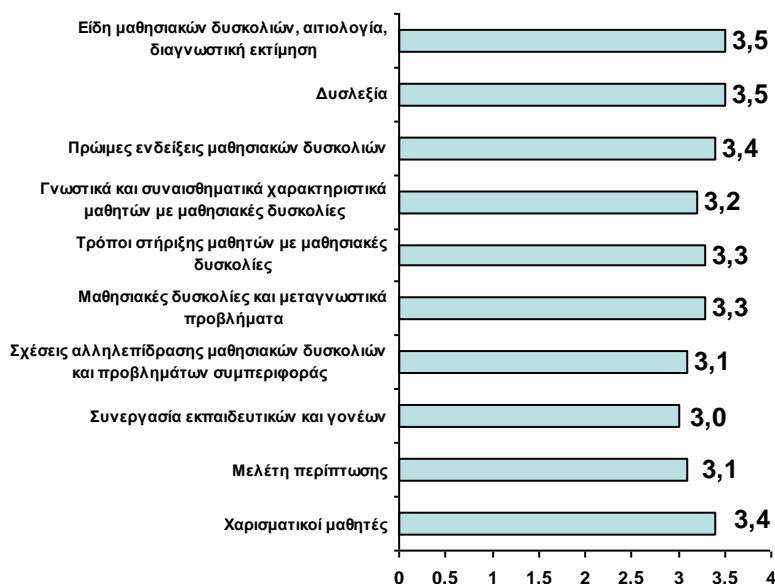

N= Όσοι έλαβαν υποστηρικτικό υλικό
Κλίμακα: 4=πολύ έως 1=πολύ λίγο

Δ. Συνεργασία επιμορφωτών και επιμορφούμενων

Βαθμός ικανοποίησης από την ανάπτυξη / παρουσίαση των θεματικών ενοτήτων του προγράμματος από τους επιμορφωτές

Διαχείριση ιδιαιτεροτήτων μαθητών

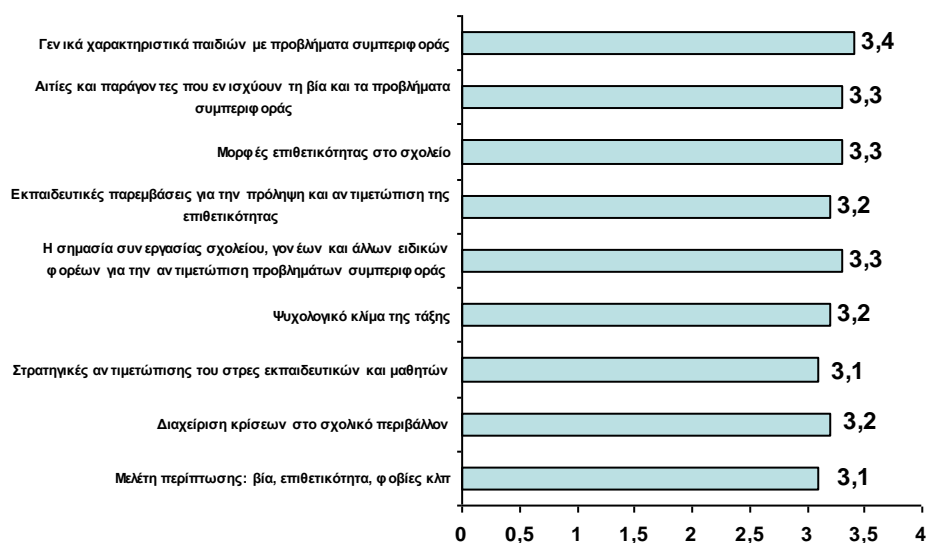

Κλίμακα: 4=πολύ έως 1=πολύ λίγο

Δ. Συνεργασία επιμορφωτών και επιμορφούμενων

Βαθμός ικανοποίησης από την ανάπτυξη / παρουσίαση των θεματικών ενοτήτων του προγράμματος από τους επιμορφωτές

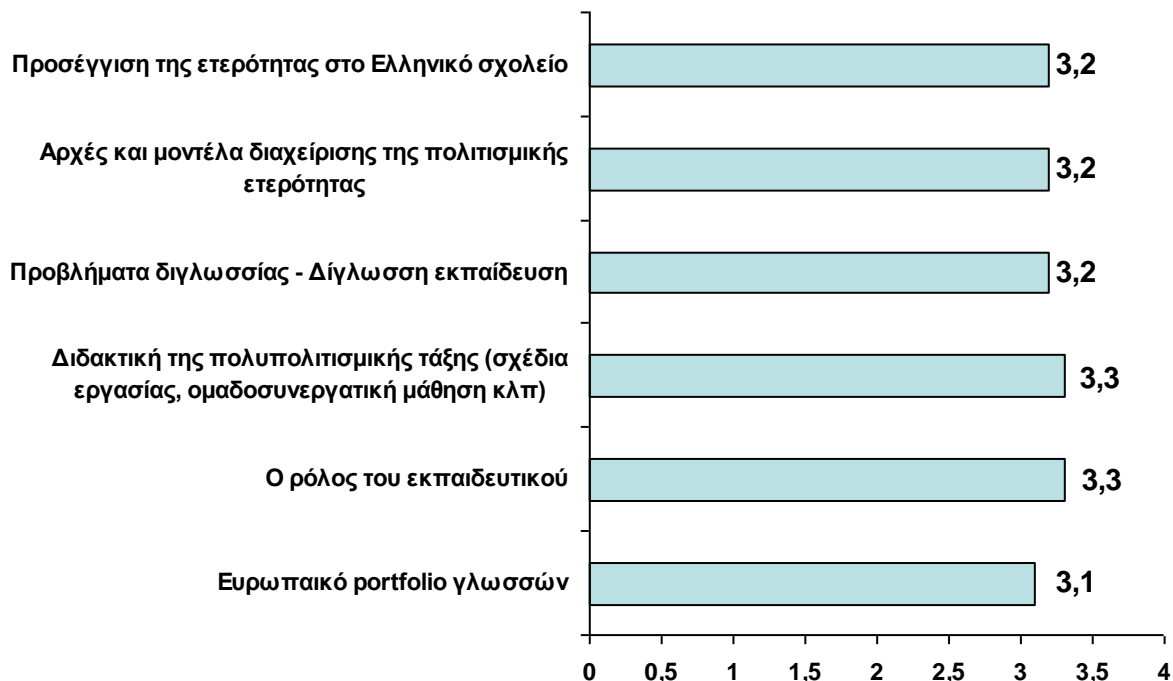
Προβλήματα συμπεριφοράς

Δ. Συνεργασία επιμορφωτών και επιμορφούμενων

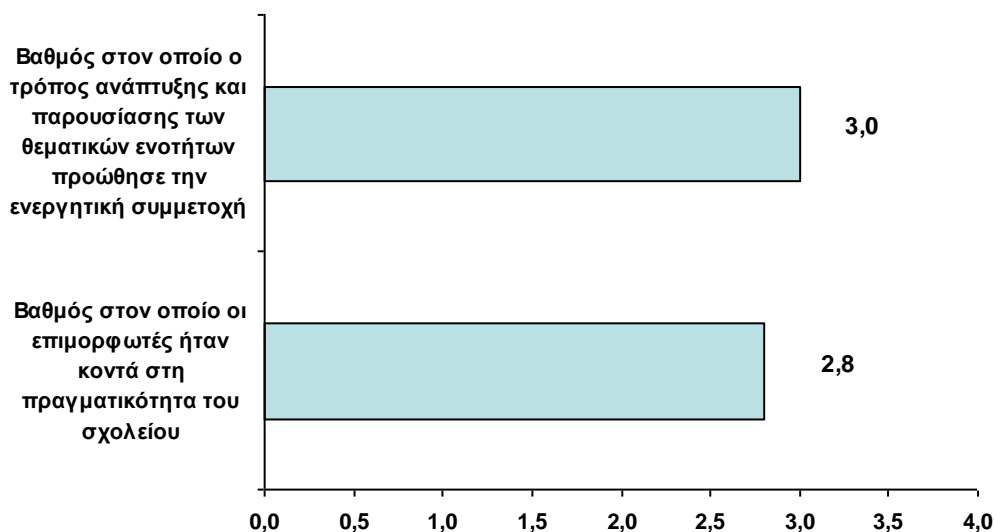
Βαθμός ικανοποίησης από την ανάπτυξη / παρουσίαση των θεματικών ενοτήτων του προγράμματος από τους επιμορφωτές

Πολιτισμικές διαφορές, κοινωνικοοικονομικές ανισότητες

Κλίμακα: 4=πολύ έως 1=πολύ λίγο

Δ. Συνεργασία επιμορφωτών και επιμορφούμενων

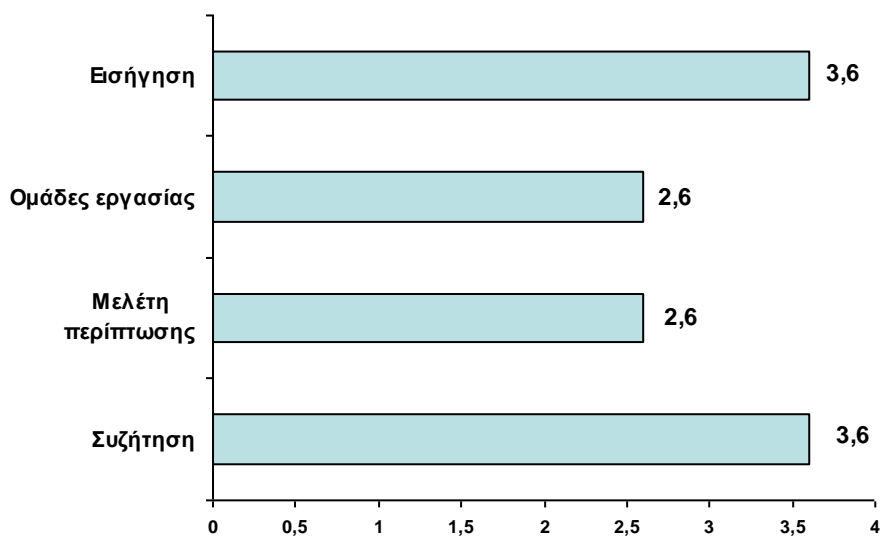

Κλίμακα: 4=πολύ έως 1=πολύ λίγο

Δ. Συνεργασία επιμορφωτών και επιμορφούμενων

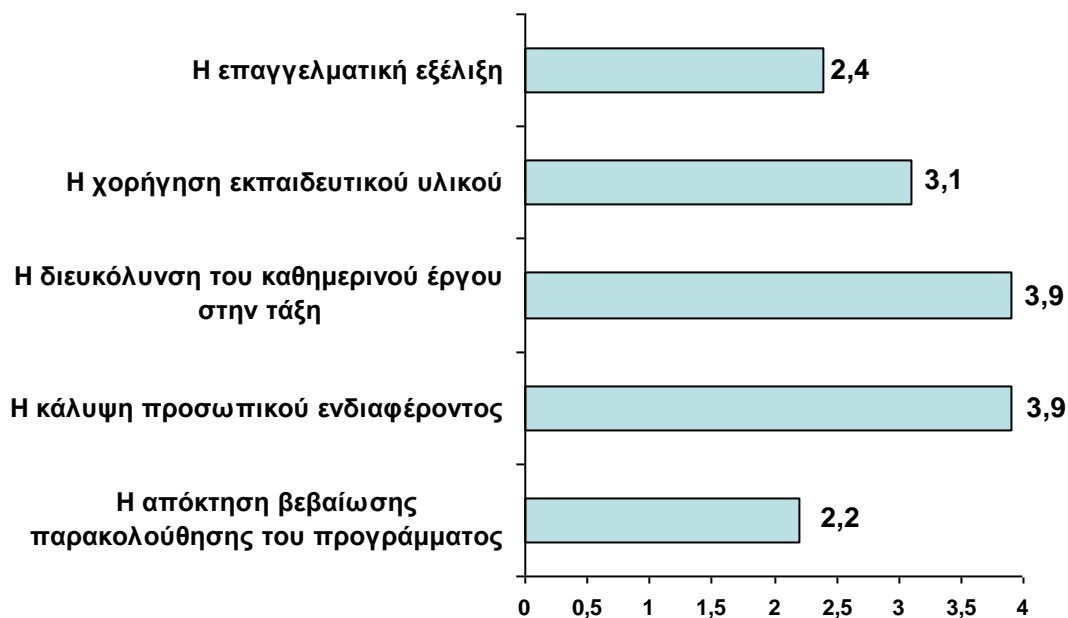
Βαθμός στον οποίο χρησιμοποιήθηκαν από τους επιμορφωτές οι παρακάτω εκπαιδευτικές τεχνικές

Κλίμακα: 4=πολύ έως 1=πολύ λίγο

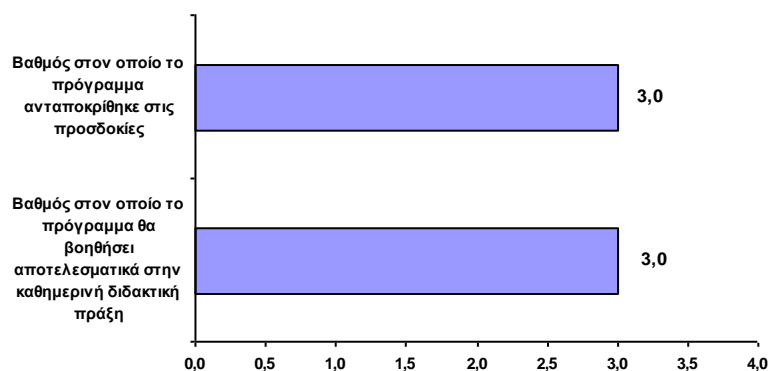
Ε. Γενική αποτίμηση του προγράμματος

Βαθμός στον οποίο το κίνητρο για την παρακολούθηση του επιμορφωτικού προγράμματος ήταν:

Κλίμακα: 4=πολύ έως 1=πολύ λίγο

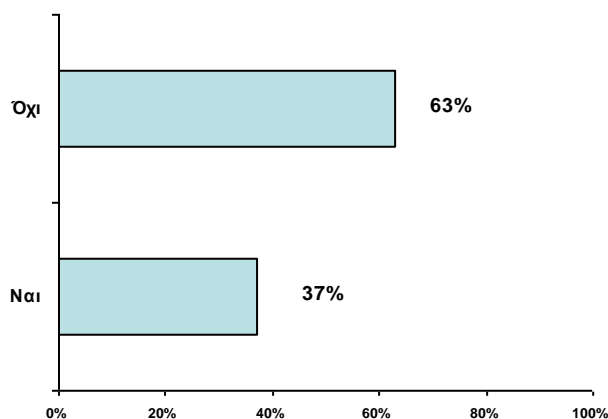
Ε. Γενική αποτίμηση του προγράμματος

Κλίμακα: 4=πολύ έως 1=πολύ λίγο

Ε. Γενική αποτίμηση του προγράμματος

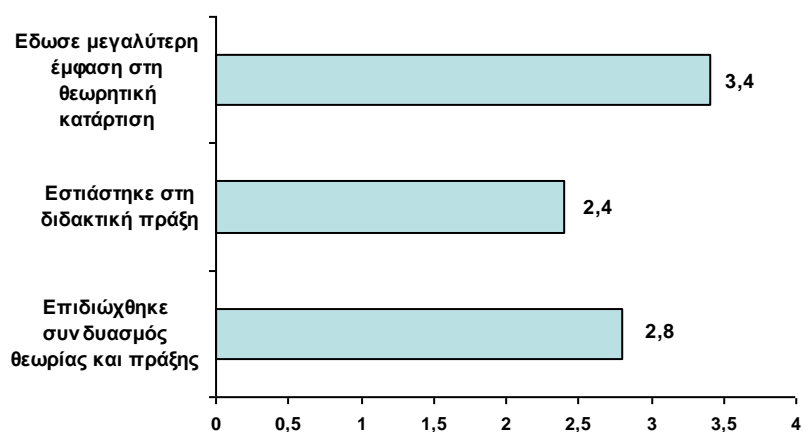
Δυνατότητα αποκόμισης γνώσεων του προγράμματος με άλλο τρόπο

Κλίμακα: 4=πολύ έως 1=πολύ λίγο

Ε. Γενική αποτίμηση του προγράμματος

Βαθμός στον οποίο το περιεχόμενο του προγράμματος:

Κλίμακα: 4=πολύ έως 1=πολύ λίγο

2^ο Π.Ε.Κ. ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Π.Ε.Κ.	ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ	ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ/ ΙΔΙΟΤΗΤΑ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΗ	ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ/ ΙΔΙΟΤΗΤΑ ΥΠΕΥΘΥΝΟΥ
2 ^ο Π.Ε.Κ. ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ	Θεσσαλονίκη	2 ^ο Π.Ε.Κ. Θεσ/νίκης 2 ^ο Γυμνάσιο Πολίχνης	Κωνσταντίνος Μπίκος Δ/ντής 2 ^{ου} Π.Ε.Κ. Θεσσαλονίκης	Αναστασία Παμουκτσόγλου Πάρεδρος ε.θ. Π.Ι.
	Κιλκίς	9 ^ο Δημ. Σχολείο Κιλκίς	Μαρία Ρέλλου Σχ. Σύμβουλος Α/θμιας	
	Σέρρες	5 ^ο Δημ. Σχολείο Σερρών	Μαρία Παπαδανιήλ Δ/ντρια 5 ^{ου} Δημ. Σχολείου Σερρών	
	Χαλκιδική	2 ^ο Δημ. Σχολείο Νέων Μουδανιών	Αθανάσιος Αλεξανδρής Δ/ντής 2 ^{ου} Δημ. Σχολείου Νέων Μουδανιών	

Π.Ε.Κ.	ΑΙΤΗΣΕΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ			ΕΠΙΛΕΓΕΝΤΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ			ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΠΟΥ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΑΝ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ			ΤΜΗΜΑΤΑ		
	Α/θμια	Β/θμια	Σύνολο	Α/θμια	Β/θμια	Σύνολο	Α/θμια	Β/θμια	Σύνολο	Α/θμια	Β/θμια	Σύνολο
2 ^ο Π.Ε.Κ. ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ	369	528	897	168	132	300	129	139	268	6	6	12

Για την επιλογή επιμορφούμενων που θα παρακολουθούσαν στο 2^ο Π.Ε.Κ. Θεσσαλονίκης πραγματοποιήθηκε κλήρωση επειδή ο συνολικός αριθμός των ενδιαφερομένων ήταν σημαντικά μεγαλύτερος από τον προβλεφθέντα.

Η επιλογή Δημοτικών Σχολείων, ως χώρων διεξαγωγής του Προγράμματος, έγινε για να εξυπηρετηθούν καλύτερα οι επιμορφούμενοι (υλικοτεχνικές υποδομές, εποπτικό υλικό, χώροι στάθμευσης κ.λπ.)

Ένα από τα σημαντικότερα θέματα που αντιμετωπίστηκαν ήταν η εξασφάλιση θέρμανσης. Για την αντιμετώπιση των προβλημάτων αυτών, συνεισέφεραν ουσιαστικά, εκτός των Ειδικών Συνεργατών του Προγράμματος, και όλοι οι συντελεστές (οι Διευθυντές των σχολικών μονάδων, οι Διευθυντές Εκπαίδευσης και ακόμη οι Περιφερειακοί Διευθυντές) οι οποίοι εκ των πραγμάτων ενεπλάκησαν στη διαδικασία υλοποίησης του Προγράμματος.

Καθ' όλη τη διάρκεια της ροής του επιμορφωτικού προγράμματος, περιλαμβανομένων των ημερών διεξαγωγής του, υπήρξε συνεχής και αμφίδρομη τηλεφωνική επικοινωνία με τους Ειδικούς Συνεργάτες αλλά και αρκετούς επιμορφωτές, ώστε να υπάρχει ενημέρωση για την πορεία της υλοποίησής του.

Επίσης πραγματοποιήθηκε επίσκεψη στις **02/12/2006** και **03/12/2006** σε δύο από τα τρία εξακτινωμένα κέντρα του 2^{ου} Π.Ε.Κ. Θεσσαλονίκης, στο κέντρο των Σερρών και στο κέντρο του Κιλκίς, ενώ στις **16/01/2008** στο Κέντρο της Θεσσαλονίκης, κατά τις ώρες υλοποίησης του ωρολογίου προγράμματος, προκειμένου να καταγραφούν, άμεσα, στοιχεία για όλες τις συνιστώσες του Επιμορφωτικού Προγράμματος.

Γενική εκτίμηση - διαπιστώσεις - προτάσεις επιμορφούμενων

Από τη συζήτηση και την επεξεργασία του 10% του συνόλου των ερωτηματολογίων των επιμορφούμενων συνάγονται τα παρακάτω:

- Το μεγαλύτερο ποσοστό των εκπαιδευτικών έκριναν ότι η επιλογή των θεματικών πεδίων του Επιμορφωτικού Προγράμματος ήταν ικανοποιητική (89,7%).
- Οι επιμορφούμενοι θεωρούν στην πλειονότητά τους (85,6%) ότι το περιεχόμενο των θεματικών ενοτήτων του προγράμματος συνδέεται σε σημαντικό βαθμό με τις ανάγκες του εκπαιδευτικού τους έργου.

Ακόμη οι επιμορφούμενοι εκτίμησαν ότι:

- Η επικοινωνία τους με τους Ειδικούς Συνεργάτες και η ενημέρωσή τους για το επιμορφωτικό πρόγραμμα (συμμετοχή, ωρολόγιο πρόγραμμα, υποχρεώσεις κ.λπ.) ήταν ικανοποιητική (89%).
- Η επιλογή των χώρων για την υλοποίηση του επιμορφωτικού προγράμματος θεωρήθηκε από τους περισσότερους εκπαιδευτικούς ως ικανοποιητική (77,5%).
- Η διάρκεια του Επιμορφωτικού Προγράμματος (80 ώρες) από την πλειονότητα των εκπαιδευτικών θεωρήθηκε πάρα πολύ ικανοποιητική. Υπήρχαν όμως και εκπαιδευτικοί, οι οποίοι ανέφεραν ότι προτιμούσαν να ξεκινούσε το ωρολόγιο πρόγραμμα από την Παρασκευή το απόγευμα, ώστε να έχουν ελεύθερη την Κυριακή (45%).
- Το Επιμορφωτικό Πρόγραμμα χαρακτηρίστηκε από την πλειοψηφία των εκπαιδευτικών πολύ εποικοδομητικό (79%).
- Η επιλογή των θεματικών πεδίων και των αντίστοιχων ενοτήτων ανταποκρίθηκε στις προσδοκίες και τις ανάγκες των επιμορφούμενων (86,7%).
- Τέλος, οι επιμορφούμενοι υποστήριξαν ότι κατά την προσέγγιση όλων των θεματικών πεδίων, από τους επιμορφωτές, περισσότερη έμφαση θα έπρεπε να είχε δοθεί σε πραγματικά θέματα και προβλήματα της ελληνικής πραγματικότητας (32%).

Ικανοποίηση των εκπαιδευτικών από το επιμορφωτικό πρόγραμμα

Ερώτημα: Πόσο ικανοποιημένοι είστε από:	Πολύ	Αρκετά	Λίγο	Πολύ λίγο
Οργάνωση του προγράμματος	35%	62,3%	2%	
Επάρκεια διδακτικού χρόνου	15%	45%	42%	
Θεματικές ενότητες				
1. Διαχείριση ιδιαιτεροτήτων μαθητών				
1.1. Είδη μαθησιακών δυσκολιών	68%	39%	3%	
1.2. Τρόποι στήριξης των μαθητών με μαθησιακές δυσκολίες	58%	25%	16%	
1.3. Προσαρμογή διδακτικών στόχων	48%	22%	25%	
1.4. Μελέτη περίπτωσης (π.χ. δυσλεξία).	60%	25%	15%	
1.5. Χαρισματικοί μαθητές.	45%	42%	9%	
2. Προβλήματα συμπεριφοράς				
2.1. Γενικά χαρακτηριστικά και τρόπος εκδήλωσης στην τάξη.	59%	33%	8%	
2.2. Εφαρμογή στρατηγικών τροποποίησης τα συμπεριφοράς - Μέσα στήριξης επιθυμητής συμπεριφοράς	88%	14%	2%	
2.3. Ψυχολογικό κλίμα τάξης	66%	27%	7%	
2.4. Καλλιέργεια κοινωνικών δεξιοτήτων και τρόποι διαχείρισης συγκρούσεων, στρες, θυμού κ.λπ.	77%	9%	12%	
2.5. Διαχείριση συναισθηματικού τομέα.	61%	21%	13%	5%
2.6. Μελέτη περίπτωσης: Βία, επιθετικότητα, φοβίες κ.λπ.	60%	17%	19%	
3. Πολιτισμικές διαφορές, κοινωνικοοικονομικές ανισότητες				
3.1. Πολυπολιτισμικότητα σχολείου, τρόποι στήριξης των μαθητών	56%	35,5%	8%	4%
3.2. Ευρωπαϊκό Portfolio γλωσσών	21%	32%	32%	14%
3.3. Το ολοήμερο ως θεσμός αντιμετώπισης κοινωνικοοικονομικών ανισοτήτων	48%	17%	10%	25%

Γενική εκτίμηση - διαπιστώσεις - προτάσεις επιμορφωτών

Από την επεξεργασία του 10% του συνόλου των ερωτηματολογίων των επιμορφωτών συνάγονται τα εξής συμπεράσματα:

- Οι επιμορφωτές έκριναν ότι το Πρόγραμμα ήταν αρκετά έως πολύ ικανοποιητικό (92%) ως προς:
  - την οργάνωση, το συντονισμό και τη διοικητική υποστήριξή του (98%)
  - την υλικοτεχνική υποδομή του Π.Ε.Κ. (92%)
  - τη συνεργασία με το Π.Ι. και τη συνεργασία με τον Ειδικό Συνεργάτη (98%).
- Η χρονική διάρκεια του Προγράμματος αν και θεωρήθηκε γενικά ικανοποιητική (89,5%), δε θεωρήθηκε αρκετά ικανοποιητική, επειδή εκτιμούν ότι θα χρειαζόταν να διατεθεί περισσότερος χρόνος κυρίως στα δύο πρώτα θεματικά πεδία, και ειδικότερα στις ενότητες:
  - Διαχείριση ιδιαιτεροτήτων μαθητών (86%).
  - Προβλήματα συμπεριφοράς. (91%).

Οι ενότητες αυτές εκτιμούν, ήταν οι περισσότερο ενδιαφέρουσες για τους επιμορφούμενους, που προέρχονται από τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και την ΤΕΕ (87%).

- Ως προβλήματα επισημάνθηκαν :
  - ο χρόνος διεξαγωγής του επιμορφωτικού προγράμματος (Σαββατοκύριακα), με αποτέλεσμα την κόπωση των εκπαιδευτικών (21%),
  - οι διαφορετικές ειδικότητες στα τμήματα δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (46%),
  - η έλλειψη επικοινωνίας με τους άλλους επιμορφωτές, ώστε να συντονίσουν το περιεχόμενο των θεματικών εννοιών (45%),
  - Το πάγιο αίτημα των επιμορφούμενων της δευτεροβάθμιας κυρίως εκπαίδευσης, για μια πιο πρακτική θεώρηση των θεματικών εννοιών. (23%)
- Χαρακτήρισαν τους επιμορφούμενους ως συνεργάσιμους και με ενδιαφέρον και ενεργητική συμμετοχή (91%).
- Οι επιμορφωτές, έδωσαν επιμορφωτικό υλικό σε διάφορες μορφές, όπως: σημειώσεις, πλήρεις εισηγήσεις ή περιλήψεις τους, σχετική βιβλιογραφία και διάφορες πηγές, μελέτες περιπτώσεων, παραδείγματα ασκήσεων, ή/ και δραστηριοτήτων, άρθρα κ.ά.
- Οι εκπαιδευτικές τεχνικές οι οποίες αξιοποιήθηκαν από τους επιμορφωτές, σύμφωνα με τα ερωτηματολόγια που συμπλήρωσαν, ήσαν κατά σειρά συχνότητας η εισήγηση (90%), η μελέτη περίπτωσης (87%) και οι ομάδες εργασίας (91%), ενώ σε μικρότερο ποσοστό χρησιμοποίησαν άλλες μεθόδους, όπως καταγισμός ιδεών (45%), η επίδειξη (32%) και η συζήτηση (25%).
- Σημαντικός παράγοντας, εκτιμήθηκε, για την επιτυχία του προγράμματος ήταν ότι το επιμορφωτικό πρόγραμμα διεξήχθη αποκεντρωμένα στη περιφέρεια, στο τόπο κατοικίας των επιμορφούμενων, οι οποίοι δεν είχαν ευκολία πρόσβασης στα μεγάλα αστικά κέντρα.

Π.Ε.Κ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ

Π.Ε.Κ.	ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ	ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ/ ΙΔΙΟΤΗΤΑ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΗ	ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ/ ΙΔΙΟΤΗΤΑ ΥΠΕΥΘΥΝΟΥ
Π.Ε.Κ. ΑΛΕΞΑΝΔ/ ΠΟΛΗΣ	Αλεξανδρούπολη	Π.Ε.Κ. 3 ^ο Γυμνάσιο Αλεξ/πολης	Χρύσα Αποστολούμη Γραμματέας του Π.Ε.Κ. Αλεξανδ/πολης	Ευστρατία Σοφού Πάρεδρος ε.θ. Π.Ι.
	Έβρος	1 ^ο ΓΕΛ Ορεστιάδας	Παύλος Λιάπης Δ/ντής 1 ^{ου} ΓΕΛ Ορεστιάδας	
	Ροδόπη	3 ^ο ΓΕΛ Κομοτηνής	Γεράσιμος Κέκκερης Αναπ. Καθηγητής ΔΠΘ - Δ/ντής Π.Ε.Κ. Αλεξ/πολης	

Π.Ε.Κ.	ΑΙΤΗΣΕΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ			ΕΠΙΛΕΓΕΝΤΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ			ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΠΟΥ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΑΝ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ			ΤΜΗΜΑΤΑ		
	Α/θμία	Β/θμία	Σύνολο	Α/θμία	Β/θμία	Σύνολο	Α/θμία	Β/θμία	Σύνολο	Α/θμία	Β/θμία	Σύνολο
Π.Ε.Κ. ΑΛΕΞΑΝΔ/ ΠΟΛΗΣ	73	109	182	46	60	106	46	60	106	3	3	6

Η οργάνωση, ο συντονισμός, η συνεργασία και η διοικητική υποστήριξη του προγράμματος αναγνωρίστηκε από όλους τους εμπλεκόμενους ότι υπήρξε ικανοποιητική.

Η υλικοτεχνική υποδομή των κέντρων ανταποκρίθηκε σε γενικές γραμμές στις ανάγκες του προγράμματος. Ωστόσο, σε ορισμένα επιμορφωτικά κέντρα η υποδομή σε υποστηρικτικά μέσα δεν ήταν επαρκής και υπήρξαν διαμαρτυρίες εκ μέρους των επιμορφωτών.

Λόγω της υλοποίησης και άλλων επιμορφωτικών προγραμμάτων κατά την ίδια περίοδο, αλλά και της μεγάλης διάρκειας του προγράμματος, αρκετοί εκπαιδευτικοί που είχαν υποβάλει αίτηση, ακύρωσαν την αίτηση συμμετοχής τους στο πρόγραμμα, με αποτέλεσμα να μη χρειαστεί να γίνει κλήρωση, εφόσον ο αριθμός των αιτήσεων δεν υπερέβαινε τον προβλεπόμενο για τη συγκρότηση τμήματος.

Κατά την κατάρτιση του ωρολογίου προγράμματος αντιμετωπίστηκαν διάφορα προβλήματα, κυριότερα των οποίων ήταν η έλλειψη εξειδικευμένων επιμορφωτών. Στο πρόβλημα αυτό συνετέλεσε το γεγονός ότι η διεξαγωγή του

προγράμματος συνέπεσε χρονικά με την υλοποίηση και άλλων επιμορφωτικών προγραμμάτων, στα οποία συμμετείχε ικανός αριθμός εξειδικευμένων επιμορφωτών, με αποτέλεσμα να δημιουργηθούν ακυρώσεις συμμετοχής ορισμένων επιμορφωτών, οι οποίες αντιμετωπίστηκαν, με τροποποιήσεις του προγράμματος και αντικαταστάσεις.

Στις **10 και 11 Νοεμβρίου 2007**, πραγματοποιήθηκαν επισκέψεις σε όλα τα επιμορφωτικά κέντρα, προκειμένου να καταγραφούν ποιοτικά στοιχεία για τη διεξαγωγή του προγράμματος. Κατά τη διάρκεια των επισκέψεων αυτών η Υπεύθυνη του προγράμματος είχε τη δυνατότητα να συνομιλήσει με τους Ειδικούς Συνεργάτες του Προγράμματος, τους επιμορφωτές αλλά και τους επιμορφούμενους προκειμένου να καταγράψει τις απόψεις τους για τη διεξαγωγή του προγράμματος.

Η υλοποίηση του προγράμματος σε γενικές γραμμές υπήρξε επιτυχής. Σύμφωνα με τις απόψεις των **Ειδικών Συνεργατών**, η πλειονότητα των εκπαιδευτικών έδειξε ενδιαφέρον για τις θεματικές ενότητες του προγράμματος και η παρακολούθηση ήταν συστηματική. Επίσης, η συνεργασία με τους επιμορφωτές ήταν καλή και η παράδοση ή η αναπαραγωγή του επιμορφωτικού υλικού έγινε χωρίς προβλήματα. Ωστόσο, οι Ειδικοί Συνεργάτες επεσήμαναν ορισμένες αδυναμίες, οι σημαντικότερες από τις οποίες ήταν:

- η διεξαγωγή κατά τη διάρκεια οκτώ συνεχόμενων Σαββατοκύριακων κούρασε την πλειονότητα των επιμορφούμενων,
- καθυστερήσεις στην έναρξη των επιμορφωτικών συναντήσεων, επειδή η μόνιμη κατοικία αρκετών εκπαιδευτικών, κυρίως στο επιμορφωτικό κέντρο της Ορεστιάδας, απέιχε σημαντικά από τον τόπο υλοποίησης του προγράμματος,
- οι προβλεπόμενες αμοιβές των Ειδικών Συνεργατών και οι δαπάνες λειτουργίας των επιμορφωτικών κέντρων (καθαριότητα, γραφική ύλη, ταχυδρομικά έξοδα) είναι πενιχρές για την υλοποίηση προγραμμάτων αυτής της χρονικής διάρκειας.
- Οι επιμορφωτές από τη μεριά τους επεσήμαναν ορισμένες αδυναμίες:
  - για ορισμένες θεματικές ενότητες του προγράμματος ο χρόνος δεν ήταν αρκετός για την ολοκληρωμένη ανάπτυξή τους,
  - δεν υπήρχε επικοινωνία με άλλους επιμορφωτές του προγράμματος, με αποτέλεσμα να υπάρξει επικάλυψη του περιεχομένου κάποιων θεματικών ενοτήτων,
  - καθυστερήσεις στην έναρξη των επιμορφωτικών συναντήσεων εξαιτίας της αργοπορημένης προσέλευσης των επιμορφουμένων,
  - έλλειψη αναλυτικής περιγραφής του περιεχομένου των θεματικών ενοτήτων του αναλυτικού προγράμματος,
  - έλλειψη επαρκών οπτικοακουστικών μέσων σε ορισμένα επιμορφωτικά κέντρα,
  - μεγάλη περίοδος διεξαγωγής του προγράμματος, το οποίο λειτούργησε επιβαρυντικά για τους επιμορφούμενους,

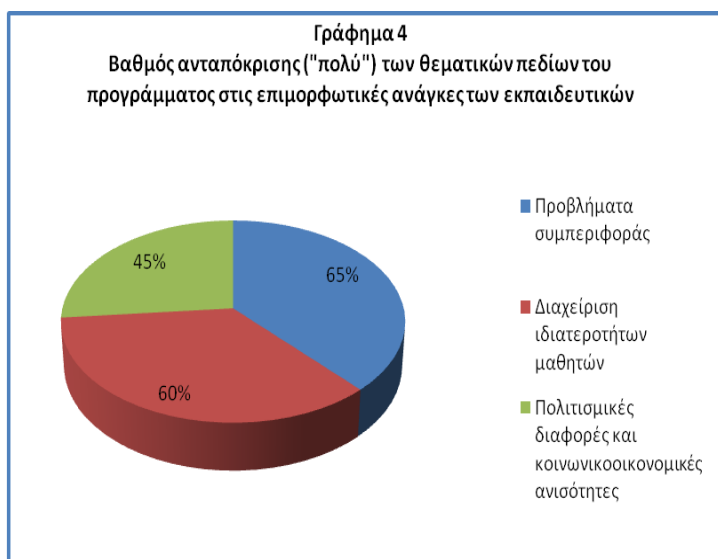

- δυσκολίες στη χορήγηση της άδειας μετακίνησης των επιμορφωτών, απαραίτητο δικαιολογητικό για την καταβολή της αμοιβής τους, από τις υπεύθυνες υπηρεσίες Α/θμιας και Β/θμιας Εκπαίδευσης,
- μη έγκαιρη ειδοποίηση των επιμορφωτών για το συνολικό χρόνο απασχόλησής τους στο πρόγραμμα.

Στατιστική ανάλυση

Από την επεξεργασία των ερωτηματολογίων που δόθηκαν στους επιμορφούμενους και τις συζητήσεις που έγιναν μαζί τους για την αξιολόγηση του προγράμματος συνάγονται τα εξής συμπεράσματα:

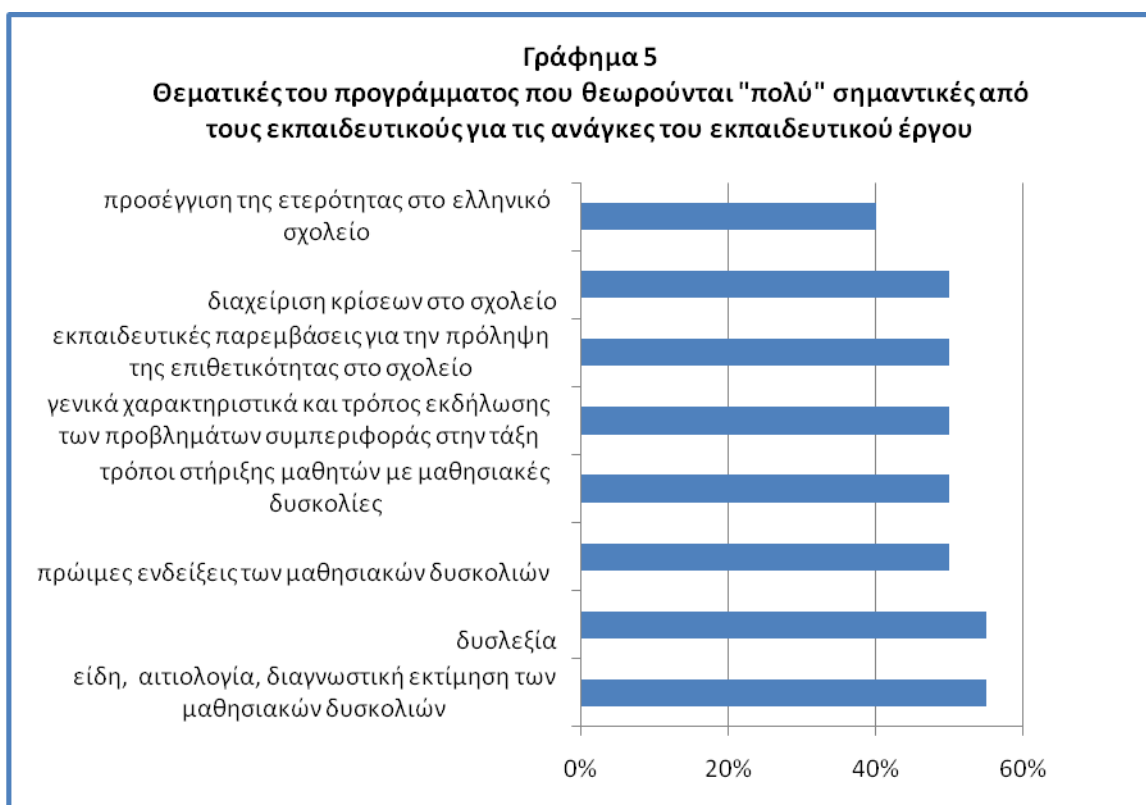
- Η επιλογή των θεματικών πεδίων του προγράμματος (διαχείριση ιδιαιτεροτήτων των μαθητών, προβλήματα συμπεριφοράς και πολιτισμικές διαφορές/ κοινωνικοοικονομικές ανισότητες) κρίθηκε σύμφωνα με τις απόψεις των εκπαιδευτικών ιδιαίτερα ικανοποιητική. Από τα τρία θεματικά πεδία φαίνεται να θεωρούν περισσότερο ικανοποιητική την επιλογή του δεύτερου θεματικού πεδίου που αφορά τα προβλήματα συμπεριφοράς (το 65% των εκπαιδευτικών θεωρούν «πολύ» ικανοποιητική την επιλογή του) και λιγότερο ικανοποιητική την επιλογή του δεύτερου θεματικού πεδίου που αφορά τη διαχείριση των ιδιαιτεροτήτων των μαθητών και του τρίτου που αφορά τις πολιτισμικές διαφορές και τις κοινωνικοοικονομικές ανισότητες (το 60% και το 45% τα αντίστοιχα ποσοστά).

- Η πλειονότητα των εκπαιδευτικών ανέφερε ότι το περιεχόμενο των θεματικών ενότητων του προγράμματος ήταν ενδιαφέρον και κάλυψε σε σημαντικό βαθμό τις ανάγκες του εκπαιδευτικού τους έργου. Από το θεματικό πεδίο της διαχείρισης των ιδιαιτεροτήτων των μαθητών, οι εκπαιδευτικοί θεωρούν ότι οι θεματικές ενότητες που συνδέονται περισσότερο με τις ανάγκες του εκπαιδευτικού τους έργου είναι, κατά σειρά σημαντικότητας, τα είδη, η αιτιολογία και η διαγνωστική εκτίμηση των μαθησιακών δυσκολιών (55%), η δυσλεξία (55%), οι πρώιμες ενδείξεις των μαθησιακών δυσκολιών (55%), και οι τρόποι στήριξης των μαθητών με μαθησιακές δυσκολίες (50%). Από το δεύτερο θεματικό πεδίο που αφορά τα προβλήματα συμπεριφοράς, οι εκπαιδευτικοί θεωρούν ως «πολύ»

σημαντικές θεματικές ενότητες, τα γενικά χαρακτηριστικά και τον τρόπο εκδήλωσης των προβλημάτων συμπεριφοράς στην τάξη (50%) και τις εκπαιδευτικές παρεμβάσεις για την πρόληψη και την αντιμετώπιση της επιθετικότητας (50%) και τη διαχείριση κρίσεων στο σχολικό περιβάλλον (50%). Τέλος, από το τρίτο θεματικό πεδίο που αφορά τις πολιτισμικές διαφορές και τις κοινωνικοοικονομικές ανισότητες, οι εκπαιδευτικοί θεωρούν ως «πολύ» σημαντικές θεματικές ενότητες την προσέγγιση της ετερότητας (40%).

- Η πλειονότητα των εκπαιδευτικών θεωρεί «αρκετά» ικανοποιητικό τον προβλεπόμενο διδακτικό χρόνο των θεματικών ενοτήτων του προγράμματος (το 85%). Στην ερώτηση σχετικά με το σε ποιο θεματικό πεδίο θα έπρεπε να αφιερωθεί περισσότερος διδακτικός χρόνος, οι εκπαιδευτικοί θεωρούν ότι ο χρόνος αυτός θα έπρεπε να αυξηθεί, κατά κύριο λόγο για τα προβλήματα συμπεριφοράς.
- Τα σημαντικότερα κίνητρα των εκπαιδευτικών για την παρακολούθηση του επιμορφωτικού προγράμματος σε μεγάλο βαθμό αποτέλεσαν η διευκόλυνση τους στο καθημερινό έργο τους στην τάξη (80%) και η κάλυψη προσωπικού ενδιαφέροντος (75%).

- Η πλειονότητα των εκπαιδευτικών θεωρεί ότι το πρόγραμμα ανταποκρίθηκε «αρκετά» στις προσδοκίες τους (το 75%) και πιστεύει ότι θα τους βοηθήσει αποτελεσματικά στην καθημερινή διδακτική πράξη (το 60%).
- Η πλειονότητα των εκπαιδευτικών που απάντησαν τη σχετική ερώτηση του ερωτηματολογίου θεωρεί ότι το πρόγραμμα σε μεγάλο βαθμό («αρκετά») εστιάστηκε στη διδακτική πράξη (50%), το 45% ότι έδωσε έμφαση στη

θεωρητική κατάρτιση και το 47% ότι επιδιώχθηκε συνδυασμός θεωρίας και πράξης.

Από την επεξεργασία των **συνεντεύξεων των επιμορφουμένων**, συνάγονται τα εξής συμπεράσματα :

- Το πρόγραμμα ανταποκρίθηκε στις προσδοκίες των εκπαιδευτικών και θα βοηθήσει αποτελεσματικά στην καθημερινή διδακτική τους πράξη. Απέκτησαν σε ικανοποιητικό βαθμό τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες σχετικά με τη διαχείριση των μαθησιακών δυσκολιών των μαθητών, την αντιμετώπιση προβλημάτων συμπεριφοράς και των πολυπολιτισμικών διαφορών και κοινωνικοοικονομικών ανισοτήτων. Τέλος, ενημερώθηκαν για νέες διδακτικές προσεγγίσεις.
- Η επικοινωνία των επιμορφουμένων με τους Ειδικούς Συνεργάτες και η ενημέρωσή τους για το πρόγραμμα (συμμετοχή, περιεχόμενο προγράμματος, υποχρεώσεις) ήταν γενικά ικανοποιητική.
- Η επιλογή των επιμορφωτών ήταν σε γενικές γραμμές ικανοποιητική. Οι επιμορφωτές είχαν άριστη γνώση του αντικειμένου τους και κατάφεραν να δώσουν απαντήσεις στους προβληματισμούς των εκπαιδευτικών σχετικά με τη διαχείριση προβλημάτων σχολικής τάξης.
- Επίσης ορισμένοι εκπαιδευτικοί ανέφεραν ότι είχαν την ευκαιρία ανταλλαγής απόψεων με τους συναδέλφους τους και ότι το κλίμα που δημιουργήθηκε σε ορισμένα τμήματα ήταν επίσης ένα από τα θετικά σημεία του προγράμματος.

Ως **αρνητικά σημεία** του προγράμματος, οι εκπαιδευτικοί ανέφεραν τα εξής:

- Μεγάλη περίοδος διεξαγωγής του προγράμματος κατά τη διάρκεια συνεχών Σαββατοκύριακων, με πολύ μικρά διαλείμματα.
- Υλοποίηση του προγράμματος κατά τη διάρκεια Σαββατοκύριακων και κυρίως της Κυριακής.
- Μη έγκαιρη χορήγηση του επιμορφωτικού υλικού και του ωρολογίου προγράμματος.
- Ορισμένοι επιμορφωτές έδωσαν έμφαση στη θεωρητική κατάρτιση και δεν εστίασαν στην αντιμετώπιση συγκεκριμένων προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι εκπαιδευτικοί στην καθημερινή πράξη.

Π.Ε.Κ. ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

Π.Ε.Κ.	ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ	ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ/ ΙΔΙΟΤΗΤΑ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΗ	ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ/ ΙΔΙΟΤΗΤΑ ΥΠΕΥΘΥΝΟΥ
Π.Ε.Κ. ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	Ηράκλειο	Π.Ε.Κ. Ηρακλείου Πειραματικό Γυμνάσιο-Λύκειο Ηρακλείου	Εμμανουήλ Κριτωτάκης Σχ. Σύμβουλος Β/θμιας-Υποδ/ντής Π.Ε.Κ. Χανίων	Αιτερίνη Κασιμάη Επικ. Καθηγήτρια Α.Σ.ΠΑΙ.Τ.Ε. - Πάρεδρος ε.θ. Π.Ι. την περίοδο της διοργάνωσης
	Λασιθί	2 ^ο Γυμνάσιο Αγίου Νικολάου	Εμμανουήλ Πολυζώακης Σχ. Σύμβουλος Β/θμιας	
	Ρέθυμνο	13 ^ο Δημ. Σχολείο Ρεθύμνου	Γεώργιος Ψωμάς Δ/ντής 13 ^{ου} Δημ. Σχολείου Ρεθύμνου	
	Χανιά	4 ^ο ΓΕΛ Χανίων	Σταύρος Πλανάκης Σχ. Σύμβουλος Β/θμιας	

Π.Ε.Κ.	ΑΙΤΗΣΕΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ			ΕΠΙΛΕΓΕΝΤΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ			ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΠΟΥ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΑΝ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ			ΤΜΗΜΑΤΑ		
	Α/θμια	Β/θμια	Σύνολο	Α/θμια	Β/θμια	Σύνολο	Α/θμια	Β/θμια	Σύνολο	Α/θμια	Β/θμια	Σύνολο
Π.Ε.Κ. ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	80	143	223	95	126	221	69	102	171	5	5	10

Οι επιμορφούμενοι οι οποίοι υπέβαλαν αίτηση προς το Π.Ι. για συμμετοχή τους στο πρόγραμμα ανήλθαν συνολικά σε 223 εκπαιδευτικούς (80 από την Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση, 128 από τη Δευτεροβάθμια) και από αυτούς επελέγησαν όλοι.

Σύμφωνα με τον προγραμματισμό δεν πραγματοποιήθηκαν μαθήματα στο επιμορφωτικό κέντρο του Ηρακλείου και στο τμήμα Πρωτοβάθμιας του επιμορφωτικού κέντρου του Αγίου Νικολάου το διήμερο 10-11/11 που αναβλήθηκε για τις 1-2/12 ύστερα από αίτηση των επιμορφούμενων και έγκριση της υπευθύνου υλοποίησης του έργου. Το αίτημα των επιμορφούμενων ήταν να έχουν τη δυνατότητα παρακολούθησης αντίστοιχου επιμορφωτικού σεμιναρίου που διεξήγαγε το Πανεπιστήμιο Κρήτης.

Καθ' όλη τη διάρκεια της ροής του Προγράμματος, περιλαμβανομένων των ημερών διεξαγωγής του, υπήρξε συνεχής και αμφίδρομη τηλεφωνική επικοινωνία της υπευθύνου του Προγράμματος με τους Ειδικούς Συνεργάτες και τους επιμορφωτές, ώστε να υπάρχει ενημέρωση για την πορεία της υλοποίησης της επιμορφωτικής διαδικασίας. Επίσης, πραγματοποιήθηκαν

επισκέψεις, από την υπεύθυνο του Προγράμματος, στις 13/10/2007 στο επιμορφωτικό κέντρο του Π.Ε.Κ. Ηρακλείου, στις 14/10/2007 στο επιμορφωτικό κέντρο του Αγίου Νικολάου, στις 24/11/2007 στο επιμορφωτικό κέντρο του Ρεθύμνου και στις 25/11/2007 στο επιμορφωτικό κέντρο των Χανίων, πάντοτε κατά τις ώρες υλοποίησης του ωρολογίου προγράμματος, προκειμένου να καταγραφεί, άμεσα, όλη η δομή του Προγράμματος και να συζητηθούν με τους επιμορφούμενους όλες οι παρατηρήσεις τους σχετικά με όλες τις συνιστώσες του Προγράμματος.

Το Πρόγραμμα πραγματοποιήθηκε σε χώρους σχολικών μονάδων και ολοκληρώθηκε χωρίς σημαίνοντα προβλήματα.

Η υλικοτεχνική υποδομή-υποστήριξη του προγράμματος κρίθηκε επαρκής, υπήρχε τεχνική υποστήριξη, όταν ζητήθηκε, από τους επιμορφωτές, παρά τις δυσκολίες λόγω της παράλληλης λειτουργίας της Εισαγωγικής Επιμόρφωσης.

Ένα από τα σημαντικότερα θέματα που αντιμετωπίστηκαν ήταν η εξασφάλιση θέρμανσης. Το πρόγραμμα δεν προέβλεπε αποζημίωση για έξοδα θέρμανσης και οι σχολικές μονάδες δυσκολεύονταν να εξασφαλίσουν το Σαββατοκύριακο θέρμανση των λίγων αιθουσών που χρησιμοποιούνταν για την υλοποίηση του Προγράμματος. Για την αντιμετώπιση των προβλημάτων αυτών, συνεισέφεραν ουσιαστικά, εκτός των Ειδικών Συνεργατών του Προγράμματος, και όλοι οι συντελεστές (οι Διευθυντές των σχολικών μονάδων, οι Διευθυντές Εκπαίδευσης και ακόμη οι Περιφερειακοί Διευθυντές) οι οποίοι με μεγάλη προθυμία συμμετείχαν στη διαδικασία υλοποίησης του Προγράμματος.

Συμπεράσματα

Τα αποτελέσματα της ποιοτικής και ποσοτικής έρευνας από την ανάλυση των αντίστοιχων αξιολογικών εργαλείων -συνεντεύξεις και παρατηρήσεις για την ποιοτική έρευνα και ερωτηματολόγια για την ποσοτική έρευνα- όπως και οι τοποθετήσεις των επιμορφωτών και επιμορφούμενων στις συναντήσεις με την υπεύθυνο του Προγράμματος, δικαίωσαν τις προσπάθειες όλων των συντελεστών της διοργάνωσης.

Καταβλήθηκε μεγάλη προσπάθεια, αφιερώθηκε πολύς χρόνος και έγιναν όλες οι δυνατές ενέργειες από όλα τα μέλη της Επιστημονικής Ομάδας, την υπεύθυνο του Προγράμματος, τους Ειδικούς Συνεργάτες, τα μέλη της Γραμματειακής Στήριξης, ώστε να καλυφθούν οι στόχοι του έργου στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό επιτυχίας.

Οι συναντήσεις της υπευθύνου του Προγράμματος στις επιτόπιες επισκέψεις στα Επιμορφωτικά κέντρα με τους Ειδικούς Συνεργάτες και τους επιμορφούμενους οδήγησαν στις εξής διαπιστώσεις:

- Η συμμετοχή των επιμορφούμενων υπήρξε μεγάλη, περίπου το 80%.
- Η αποτελεσματικότητα του προγράμματος κρίθηκε από ικανοποιητική μέχρι απόλυτα επιτυχής. Από τους επιμορφούμενους διατυπώθηκαν πολύ θετικά σχόλια. Το περιεχόμενο του προγράμματος ήταν άμεσο και βιωματικό με αποτέλεσμα το άμεσο ενδιαφέρον των εκπαιδευόμενων για το πρόγραμμα.
- Οι σχέσεις επιμορφωτών και επιμορφούμενων πάντα ήταν φιλικές και θερμές. Αυτό διαπιστωνόταν στο χρόνο των διαλειμμάτων και κατά τη λήξη και την αποχώρηση, οπότε οι συζητήσεις και ο σχολιασμός των θεμάτων

συνεχίζονταν για πολλή επιπλέον ώρα. Η ποιότητα των εισηγήσεων ήταν υψηλή και επιστημονικά επίκαιρη. Οι επιμορφούμενοι συχνά επιζητούσαν συγκεκριμένες απαντήσεις στα δικά τους σχολικά προβλήματα και στις συγκεκριμένες σχολικές συνθήκες του περιβάλλοντός τους.

Ποιοτική ανάλυση των συνεντεύξεων των επιμορφούμενων

Από την επεξεργασία των συνεντεύξεων των επιμορφούμενων, συνάγονται τα εξής συμπεράσματα:

- Η επικοινωνία των επιμορφούμενων με την υπεύθυνη του Προγράμματος και τους Ειδικούς Συνεργάτες και η ενημέρωσή τους για το Πρόγραμμα (συμμετοχή, Ω.Π., περιεχόμενο, προϋποθέσεις - υποχρεώσεις) ήταν πολύ καλή.
- Το ουσιαστικότερο κίνητρο για τη συμμετοχή τους στο Πρόγραμμα ήταν το ενδιαφέρον για προσωπική βελτίωση.
- Η επιλογή χώρων δημοτικών σχολείων για την υλοποίηση ανάλογου προγράμματος πρέπει οπωσδήποτε να αποφευχθεί και να βελτιωθεί η διαθεσιμότητα της υλικοτεχνικής υποδομής.
- Η διάρκεια του Προγράμματος (80 ώρες) θεωρήθηκε ικανοποιητική, ήταν όμως κουραστικό το συνεχές Πρόγραμμα. Θα ήταν προτιμότερο να αναπτυχθεί σε περισσότερα Σαββατοκύριακα με ενδιάμεση παύση.
- Θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στην ποιότητα του επιμορφωτικού υλικού (λ.χ. καλύτερη οργάνωση της παρεχόμενης πληροφορίας) και στην έγκαιρη παράδοσή του από τους επιμορφωτές.
- Κατά την προσέγγιση όλων των θεματικών πεδίων, από τους επιμορφωτές ιδιαίτερη έμφαση θα πρέπει να δοθεί σε πραγματικές καταστάσεις και προβλήματα της ελληνικής πραγματικότητας και σε βιωματικές προσεγγίσεις.
- Το Πρόγραμμα χαρακτηρίστηκε πολύ εποικοδομητικό και η επιλογή των θεματικών πεδίων και των αντίστοιχων ενοτήτων ανταποκρίθηκε στις προσδοκίες και τις ανάγκες των επιμορφούμενων.
- Από πολλούς επιμορφούμενους διατυπώθηκε η ανάγκη διεύρυνσης - ανάπτυξης του περιεχομένου των θεματικών ενοτήτων και κατ' ανάγκη της χρονικής διάρκειας ανάλογου Προγράμματος στο μέλλον.
- Η παρουσία των πανεπιστημιακών και εξειδικευμένων επιστημόνων ήταν επιθυμητή από όλους, ενώ κρίθηκε απαραίτητος ο συντονισμός των εισηγητών για την καλύτερη εκμετάλλευση του χρόνου.
- Ζητήθηκε και με έγγραφο αίτημα προς την επιστημονική Επιτροπή του έργου να δίδεται πιστοποίηση παρακολούθησης, ώστε να μοριοδοτείται η βεβαίωση συμμετοχής που θα δίνεται στους επιμορφούμενους. Ένα σεμινάριο διάρκειας 20 ωρών π.χ. αλλά σε βάθος χρόνου ενός εξαμήνου σε περίπτωση αξιολόγησης του εκπαιδευτικού με τα σημερινά δεδομένα μετράει 0,5 μόρια. Το συγκεκριμένο πρόγραμμα διάρκειας 80 ωρών, αλλά με προγραμματισμό διμήνου δεν αξιολογείται υπηρεσιακά.

Ποσοτική ανάλυση των ερωτηματολογίων των επιμορφωτών

Από τη στατιστική επεξεργασία των ερωτηματολογίων των επιμορφωτών συνάγονται τα εξής συμπεράσματα:

- Οι επιμορφωτές έκριναν ότι το Πρόγραμμα ήταν αρκετά έως πολύ ικανοποιητικό ως προς:
  - την οργάνωση, το συντονισμό και τη διοικητική υποστήριξή του
  - την υλικοτεχνική υποδομή του Π.Ε.Κ. και
  - τη συνεργασία με τα μέλη της επιστημονικής ομάδας, την υπεύθυνο του Προγράμματος και τον ειδικό συνεργάτη.
- Η χρονική διάρκεια του Προγράμματος θεωρήθηκε ότι θα έπρεπε να κατανέμεται διαφορετικά, με διάθεση περισσότερου χρόνου κυρίως στα δύο πρώτα θεματικά πεδία, και ειδικότερα στις ενότητες 1.1, 1.2, 1.4, 2.1, 2.4 και 2.6.
- Ως προβλήματα επισημάνθηκαν :
  - ο συμπιεσμένος χρόνος για την ανάπτυξη του προγράμματος (συνεχόμενα Σαββατοκύριακα), με αποτέλεσμα την κόπωση των εκπαιδευτικών και
  - η «υπερσυγκέντρωση στόχων και η προσπάθεια ένταξης πολυδιάστατων θεματικών πεδίων ταυτόχρονα, με κίνδυνο αποσπασματικότητας».
- Επιμορφωτικό υλικό δόθηκε από όλους τους επιμορφωτές, σύμφωνα πάντοτε με τις καταγραφές τους, σε διάφορες μορφές, από τις οποίες οι πλέον συνήθεις ήσαν σημειώσεις, πλήρεις εισηγήσεις ή περιλήψεις τους, σχετική βιβλιογραφία και διάφορες πηγές, μελέτες περιπτώσεων, παραδείγματα ασκήσεων, ή/και δραστηριοτήτων, άρθρα κ.ά.
- Οι εκπαιδευτικές τεχνικές οι οποίες αξιοποιήθηκαν από τους επιμορφωτές, σύμφωνα με τα ερωτηματολόγια που συμπλήρωσαν, ήσαν κατά σειρά συχνότητας η εισήγηση (70,6%), η μελέτη περίπτωσης (61,8%) και οι ομάδες εργασίας (35,3%), ενώ σε μικρότερο ποσοστό χρησιμοποίησαν άλλες μεθόδους, όπως το παίξιμο ρόλων (29,4%), τον καταγισμό ιδεών (29,4%), την επίδειξη (23,5%) και τη συζήτηση (14,7%).

Π.Ε.Κ. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Π.Ε.Κ.	ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ	ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ/ ΙΔΙΟΤΗΤΑ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΗ	ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ/ ΙΔΙΟΤΗΤΑ ΥΠΕΥΘΥΝΟΥ
Π.Ε.Κ. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	Ανατολή Ιωάννινα	Λύκειο Ανατολής	Αθανάσιος Έξαρχος Γραμματέας Π.Ε.Κ. Ιωαννίνων	Ευαγγελία Καγκά Σύμβουλος Π.Ι.
	Άρτα	8 ^ο Δημ. Σχολείο Άρτας	Ηλίας Μιχάλης Δ/ντής 8 ^{ου} Δημ. Σχολείου	
	Θεσπρωτία	1 ^ο Δημ. Σχολείο Ηγουμενίτσας	Γεώργιος Ζούμπος Δ/ντής 1 ^{ου} Δημ. Σχολείου Ηγουμενίτσας	
	Κέρκυρα	6 ^ο Γυμνάσιο Κέρκυρας	Όλγα Παχή Προϊσταμένη Παιδαγωγικής Καθοδήγησης Β/θμιας εκπ/σης	
	Λευκάδα	20 ^ο Δημ. Σχολείο Λευκάδας	Θεόδωρος Ροντογιάννης Σχ. Σύμβουλος Α/θμιας	
	Πρέβεζα	4 ^ο Δημ. Σχολείο Πρέβεζας	Σοφία Πασσά Δ/ντρια 4 ^{ου} Δημ. Σχολείου Πρέβεζας	

Π.Ε.Κ.	ΑΙΤΗΣΕΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ			ΕΠΙΛΕΓΕΝΤΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ			ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΠΟΥ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΑΝ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ			ΤΜΗΜΑΤΑ		
	Α/θμια	Β/θμια	Σύνολο	Α/θμια	Β/θμια	Σύνολο	Α/θμια	Β/θμια	Σύνολο	Α/θμια	Β/θμια	Σύνολο
Π.Ε.Κ. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	186	222	408	165	214	379	144	159	303	6	8	14

Π.Ε.Κ. ΚΑΒΑΛΑΣ

Π.Ε.Κ.	ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ	ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ/ ΙΔΙΟΤΗΤΑ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΗ	ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ/ ΙΔΙΟΤΗΤΑ ΥΠΕΥΘΥΝΟΥ
Π.Ε.Κ. ΚΑΒΑΛΑΣ	Καβάλα	Π.Ε.Κ. Καβάλας	Βασίλειος Μυλόπουλος Γραμματέας Π.Ε.Κ. Καβάλας	Αιτερίνη Κασιμάτη Επικ. Καθηγήτρια Α.Σ.ΠΑΙ.Τ.Ε. - Πάρεδρος ε.θ. Π.Ι. την περίοδο της διοργάνωσης
	Δράμα	3 ^ο Δημ. Σχολείο Δράμας	Ελευθέριος Παρασκευόπουλος Δ/ντής 3 ^{ου} Δημ. Σχολείου Δράμας	
	Ξάνθη	2 ^ο ΓΕΛ Ξάνθης	Αναστάσιος Κυρμανίδης Διευθυντής 2 ^{ου} ΓΕΛ Ξάνθης	

Π.Ε.Κ.	ΑΙΤΗΣΕΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ			ΕΠΙΛΕΓΕΝΤΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ			ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΠΟΥ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΑΝ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ			ΤΜΗΜΑΤΑ		
	Α/θμια	Β/θμια	Σύνολο	Α/θμια	Β/θμια	Σύνολο	Α/θμια	Β/θμια	Σύνολο	Α/θμια	Β/θμια	Σύνολο
Π.Ε.Κ. ΚΑΒΑΛΑΣ	192	254	446	92	94	186	76	76	152	3	3	6

Οι επιμορφούμενοι οι οποίοι υπέβαλαν αίτηση προς το Π.Ι. για συμμετοχή τους στο πρόγραμμα ανήλθαν συνολικά σε 446 εκπαιδευτικούς (192 από την Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση, 254 από τη Δευτεροβάθμια) και από αυτούς κληρώθηκαν 186. Λόγω έκτακτων καιρικών συνθηκών, κρίθηκε αναγκαίο η κλήρωση να γίνει την Παρασκευή 22 Φεβρουαρίου 2008 στις 14.00 στο Παιδαγωγικό Ινστιτούτο στο χώρο των γραφείων του Τμήματος Αξιολόγησης και Επιμόρφωσης του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου για όλα τα εξακτινωμένα κέντρα του Π.Ε.Κ., με την παρουσία τριών Παρέδρων του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου και δύο αποσπασμένων στο Π.Ι. εκπαιδευτικών.

Καθ' όλη τη διάρκεια της ροής του Προγράμματος, περιλαμβανομένων των ημερών διεξαγωγής του, υπήρξε συνεχής και αμφίδρομη τηλεφωνική επικοινωνία της υπευθύνου του Προγράμματος, με τους Ειδικούς Συνεργάτες και τους επιμορφωτές, ώστε να υπάρχει ενημέρωση για την πορεία της υλοποίησης της επιμορφωτικής διαδικασίας. Επίσης, πραγματοποιήθηκαν επισκέψεις, από την υπεύθυνο του Προγράμματος, στις 12/4/2008 στο επιμορφωτικό κέντρο του Π.Ε.Κ. Καβάλας και στο επιμορφωτικό κέντρο της

Ξάνθης και στις **13/4/2008** στο επιμορφωτικό κέντρο της **Δράμας**, πάντοτε κατά τις ώρες υλοποίησης του ωρολογίου προγράμματος, προκειμένου να καταγραφεί, άμεσα, όλη η δομή του Προγράμματος και να συζητηθούν με τους επιμορφούμενους όλες οι παρατηρήσεις τους σχετικά, με όλες τις συνιστώσες του Προγράμματος.

Η επίσκεψη της υπευθύνου έγινε στη λήξη του Προγράμματος, ώστε να δοθεί η δυνατότητα να γίνει και ποιοτική Αξιολόγηση του Προγράμματος, μέσα από τις παρατηρήσεις των επιμορφούμενων και τις συζητήσεις με τους Ειδικούς Συνεργάτες.

Η προσέλευση των επιμορφωτών αλλά και των επιμορφούμενων ήταν ομολογουμένως κανονική, εκτός κάποιων λίγων περιπτώσεων επιμορφούμενων που τις περισσότερες φορές ήταν δικαιολογημένη.

Το Πρόγραμμα πραγματοποιήθηκε σε χώρους σχολικών μονάδων και ολοκληρώθηκε χωρίς σημαίνοντα προβλήματα.

Αποτελεσματικότητα του προγράμματος

Οι συναντήσεις της υπευθύνου του Προγράμματος στις επιτόπιες επισκέψεις στα Επιμορφωτικά κέντρα, με τους Ειδικούς Συνεργάτες και τους επιμορφούμενους οδήγησαν στις εξής διαπιστώσεις:

- Η υλοποίηση του προγράμματος πραγματοποιήθηκε σε όλα τα επιμορφωτικά κέντρα ένα ευχάριστο και ευνοϊκό περιβάλλον μάθησης και κρίνεται ως απόλυτα επιτυχής.
- Για την οργάνωση και την ποιότητα της επιμορφωτικής διαδικασίας, διατυπώθηκαν θετικά σχόλια από το σύνολο των επιμορφούμενων.
- Οι επιμορφωτές κρίθηκαν ως αξιόλογοι επιστήμονες και ανταποκρίθηκαν στις προσδοκίες του προγράμματος αλλά και στα ενδιαφέροντα και ανάγκες των επιμορφούμενων.
- Ο τρόπος παρουσίασης των θεματικών ενοτήτων από τους επιμορφωτές ικανοποίησε στο σύνολό τους εκπαιδευτικούς, με αποτέλεσμα να παραταθούν οι εισηγήσεις πέραν του προγράμματος.

Παρατηρήσεις Ειδικών Συνεργατών

- Η συμμετοχή των επιμορφούμενων υπήρξε εξαιρετική, περίπου το 87%.
- Η αποτελεσματικότητα του προγράμματος κρίθηκε από ικανοποιητική μέχρι απόλυτα επιτυχής. Από τους επιμορφούμενους διατυπώθηκαν πολύ θετικά σχόλια. Το περιεχόμενο του προγράμματος ήταν άμεσο και βιωματικό με αποτέλεσμα το άμεσο ενδιαφέρον των εκπαιδευόμενων για το πρόγραμμα.
- Οι σχέσεις επιμορφωτών και επιμορφούμενων πάντα ήταν φιλικές και θερμές. Αυτό διαπιστωνόταν στο χρόνο των διαλειμμάτων και κατά τη λήξη και την αποχώρηση, οπότε οι συζητήσεις και ο σχολιασμός των θεμάτων συνεχίζονταν για πολλή επιπλέον ώρα.
- Η ποιότητα των εισηγήσεων ήταν υψηλή και επιστημονικά επίκαιρη. Οι επιμορφούμενοι συχνά επιζητούσαν συγκεκριμένες απαντήσεις στα δικά τους σχολικά προβλήματα και στις συγκεκριμένες σχολικές συνθήκες του περιβάλλοντός τους.

- Πολλοί επιμορφούμενοι διετύπωναν και στον ευρύτερο κοινωνικό χώρο θετικές γνώμες για το σεμινάριο, την οργάνωση, τους Εισηγητές και την ποιότητα των εισηγήσεών τους.

Ποιοτική ανάλυση των συνεντεύξεων των επιμορφούμενων

Από την επεξεργασία των συνεντεύξεων των επιμορφούμενων, συνάγονται τα εξής συμπεράσματα:

- Η επικοινωνία των επιμορφούμενων με την υπεύθυνη του Προγράμματος και τους ειδικούς συνεργάτες και η ενημέρωσή τους για το Πρόγραμμα (συμμετοχή, Ω.Π., περιεχόμενο, προϋποθέσεις - υποχρεώσεις) ήταν πολύ καλή.
- Η διάρκεια του Προγράμματος (80 ώρες) θεωρήθηκε ικανοποιητική, ήταν όμως κουραστικό το συνεχές Πρόγραμμα. Θα ήταν προτιμότερο να αναπτυχθεί σε περισσότερα Σαββατοκύριακα με ενδιάμεση παύση.
- Θα πρέπει να δίνεται ιδιαίτερη προσοχή στην ποιότητα του επιμορφωτικού υλικού (λ.χ. καλύτερη οργάνωση της παρεχόμενης πληροφορίας).
- Το Πρόγραμμα χαρακτηρίστηκε πολύ εποικοδομητικό και η επιλογή των θεματικών πεδίων και των αντίστοιχων ενοτήτων ανταποκρίθηκε στις προσδοκίες και τις ανάγκες των επιμορφούμενων.
- Η παρουσία των πανεπιστημιακών και εξειδικευμένων επιστημόνων ήταν επιθυμητή από όλους, ενώ κρίθηκε απαραίτητος ο συντονισμός των εισηγητών για την καλύτερη εκμετάλλευση του χρόνου.
- Οι επιμορφούμενοι εξέφρασαν ότι θα προτιμούσαν να γνωρίζουν από την έναρξη του Προγράμματος το ωρολόγιο Πρόγραμμα και τα ονόματα των επιμορφωτών.

Ποσοτική ανάλυση των ερωτηματολογίων των επιμορφωτών

Από τη στατιστική επεξεργασία των ερωτηματολογίων των επιμορφωτών συνάγονται τα εξής συμπεράσματα:

- Οι επιμορφωτές έκριναν ότι το Πρόγραμμα ήταν αρκετά έως πολύ ικανοποιητικό ως προς την οργάνωση, την υλικοτεχνική υποδομή του Π.Ε.Κ. και τη συνεργασία με τα μέλη της επιστημονικής ομάδας, την υπεύθυνο του Προγράμματος και τον ειδικό συνεργάτη.
- Η στάση των επιμορφούμενων χαρακτηρίστηκε από τους επιμορφωτές θετική με διάθεση συνεργασίας και η συμμετοχή τους ήταν ενεργητική, με ενδιαφέρον αλλά και μεγάλες προσδοκίες από μέρους τους, και ακόμη με επιφυλάξεις αρκετές φορές.
- Επιμορφωτικό υλικό δόθηκε από όλους τους επιμορφωτές, σύμφωνα πάντοτε με τις καταγραφές τους, σε διάφορες μορφές, από τις οποίες οι πλέον συνήθεις ήσαν σημειώσεις, πλήρεις εισηγήσεις ή περιλήψεις τους, σχετική βιβλιογραφία και διάφορες πηγές, μελέτες περιπτώσεων, παραδείγματα ασκήσεων, ή/και δραστηριοτήτων, άρθρα κ.ά.

- Οι εκπαιδευτικές τεχνικές οι οποίες αξιοποιήθηκαν από τους επιμορφωτές, σύμφωνα με τα ερωτηματολόγια που συμπλήρωσαν, ήταν κατά σειρά συχνότητας η εισήγηση (70,6%), η μελέτη περίπτωσης (61,8%) και οι ομάδες εργασίας (35,3%), ενώ σε μικρότερο ποσοστό χρησιμοποίησαν άλλες μεθόδους, όπως το παίξιμο ρόλων (29,4%), τον καταιγισμό ιδεών (29,4%), την επίδειξη (23,5%) και τη συζήτηση (14,7%).

Π.Ε.Κ. ΚΟΖΑΝΗΣ

Π.Ε.Κ.	ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ	ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ/ ΙΔΙΟΤΗΤΑ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΗ	ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ/ ΙΔΙΟΤΗΤΑ ΥΠΕΥΘΥΝΟΥ
Π.Ε.Κ. ΚΟΖΑΝΗΣ	Κοζάνη	4 ^ο Γυμνάσιο Κοζάνης	Αστέρης Χριστοδούλου Δ/ντής 4 ^{ου} Γυμνασίου Κοζάνης	Αναστασία Παμουκτσόγλου Πάρεδρος ε.θ. Π.Ι.
	Γρεβενά	2 ^ο ΓΕΛ Γρεβενών	Δημήτριος Βόβουρας Δ/ντής 2 ^{ου} ΓΕΛ Γρεβενών	
	Καστοριά	4 ^ο Γυμνάσιο Καστοριάς	Σπύρος Γούδας Δ/ντής 4 ^{ου} Γυμνασίου Καστοριάς	
	Φλώρινα	2 ^ο ΓΕΛ Φλώρινας	Ιωάννα Χρυσοχοΐδου Δ/ντρια 2 ^{ου} ΓΕΛ Φλώρινας	

Π.Ε.Κ.	ΑΙΤΗΣΕΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ			ΕΠΙΛΕΓΕΝΤΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ			ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΠΟΥ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΑΝ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ			ΤΜΗΜΑΤΑ		
	Α/θμια	Β/θμια	Σύνολο	Α/θμια	Β/θμια	Σύνολο	Α/θμια	Β/θμια	Σύνολο	Α/θμια	Β/θμια	Σύνολο
Π.Ε.Κ. ΚΟΖΑΝΗΣ	96	137	233	67	90	157	67	90	157	4	4	8

Οι επιμορφούμενοι οι οποίοι υπέβαλαν αίτηση προς το Π.Ι. για συμμετοχή τους στο Πρόγραμμα ανήλθαν συνολικά σε **233** εκπαιδευτικούς, ήτοι **96** από την Πρωτοβάθμια και **137** από τη Δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Από αυτούς επελέγησαν κατά τις κατηγορίες οι οποίες προβλέπονταν στο Τεχνικό Δελτίο του Έργου, μετά από κλήρωση, που έγινε στο Π.Ι., παρουσία των μελών της Ομάδας έργου του επιμορφωτικού προγράμματος, για το κέντρο της Κοζάνης εξήντα (60) εκπαιδευτικοί και 20 αναπληρωματικοί.

Για τα άλλα κέντρα, Φλώρινα, τη Καστοριά και τα Γρεβενά επελέγησαν όλοι.

Το Πρόγραμμα πραγματοποιήθηκε σε σχολικές μονάδες με ικανοποιητικό επίπεδο υποδομών και ολοκληρώθηκε χωρίς ιδιαίτερα προβλήματα. Ο εξοπλισμός σε εποπτικά μέσα κάλυψε απόλυτα τις ανάγκες του Προγράμματος καθώς χρησιμοποιήθηκαν, προβολέας διαφανειών, Η/Υ, βιντεοπροβολέας, οθόνη προβολής και φωτοτυπικά μηχανήματα. Ακόμη, εξασφαλίστηκε χώρος για γραφείο για τους επιμορφωτές και ο απαραίτητος αριθμός θρανίων και καθισμάτων για τους επιμορφούμενους.

Καθ' όλη τη διάρκεια της ροής του Προγράμματος, περιλαμβανομένων και των ημερών διεξαγωγής του, υπήρξε συνεχής και αμφίδρομη τηλεφωνική επικοινωνία με τους Ειδικούς συνεργάτες αλλά και με μερικούς επιμορφωτές, ώστε να υπάρχει ενημέρωση για την πορεία της υλοποίησής του.

Αξιζεί να σημειωθεί η άριστη συνεργασία με τους Ειδικούς Συνεργάτες.

Γενική εκτίμηση - διαπιστώσεις - προτάσεις επιμορφούμενων

Από την επεξεργασία δείγματος ερωτηματολογίων των επιμορφούμενων συνάγονται τα εξής σημαντικά συμπεράσματα:

Οι απαντήσεις των εκπαιδευτικών ήταν θετικές στα περισσότερα ερωτήματα, όπως προέκυψε από την επεξεργασία των ερωτηματολογίων. Συγκεκριμένα:

- Τα σημαντικότερα κίνητρα του συνόλου σχεδόν των εκπαιδευτικών (98%) για την παρακολούθηση του σεμιναρίου, αποτέλεσαν: α) η ανάγκη διευκόλυνσης του καθημερινού έργου τους στην τάξη και η κάλυψη προσωπικού ενδιαφέροντος και β) η προοπτική επαγγελματικής εξέλιξης και απόκτησης άλλων τυπικών προσόντων.
- Το επιμορφωτικό πρόγραμμα γενικά ανταποκρίθηκε στις ανάγκες και τις αρχικές προσδοκίες των επιμορφούμενων. Ως χώροι διεξαγωγής του Προγράμματος σε κάθε περίπτωση δε θα έπρεπε να χρησιμοποιούνται αίθουσες Δημοτικού Σχολείου.
- Το 51% υποστήριξε ότι το περιεχόμενο του προγράμματος έδωσε μεγαλύτερη έμφαση στη θεωρητική κατάρτιση, το 96% υποστήριξε ότι εστιάστηκε στη διδακτική πράξη ενώ το 50% τόνισε ότι υπήρξε κατά τη διδακτική προσέγγιση συνδυασμός θεωρίας και πράξης.
- Υποστήριξαν ακόμη ότι η επικοινωνία και η συνεργασία (συμμετοχή, περιεχόμενο, προϋποθέσεις - υποχρεώσεις, διανομή επιμορφωτικού υλικού) των επιμορφούμενων με τους Ειδικούς Συνεργάτες ήταν πολύ καλή έως άριστη.
- Η χωροταξική κατανομή των επιμορφωτικών κέντρων εξυπηρέτησε τους επιμορφούμενους, σε σχέση με τις μετακινήσεις τους.
- Η υλικοτεχνική υποδομή και οι διευκολύνσεις ήταν πολύ ικανοποιητικές.

Τα ποσοστά παρουσιάζονται αναλυτικά στον παρακάτω πίνακα:

Ικανοποίηση των εκπαιδευτικών από το επιμορφωτικό πρόγραμμα

Ερώτημα: Πόσο ικανοποιημένοι είστε από:	Πολύ	Αρκετά	Λίγο	Πολύ λίγο
Οργάνωση του προγράμματος	25%	62,3%	9%	2%
Επάρκεια διδακτικού χρόνου	10%	50%	32%	6%
Θεματικές ενότητες				
1. Διαχείριση ιδιαιτεροτήτων μαθητών				
1.1. Είδη μαθησιακών δυσκολιών	55%	39%	6%	
1.2. Τρόποι στήριξης των μαθητών με μαθησιακές δυσκολίες	58%	25%	16%	
1.3. Προσαρμογή διδακτικών στόχων	48%	22%	25%	
1.4. Μελέτη περίπτωσης (π.χ. δυσλεξία)	51%	23%	25%	
1.5. Χαρισματικοί μαθητές	39%	42%	17%	
2. Προβλήματα συμπεριφοράς				
2.1. Γενικά χαρακτηριστικά και τρόπος εκδήλωσης στην τάξη	59%	33%	8%	
2.2. Εφαρμογή στρατηγικών τροποποίησης τα συμπεριφοράς - Μέσα στήριξης επιθυμητής συμπεριφοράς	69%	14%	12%	
2.3. Ψυχολογικό κλίμα τάξης	56%	27%	17%	
2.4. Καλλιέργεια κοινωνικών δεξιοτήτων και τρόποι διαχείρισης συγκρούσεων, στρες, θυμού κ.λπ.	67%	19%	12%	2%
2.5. Διαχείριση συναισθηματικού τομέα	61%	21%	13%	5%
2.6. Μελέτη περίπτωσης: Βία, επιθετικότητα, φοβίες κ.λπ.	60%	17%	19%	4%
3. Πολιτισμικές διαφορές, κοινωνικοοικονομικές ανισότητες				
3.1. Πολυπολιτισμικότητα σχολείου, τρόποι στήριξης των μαθητών	45%	43%	6%	5%
3.2. Ευρωπαϊκό Portfolio γλωσσών	21%	32%	32%	14%
3.3. Το ολοήμερο ως θεσμός αντιμετώπισης κοινωνικοοικονομικών ανισοτήτων	38%	17%	20%	25%

Γενική εκτίμηση - διαπιστώσεις - προτάσεις επιμορφωτών

Από την επεξεργασία των ερωτηματολογίων των επιμορφωτών προέκυψαν στα ακόλουθα συμπεράσματα :

- Οι επιμορφωτές έκριναν ότι το Πρόγραμμα ήταν αρκετά έως πάρα πολύ ικανοποιητικό ως προς: α) την οργάνωση, το συντονισμό και τη διοικητική υποστήριξή του β) την υλικοτεχνική υποδομή των επιμορφωτικών κέντρων του Π.Ε.Κ. και γ) τη συνεργασία με το Π.Ι. και τον Ειδικό Συνεργάτη του.
- Η επιλογή των θεματικών ενοτήτων του επιμορφωτικού προγράμματος σε σχέση με το σκοπό και τους στόχους του ήταν εξαιρετικά βελτιωμένη σε σύγκριση με την αρχική φάση.
- Η χρονική διάρκεια του προγράμματος κρίθηκε αρκετά ικανοποιητική από τους περισσότερους επιμορφωτές, καθώς θεώρησαν ότι ο διδακτικός χρόνος δεν επαρκούσε για την κάλυψη και εμβάθυνση κάποιων ενοτήτων ιδιαίτερα στις μελέτες περίπτωσης.
- Η στάση των περισσότερων επιμορφούμενων χαρακτηρίστηκε από τους επιμορφωτές από καλή έως ιδιαίτερα θετική με διάθεση συνεργασίας και ενεργητικής συμμετοχής τους, ιδιαίτερα κατά την εργασία τους σε μικρές ομάδες.
- Οι επιμορφωτές πρόσφεραν σε όλους τους επιμορφούμενους, επιμορφωτικό υλικό σε διάφορες μορφές όπως: πλήρεις εισηγήσεις ή περιλήψεις τους, βιβλιογραφία και διάφορες πηγές, μελέτες περιπτώσεων, παραδείγματα ασκήσεων και δραστηριοτήτων, σημειώσεις, λίστες ελέγχου βασικών δεξιοτήτων, πιλοτικές ασκήσεις για μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες, άρθρα κ.ά.
- Σύμφωνα με τα ερωτηματολόγια που συμπλήρωσαν, οι επιμορφωτές, αξιοποίησαν κατά τη διδακτική προσέγγιση εκπαιδευτικές τεχνικές οι οποίες κατά σειρά συχνότητας ήταν: η εισήγηση και η μελέτη περίπτωσης, οι ομάδες εργασίας και η συζήτηση.
- Θετική ήταν και η γνώμη της πλειοψηφίας των εμπλεκόμενων για την υλικοτεχνική υποδομή των επιμορφωτικών κέντρων και του τρόπου επιλογής για την υλοποίησης του προγράμματος.
- Ακόμη οι επιμορφωτές υποστήριξαν ότι θα υπήρχε μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα του επιμορφωτικού προγράμματος εάν υπήρχαν:
  - τμήματα κοινά ή ανομοιογενή ως προς την ειδικότητα των επιμορφούμενων,
  - ειδικοί επιμορφωτικοί χώροι και όχι φοίτηση σε σχολικές μονάδες,
  - η φοίτηση να γίνονταν σε άλλο χρόνο (στην έναρξη ή τη λήξη του σχολικού έτους) και όχι τα Σαββατοκύριακα
  - δυνατότητα χρήσης του διαδικτύου.
- Τέλος, προτείνουν κάποιες θεματικές ενότητες, που θα μπορούσαν να περιληφθούν στο Πρόγραμμα, όπως:
  - Επικοινωνία και σχέσεις μεταξύ εκπαιδευτικών - διευθυντή σχολείου - μαθητών - γονέων.
  - Συνεκπαίδευση μαθητών με και χωρίς ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.
  - Συμβουλευτική.

Π.Ε.Κ. ΛΑΜΙΑΣ

Π.Ε.Κ.	ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ	ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ/ ΕΙΔΙΚΟΥ ΙΔΙΟΤΗΤΑ ΣΥΝΕΡΓΑΤΗ	ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ/ ΙΔΙΟΤΗΤΑ ΥΠΕΥΘΥΝΟΥ
Π.Ε.Κ. ΛΑΜΙΑΣ	Λαμία	5 ^ο Γυμνάσιο Λαμίας	Χρήστος Τσαδήμας Σχ. Σύμβουλος Β/θμιας	Διονύσιος Λουκέρης Μόνιμος Πάρεδρος Π.Ι.
	Βοιωτία	2 ^ο ΓΕΛ Λειβαδιάς	Ελευθέριος Ζωγράφος Δ/ντής 2 ^{ου} ΓΕΛ Λειβαδιάς	
	Εύβοια	2 ^ο Δημ. Σχολείο Χαλκίδας	Γεώργιος Καβούρας Διευθυντής 2 ^{ου} Δημ. Σχολείου Ευβοίας	
	Φωκίδα	ΕΠΑΛ Άμφισσας	Ηλίας Αναγνώστου Δ/ντής 1 ^{ου} ΣΕΚ Άμφισσας	

Π.Ε.Κ.	ΑΙΤΗΣΕΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ			ΕΠΙΛΕΓΕΝΤΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ			ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΠΟΥ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΑΝ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ			ΤΜΗΜΑΤΑ		
	Α/θμια	Β/θμια	Σύνολο	Α/θμια	Β/θμια	Σύνολο	Α/θμια	Β/θμια	Σύνολο	Α/θμια	Β/θμια	Σύνολο
Π.Ε.Κ. ΛΑΜΙΑΣ	77	157	234	77	157	234	72	155	227	6	5	11

Το πρόγραμμα υλοποιήθηκε σε τέσσερα από τα πέντε επιμορφωτικά κέντρα της πρώτης περιόδου λόγω του πολύ μικρού αριθμού αιτήσεων εκπαιδευτικών από το νομό Ευρυτανίας. Επιπλέον, έγινε μεταστέγαση σε άλλες σχολικές μονάδες σε δυο από τα τέσσερα επιμορφωτικά κέντρα, αυτά της Βοιωτίας και της Εύβοιας, που οφειλόταν σε αδυναμία των προηγούμενων σχολικών μονάδων να λειτουργήσουν ως επιμορφωτικά κέντρα κατά την περίοδο υλοποίησης του προγράμματος.

Το ωρολόγιο πρόγραμμα τηρήθηκε τόσο από τους επιμορφωτές όσο και από τους επιμορφούμενους, που προσήρχοντο στα επιμορφωτικά κέντρα εγκαίρως για την έναρξη του προγράμματος. Μικρή παραβίαση της λήξης της διδακτικής ώρας παρατηρήθηκε στην πλειονότητα των επιμορφωτικών κέντρων, λόγω του αυξημένου ενδιαφέροντος των εισηγήσεων και του έντονου προβληματισμού των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών.

Επιπλέον, σε αντιστάθμισμα της ανεπάρκειας του τεχνολογικού εξοπλισμού που παρατηρήθηκε στα επιμορφωτικά κέντρα διανεμήθηκε στους επιμορφούμενους φωτοτυπημένο επιμορφωτικό υλικό.

Επιπροσθέτως, η συνεργασία του υπευθύνου της Πράξης για το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο με τους Ειδικούς Συνεργάτες όλων των επιμορφωτικών κέντρων

του Π.Ε.Κ. Λαμίας ήταν, κατά δήλωση όλων των εμπλεκόμενων στην οργάνωση και την υλοποίηση του προγράμματος, **ιδιαίτερα ικανοποιητική**. Η συνεχής επικοινωνία πριν την έναρξη, κατά τη διάρκεια και μετά τη λήξη του προγράμματος για την άρτια υλοποίησή του ήταν τα κύρια χαρακτηριστικά αυτής της συνεργασίας.

Οι Ειδικοί Συνεργάτες φρόντισαν, επίσης, για την εξυπηρέτηση και φιλοξενία των συμμετεχόντων στο πρόγραμμα.

Συγκεκριμένα, στο **επιμορφωτικό κέντρο Λειβαδιάς** παραχωρήθηκε το γραφείο του Συλλόγου Καθηγητών όπου οι επιμορφούμενοι και οι επιμορφωτές μπορούσαν να σερβιριστούν από το κυλικείο του σχολείου που λειτούργησε ειδικά γι' αυτούς. Χρησιμοποιήθηκε, επίσης, ο χώρος στάθμευσης του σχολείου. Ειδικά για το συγκεκριμένο Επιμορφωτικό κέντρο αξίζει να αναφερθεί η προσπάθεια δημοσιοποίησης του προγράμματος και η πρόσκληση της Διευθύντριας Μ.Ε. Βοιωτίας που απεύθυνε χαιρετισμό στους συμμετέχοντες την ημέρα έναρξης του προγράμματος. Τέλος, στις ενέργειες του Ειδικού Συνεργάτη Λιβαδειάς, κ. Ζωγράφου, προσμετρείται η επιτυχής διαπραγμάτευση και αναστολή της κατάληψης του σχολείου από τους μαθητές για την ομαλή ολοκλήρωση του προγράμματος.

Στο Επιμορφωτικό κέντρο **Λαμίας**, αντίθετα, η **κατάληψη** του σχολείου από μαθητές οδήγησε στην κατά ένα Σαββατοκύριακο επιμήκυνση του επιμορφωτικού προγράμματος. Ο τεχνολογικός εξοπλισμός κρίθηκε σχετικά επαρκής για τις ανάγκες των επιμορφωτών, οι οποίοι είχαν ετοιμάσει και διένειμαν επιμορφωτικό υλικό το οποίο, ύστερα από πρωτοβουλία του Ειδικού συνεργάτη της Λαμίας, κ. Τσαδήμα Χρ., καταγράφηκε σε CD και διανεμήθηκε στους επιμορφούμενους.

Το Επιμορφωτικό κέντρο **Άμφισσας** υλοποίησε το πρόγραμμα μέσα στις προκαθορισμένες ημερομηνίες. Ο ειδικός συνεργάτης, κ. Αναγνώστου Ηλ., παρείχε κάθε πρόσφορη βοήθεια στους συμμετέχοντες και η μόνη παρέκκλιση από το πρόγραμμα ήταν η έγκαιρη και υπεύθυνη αντικατάσταση επιμορφωτή, λόγω αδυναμίας συμμετοχής του στο πρόγραμμα για προσωπικούς λόγους.

Τέλος, το Επιμορφωτικό κέντρο **Χαλκίδας** ολοκλήρωσε το πρόγραμμα χωρίς καμιά απόκλιση. Η τήρηση του ωρολογίου προγράμματος, η εξασφάλιση τεχνολογικού εξοπλισμού, η παραχώρηση στους επιμορφωτές της χρήσης του φωτοτυπικού μηχανήματος, η διακίνηση φωτοτυπικού υλικού και η λειτουργία κυλικείου για τη εξυπηρέτηση των συμμετεχόντων θεωρούνται ιδιαίτερα θετικές ενέργειες του Ειδικού Συνεργάτη, για την επιτυχία του προγράμματος.

Για την αξιολόγηση του επιμορφωτικού προγράμματος διανεμήθηκαν **ερωτηματολόγια** στους επιμορφωτές και τους επιμορφούμενους λίγο πριν τη λήξη των μαθημάτων, τα οποία συγκεντρώθηκαν την ημέρα της λήξης του προγράμματος. Επίσης, έγιναν προσωπικές συνεντεύξεις τόσο με τους επιμορφωτές όσο και τους επιμορφούμενους. Από την επεξεργασία των ερωτηματολογίων διαπιστώθηκε η θετική επίδραση που είχε η όλη επιμορφωτική διαδικασία στους εκπαιδευτικούς που συμμετείχαν σ' αυτό. Γενικά, πιστεύεται ότι το πρόγραμμα εκπλήρωσε σε μεγάλο βαθμό τους στόχους που είχαν τεθεί εξ αρχής.

Συγκεκριμένα, την ημέρα λήξης του προγράμματος παραδόθηκαν 170 ερωτηματολόγια επιμορφούμενων. Η επεξεργασία τυχαίου δείγματος (10%) των ερωτηματολογίων των επιμορφούμενων (N=17) έδωσε τα παρακάτω αποτελέσματα:

Ικανοποίηση των εκπαιδευτικών από το επιμορφωτικό πρόγραμμα

Ερώτημα: Πόσο ικανοποιημένοι είστε από:	Πολύ	Αρκετά	Λίγο	Πολύ λίγο
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ				
Οργάνωση του προγράμματος	11,00%	70,59%	2,00%	11,76%
Συνολική διάρκεια και χρόνο υλοποίησης	41,17%	52,94%	5,88%	
Χρόνος υλοποίησης	41,17%	35,29%	15,00%	17,00%
Τόπο υλοποίησης	47,06%	52,94%		
Υλικοτεχνική υποδομή	5,88%	35,29%	58,82%	
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ				
ΘΕΜΑΤΙΚΑ ΠΕΔΙΑ				
1. Διαχείριση ιδιαιτεροτήτων μαθητών	47,06%	47,06%	5,89%	
2. Προβλήματα συμπεριφοράς	52,94%	35,29%	11,77%	
3. Πολιτισμικές διαφορές, κοινωνικοοικονομικές ανισότητες	31,25%	56,25%	6,25%	6,25%
ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ				
1. Διαχείριση ιδιαιτεροτήτων μαθητών				
1.1 Είδη μαθησιακών δυσκολιών, αιτιολογία, διαγνωστική εκτίμηση	35,30%	52,94%	11,76%	
1.2 Δυσλεξία	35,30%	47,06%	17,64%	
1.3 Πρώιμες ενδείξεις μαθησιακών δυσκολιών	18,75%	62,50%	18,75%	
1.4 Γνωστικά και συναισθηματικά χαρακτηριστικά μαθητών με Μ.Δ.	35,30%	47,06%	17,64%	
1.5 Τρόποι στήριξης των μαθητών με μαθησιακές δυσκολίες	31,25%	50,00%	12,50%	6,25%
1.6 Μαθησιακές δυσκολίες και	17,65%	52,94%	23,53%	5,88%

μεταγνωστικά προβλήματα				
1.7 Σχέσεις αλληλεπίδρασης μαθησιακών δυσκολιών και προβλημάτων	41,18%	41,18%	17,64%	
1.8 Συνεργασία εκπαιδευτικών και γονέων	41,18%	35,30%	17,64%	5,88%
1.9 Μελέτη περίπτωσης (.....)	17,65%	47,06%	35,29%	
1.10 Χαρισματικοί μαθητές	41,17%	29,42%	29,41%	
2. Προβλήματα συμπεριφοράς				
2.1 Γενικά χαρακτηριστικά παιδιών με προβλήματα συμπεριφοράς	29,41%	64,70%	5,89%	
2.2. Αιτίες και παράγοντες που ενισχύουν τη βία και τα προβλήματα συμπεριφοράς	47,06%	47,06%	5,88%	
2.3 Επιθετικότητα	35,29%	58,82%	5,89%	
2.4 Η σημασία της συνεργασίας σχολείου, γονέων και άλλων ειδικών φορέων για την αντιμετώπιση προβλημάτων συμπεριφοράς	29,41%	47,06%	23,53%	
2.5 Ψυχολογικό κλίμα της τάξης.	23,53%	47,06%	29,41%	
2.6. Στρατηγικές αντιμετώπισης του στρες των εκπαιδευτικών και των μαθητών	31,25%	50,00%	18,75%	
2.7 Διαχείριση κρίσεων στο σχολικό περιβάλλον	37,50%	50,00%	12,50%	
2.8 Μελέτη περίπτωσης: βία, επιθετικότητα, φοβίες	31,50%	50,00%	18,75%	
3. Πολιτισμικές διαφορές, κοινωνικοοικονομικές ανισότητες				
3.1 Προσέγγιση της ετερότητας στο ελληνικό σχολείο	25,00%	56,25%	18,75%	
3.2 Αρχές και μοντέλα διαχείρισης της πολιτισμικής ετερότητας	18,75%	62,50%	18,75%	
3.3 Προβλήματα διγλωσσίας - Δίγλωσση εκπαίδευση	37,50%	37,50%	18,75%	6,25%
3.4 Ο ρόλος του εκπαιδευτικού	31,25%	50,00%	18,75%	
3.5 Διδακτική της πολυπολιτισμικής τάξης	43,75%	43,75%	12,50%	
3.6 Ευρωπαϊκό portfolio γλωσσών	26,67%	46,67%	20,00%	6,66%

Επιπλέον, σε άλλες ερωτήσεις σχετικά με το πρόγραμμα στο σύνολό του οι επιμορφούμενοι εκπαιδευτικοί έδωσαν τις παρακάτω απαντήσεις:

- Στην ερώτηση «ποιες θεματικές ενότητες θεωρείτε πιο σημαντικές;», οι θεματικές ενότητες που συγκέντρωσαν τα μεγαλύτερα ποσοστά ήταν:
  - 2.3 Επιθετικότητα 95,00%
  - 2.1 Γενικά χαρακτηριστικά παιδιών με προβλήματα συμπεριφοράς 95,41%
  - 1.1 Διαχείριση ιδιαιτεροτήτων μαθητών 94,02%
- Στην ερώτηση «σε ποιο βαθμό θεωρείτε ικανοποιητικό τον προβλεπόμενο διδακτικό χρόνο της κάθε θεματικής ενότητας του προγράμματος;», το 82,35% των ερωτηθέντων απάντησαν ότι ο διδακτικός χρόνος ήταν αρκετά έως πολύ ικανοποιητικός ενώ το 11,65% των ερωτηθέντων απάντησαν ότι ο διδακτικός χρόνος ήταν λίγο ικανοποιητικός.
- Στην ερώτηση αν δόθηκε υποστηρικτικό υλικό από τους επιμορφωτές, το 70,58% των ερωτηθέντων απάντησε «ναι» και στην ερώτηση αν αυτό ήταν αξιόλογο ως προς το περιεχόμενό του, το 69,23% απάντησε ότι το υποστηρικτικό υλικό ήταν αρκετά έως πολύ αξιόλογο και το 30,77% ότι ήταν λίγο αξιόλογο.
- Σχετικά με τη συνεργασία επιμορφωτών και επιμορφούμενων, το 82,34% των ερωτηθέντων απάντησαν ότι η παρουσίαση των θεματικών εννοιών του προγράμματος από τους επιμορφωτές ήταν αρκετά έως πολύ ικανοποιητική ενώ το 17,66% απάντησαν ότι η παρουσίαση ήταν λίγο ικανοποιητική.
- Στην ερώτηση «σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι ο τρόπος παρουσίασης των θεματικών εννοιών του προγράμματος προώθησε την ενεργητική συμμετοχή σας;» το 75,00% απάντησε θετικά ενώ το 25,00% απάντησε «λίγο έως πολύ λίγο».
- Στην ερώτηση «σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι οι επιμορφωτές ήταν κοντά στην πραγματικότητα του σχολείου;», το 88,23% των ερωτηθέντων απάντησαν θετικά ενώ ένα ποσοστό 11,77% απάντησαν «λίγο έως πολύ λίγο».
- Στην ερώτηση «σε ποιο βαθμό χρησιμοποιήθηκαν από τους επιμορφωτές διάφορες εκπαιδευτικές τεχνικές;», τα ποσοστά που δόθηκαν σε κάθε εκπαιδευτική τεχνική από τους επιμορφούμενους εκπαιδευτικούς ήταν τα εξής:
  - Εισήγηση: 99,90%
  - Ομάδες εργασίας: 31,25%
  - Μελέτη περίπτωσης: 47,06%
  - Συζήτηση: 82,34%
- Σχετικά με τη γενική αποτίμηση του προγράμματος, στην ερώτηση «ποιο ήταν το κίνητρο για την παρακολούθηση του επιμορφωτικού προγράμματος;», οι απαντήσεις των ερωτηθέντων εκπαιδευτικών ήταν:
  - Η επαγγελματική εξέλιξη: πολύ-αρκετά 46,66% λίγο-πολύ λίγο 53,34%
  - Η χορήγηση εκπαιδευτικού υλικού: πολύ-αρκετά 81,25% λίγο-πολύ λίγο 18,75%
  - Η διευκόλυνση του καθημερινού έργου στην τάξη: πολύ-αρκετά 88,22% λίγο 11,78%

- Η κάλυψη προσωπικού ενδιαφέροντος: πολύ-αρκετά 94,12% λίγο 5,88%
  - Η απόκτηση βεβαίωσης παρακολούθησης: πολύ-αρκετά 43,75% λίγο-πολύ λίγο 56,25%
- Στην ερώτηση «σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι το πρόγραμμα ανταποκρίθηκε στις προσδοκίες σας;», το 88,23% απάντησαν θετικά
  - Στην ερώτηση «σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι το πρόγραμμα θα σας βοηθήσει αποτελεσματικά στην καθημερινή διδακτική πράξη;», το 94,11% απάντησαν θετικά.
  - Στην ερώτηση αν θα μπορούσαν να αποκτήσουν τις γνώσεις που πήραν με άλλο τρόπο, το 66,67% απάντησαν αρνητικά.
  - Τέλος, στην ερώτηση «σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι το περιεχόμενο του προγράμματος: α) έδωσε μεγαλύτερη έμφαση στη θεωρητική κατάρτιση β) εστιάστηκε στη διδακτική πράξη ή γ) επιδιώχθηκε συνδυασμός θεωρίας και πράξης;» τα ποσοστά των απαντήσεων των ερωτηθέντων ήταν 94,11%, 69,58% και 47,06% αντίστοιχα.

Π.Ε.Κ. ΛΑΡΙΣΑΣ

Π.Ε.Κ.	ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ	ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ/ ΙΔΙΟΤΗΤΑ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΗ	ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ/ ΙΔΙΟΤΗΤΑ ΥΠΕΥΘΥΝΟΥ
Π.Ε.Κ. ΛΑΡΙΣΑΣ	Λάρισα	3 ^ο Γυμνάσιο Λάρισας	Κωνσταντίνος Δημουλάς Υποδ/ντής Π.Ε.Κ.	Ευαγγελία Καγκά Σύμβουλος Π.Ι.
	Καρδίτσα	13 ^ο Δημ. Σχολείο Καρδίτσας	Κωνσταντίνος Παπαναστασίου Δ/ντης 13 ^{ου} Δημ. Σχολείου Καρδίτσας	
	Μαγνησία	13 ^ο Δημ. Σχολείο Βόλου	Κυριαζής Πόρποδας Σχ. Σύμβουλος Α/θμιας	
	Τρίκαλα	26 ^ο Δημ. Σχολείο Τρικάλων	Κωνσταντίνος Βούλγαρης Σχ. Σύμβουλος Α/θμιας	

Π.Ε.Κ.	ΑΙΤΗΣΕΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ			ΕΠΙΛΕΓΕΝΤΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ			ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΠΟΥ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΑΝ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ			ΤΜΗΜΑΤΑ		
	Α/θμια	Β/θμια	Σύνολο	Α/θμια	Β/θμια	Σύνολο	Α/θμια	Β/θμια	Σύνολο	Α/θμια	Β/θμια	Σύνολο
Π.Ε.Κ. ΛΑΡΙΣΑΣ	157	360	517	126	125	251	95	113	208	5	5	10

Π.Ε.Κ. ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ

Π.Ε.Κ.	ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ	ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ/ ΙΔΙΟΤΗΤΑ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΗ	ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ/ ΙΔΙΟΤΗΤΑ ΥΠΕΥΘΥΝΟΥ
Π.Ε.Κ. ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ	Μυτιλήνη	Π.Ε.Κ. Μυτιλήνης	Δημήτριος Σουβλερός Δ/ντής Π.Ε.Κ. Μυτιλήνης	Ευστρατία Σοφού Πάρεδρος ε.θ. Π.Ι.
	Σάμος	Δημ. Σχολείο Βαθέος Σάμου	Σταμάτης Βούλγαρης Σχ. Σύμβουλος Α/θμιας	
	Χίος	1 ^ο Δημ. Σχολείο Χίου	Ελευθέριος Μερεσεντζής Δ/ντής 8 ^ο Δημ. Σχολείου Χίου	
	Ικαρία	Δημ. Σχολείο Αγίου Κήρυκου	Ελισάβετ Κούβαρη Δ/ντρια 6/θέσιου Δημ. Σχολείου Αγ. Κήρυκου	

Π.Ε.Κ.	ΑΙΤΗΣΕΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ			ΕΠΙΛΕΓΕΝΤΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ			ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΠΟΥ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΑΝ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ			ΤΜΗΜΑΤΑ		
	Α/θμια	Β/θμια	Σύνολο	Α/θμια	Β/θμια	Σύνολο	Α/θμια	Β/θμια	Σύνολο	Α/θμια	Β/θμια	Σύνολο
Π.Ε.Κ. ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ	130	178	308	81	82	163	77	71	148	3	3+2*	8

*Τα δυο τμήματα ήταν μεικτά, με εκπαιδευτικούς και Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Η οργάνωση ο συντονισμός, η συνεργασία και η διοικητική υποστήριξη του προγράμματος αναγνωρίστηκε από όλους τους εμπλεκόμενους ότι υπήρξε σε γενικές γραμμές ικανοποιητική.

Η υλικοτεχνική υποδομή των επιμορφωτικών κέντρων ανταποκρίθηκε, παρά τις όποιες δυσκολίες, στις ανάγκες του προγράμματος.

Λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες της περιοχής ευθύνης του Π.Ε.Κ. Μυτιλήνης (ακριτική περιοχή, συχνές ματαιώσεις αεροπορικών πτήσεων κατά τη διάρκεια της χειμερινής περιόδου), αποφασίστηκε να διεξαχθεί το πρόγραμμα από το Μάρτιο μέχρι και τον Απρίλιο του σχολικού έτους 2007-08. Στην Ικαρία, ωστόσο, το επιμορφωτικό πρόγραμμα έγινε νωρίτερα (Σεπτέμβριος και Οκτώβριος του 2007) προκειμένου το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο να ανταποκριθεί άμεσα σε προηγούμενο αίτημα των εκπαιδευτικών που υπηρετούσαν στην περιοχή αυτή. Στην Ικαρία το πρόγραμμα υλοποιήθηκε Σαββατοκύριακα, αλλά και κατά τη διάρκεια εργάσιμων ημερών και εκτός ωραρίου εργασίας εκπαιδευτικών, προκειμένου να μειωθεί η περίοδος

διεξαγωγής του και να μη συμπέσει χρονικά με τη διεξαγωγή άλλων επιμορφωτικών προγραμμάτων. Ωστόσο εκφράστηκαν επιφυλάξεις από τους εκπαιδευτικούς σχετικά με τις ημέρες διεξαγωγής του προγράμματος και συγκεκριμένα την Κυριακή αλλά και σχετικά με τις πολλές ώρες παρακολούθησης κατά τη διάρκεια της ημέρας.

Από τα σημαντικότερα προβλήματα της υλοποίησης του Προγράμματος ήταν ότι δεν εκδηλώθηκε ιδιαίτερο ενδιαφέρον από επαρκή αριθμό επιμορφωτών που να καλύπτει τις επιμορφωτικές ανάγκες σε όλες τις θεματικές ενότητες του προγράμματος. Η γεωφυσική θέση της περιοχής και παράλληλα το γεγονός ότι την ίδια εποχή υλοποιούνταν αφενός το πρόγραμμα διαχείρισης και σε άλλα Π.Ε.Κ. (Ιωάννινα, Καβάλα) και αφετέρου η Α΄ Φάση της Εισαγωγικής Επιμόρφωσης Νεοδιόριστων Εκπαιδευτικών δημιούργησε προβλήματα στην ανεύρεση εξειδικευμένου και υψηλών προσόντων ανθρώπινου δυναμικού.

Το περιεχόμενο του προγράμματος αναπτύχθηκε έτσι όπως προέβλεπε το πλαίσιο του αναλυτικού προγράμματος με μικρές αποκλίσεις που οφείλονται σε αντικειμενικές δυσκολίες που παρουσιάστηκαν στο εξακτινωμένο κέντρο της Ικαρίας και οφείλονται στην έλλειψη επιμορφωτών για ορισμένες θεματικές ενότητες, όπως για παράδειγμα για τη θεματική ενότητα «3.6. Ευρωπαϊκό Portfolio». Επίσης, τροποποιήσεις του ωρολογίου προγράμματος έγιναν στις **23 Μαρτίου 2008** στο επιμορφωτικό κέντρο της Μυτιλήνης λόγω ματαίωσης της αεροπορικής πτήσης μιας επιμορφώτριας και έλλειψης δυνατότητας για την αντικατάστασή της από άλλον επιμορφωτή.

Επειδή ο αριθμός των αιτήσεων των εκπαιδευτικών για τη συμμετοχή τους στο επιμορφωτικό πρόγραμμα υπερέβαινε τον προβλεπόμενο αριθμό επιμορφουμένων ανά επιμορφωτικό κέντρο, έπρεπε να γίνει **δημόσια κλήρωση**. Στις προηγούμενες φάσεις της υλοποίησης του προγράμματος η δημόσια κλήρωση είχε διεξαχθεί στις έδρες των Π.Ε.Κ. Στην παρούσα φάση, όμως λόγω έκτακτων καιρικών συνθηκών, οι οποίες δεν επέτρεψαν στα μέλη της ομάδας επιστημονικής στήριξης του έργου να μεταβούν στις έδρες των Π.Ε.Κ. και να διεξαγάγουν την κλήρωση, η διαδικασία αυτή καθυστέρησε. Για την επίσπευσή της και την έγκαιρη ενημέρωση των εκπαιδευτικών που θα συμμετείχαν στο πρόγραμμα, κρίθηκε αναγκαίο η κλήρωση να γίνει την **Παρασκευή 22 Φεβρουαρίου 2008** στο Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι στην Ικαρία δε χρειάστηκε να γίνει κλήρωση, καθώς ορισμένοι εκπαιδευτικοί οι οποίοι είχαν κάνει αρχικά αίτηση αλλά υπηρετούσαν μακριά από τον τόπο διεξαγωγής του προγράμματος (Άγιος Κήρυκος), δήλωσαν ότι δε θα παρακολουθούσαν το πρόγραμμα, με αποτέλεσμα ο αριθμός των αιτήσεων να μην υπερβαίνει τον προβλεπόμενο για διενέργεια κλήρωσης. Θα πρέπει να επισημανθεί ότι η Ο.Ε.Υ.Π. εξέτασε το ενδεχόμενο να αλλάξει ο τόπος διεξαγωγής του προγράμματος, προκειμένου να ικανοποιήσει την επιθυμία των εκπαιδευτικών αυτών να παρακολουθήσουν το πρόγραμμα. Επειδή όμως στην περίπτωση αυτή θα υπήρχε πρόβλημα τόσο στη μετάβαση των επιμορφωτών όσο και των υπολοίπων εκπαιδευτικών που είχαν κάνει αίτηση, αποφασίστηκε να μην αλλάξει ο τόπος διεξαγωγής του προγράμματος.

Κατά την κατάρτιση του Ωρολογίου Προγράμματος αντιμετωπίστηκαν διάφορα προβλήματα, κυριότερα των οποίων ήταν η έλλειψη επιμορφωτών και αφετέρου η έλλειψη συχνής αεροπορικής συγκοινωνίας, στην περίπτωση του επιμορφωτικού κέντρου της Ικαρίας. Στην έλλειψη επιμορφωτών συνέτεινε το γεγονός ότι κατά την ίδια περίοδο είχε αρχίσει να υλοποιείται το ίδιο

πρόγραμμα και σε άλλα Π.Ε.Κ.. Επίσης προβλήματα δημιουργήθηκαν λόγω ακυρώσεων συμμετοχής ορισμένων επιμορφωτών, οι οποίες αντιμετωπίστηκαν άμεσα από το Π.Ι., με τροποποιήσεις του προγράμματος και αντικαταστάσεις.

Οι προγραμματισμένες επισκέψεις στα επιμορφωτικά κέντρα της Σάμου και της Χίου κατά τη διάρκεια του τελευταίου Σαββατοκύριακου διεξαγωγής του προγράμματος, προκειμένου να καταγραφούν στοιχεία για όλες τις παραμέτρους της επιμορφωτικής διαδικασίας, **δεν έγιναν**, λόγω ματαιώσεων των αεροπορικών πτήσεων εξαιτίας δυσμενών καιρικών συνθηκών.

Στατιστική ανάλυση

Η υλοποίηση του προγράμματος σε γενικές γραμμές υπήρξε επιτυχής. Σύμφωνα με τις απόψεις των **Ειδικών Συνεργατών**, η πλειονότητα των εκπαιδευτικών έδειξε ενδιαφέρον για το πρόγραμμα και η παρακολούθηση, πλην ελαχίστων περιπτώσεων, ήταν συστηματική. Επίσης, η συνεργασία με τους επιμορφωτές ήταν καλή και η παράδοση ή η αναπαραγωγή του επιμορφωτικού υλικού έγινε χωρίς προβλήματα. Ωστόσο, οι ειδικοί συνεργάτες επεσήμαναν ορισμένα προβλήματα, τα σημαντικότερα από τα οποία είναι:

- το Πρόγραμμα συνέπεσε χρονικά με τη διεξαγωγή και άλλων επιμορφωτικών προγραμμάτων με αποτέλεσμα να μην μπορούν να το παρακολουθήσουν οι εκπαιδευτικοί που είχαν εκδηλώσει αρχικά ενδιαφέρον,
- η οικονομική ενίσχυση που δόθηκε για την κάλυψη των εξόδων γραφικής ύλης και καθαριότητας δεν ήταν αρκετή για να καλύψει τις ανάγκες του προγράμματος. Όπως ανέφεραν ορισμένοι Ειδικοί Συνεργάτες, οι σχολικές μονάδες στις οποίες υλοποιήθηκε το Πρόγραμμα δεν μπορούσαν να καλύψουν τα έξοδα λειτουργίας τους για ένα πρόγραμμα αυτής της χρονικής διάρκειας,
- η υλοποίηση του προγράμματος κατά τη διάρκεια του Σαββατοκύριακου και κυρίως τις Κυριακές,
- ο τρόπος επιλογής των επιμορφωτών σε ορισμένα επιμορφωτικά κέντρα. Όπως ανέφεραν οι ειδικοί συνεργάτες, οι εκπαιδευτικοί της Β/θμιας εξέφρασαν τις επιφυλάξεις τους για την επιλογή ορισμένων επιμορφωτών, οι οποίοι προέρχονταν από το χώρο της Α/θμιας και δεν έλαβαν υπόψη τις εξειδικευμένες επιμορφωτικές ανάγκες των εκπαιδευτικών αυτών και
- η μη έγκαιρη αποστολή του επιμορφωτικού υλικού από τους επιμορφωτές για αναπαραγωγή και αφετέρου ότι σε ορισμένες περιπτώσεις το υλικό αυτό ήταν πολυσέλιδο και απαιτούσε περισσότερο χρόνο αλλά και περισσότερα έξοδα για την αναπαραγωγή του.

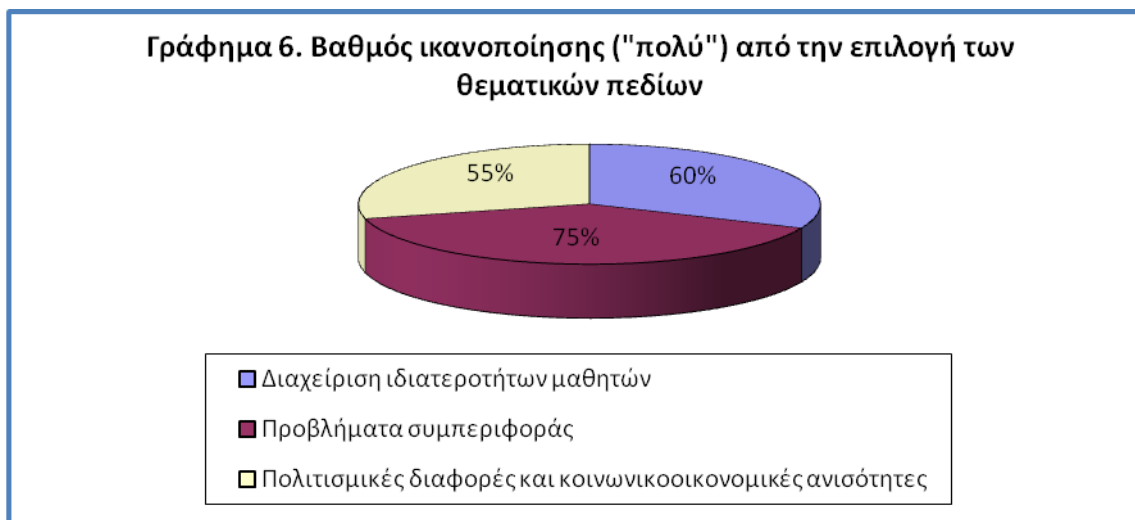
Από τις τηλεφωνικές επικοινωνίες μαζί τους κατά τη διάρκεια του προγράμματος αλλά και από τις απόψεις που εξέφρασαν οι **επιμορφωτές** στα ερωτηματολόγια που τους δόθηκαν διαπιστώνεται ότι το επιμορφωτικό πρόγραμμα σε γενικές γραμμές ήταν ικανοποιητικό τόσοσον αφορά την οργάνωση όσο και την υλικοτεχνική υποδομή των επιμορφωτικών κέντρων, τη συνεργασία τους με το Π.Ι. και τον Ειδικό Συνεργάτη του κάθε επιμορφωτικού

κέντρου. Η στάση των επιμορφούμενων σε γενικές γραμμές χαρακτηρίστηκε από τους επιμορφωτές θετική, με διάθεση συνεργασίας και η συμμετοχή τους ήταν ενεργητική, με ενδιαφέρον αλλά και μεγάλες προσδοκίες. Η επιλογή των θεματικών πεδίων σε σχέση με το σκοπό και τους στόχους του ήταν ορθή. Επισημάνθηκαν ωστόσο κάποιες αδυναμίες:

- η μη έγκαιρη ενημέρωση για τη συμμετοχή τους στο πρόγραμμα,
- δεν υπήρχε επικοινωνία μεταξύ των επιμορφωτών του προγράμματος, με αποτέλεσμα να υπάρξει επικάλυψη του περιεχομένου κάποιων θεματικών ενοτήτων,
- η έλλειψη αναλυτικής περιγραφής του περιεχομένου των θεματικών ενοτήτων του αναλυτικού προγράμματος,
- η έλλειψη υποστηρικτικών μέσων διδασκαλίας σε ορισμένα επιμορφωτικά κέντρα και
- η έλλειψη συνεργασίας με τον ειδικό συνεργάτη του προγράμματος σε ορισμένες περιπτώσεις

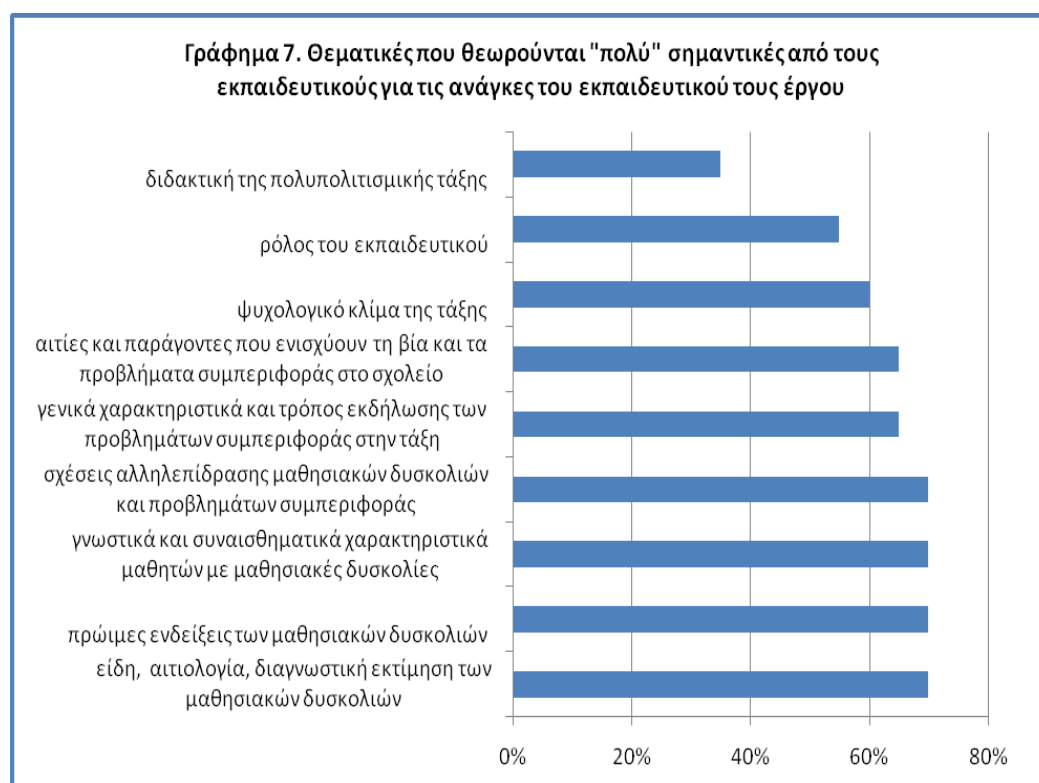
Από την επεξεργασία των ερωτηματολογίων που δόθηκαν στους **επιμορφούμενους** για την αξιολόγηση του προγράμματος συνάγονται τα εξής συμπεράσματα:

- Η επιλογή των θεματικών πεδίων του προγράμματος (διαχείριση ιδιαιτεροτήτων των μαθητών, προβλήματα συμπεριφοράς και πολυπολιτισμικές διαφορές/κοινωνικοοικονομικές ανισότητες) κρίνεται σύμφωνα με τις απόψεις των εκπαιδευτικών ικανοποιητική. Από τα τρία θεματικά πεδία φαίνεται να θεωρούν περισσότερο ικανοποιητική την επιλογή του δεύτερου πεδίου που αφορά τα προβλήματα συμπεριφοράς (το 75% των εκπαιδευτικών θεωρούν «πολύ» ικανοποιητική την επιλογή του) και λιγότερο ικανοποιητική την επιλογή του δεύτερου θεματικού πεδίου που αφορά τη διαχείριση των ιδιαιτεροτήτων των μαθητών και του τρίτου που αφορά τις πολιτισμικές διαφορές και τις κοινωνικοοικονομικές ανισότητες (το 60% και το 55% τα αντίστοιχα ποσοστά).

Η πλειονότητα των εκπαιδευτικών θεωρεί ότι η επιλογή των θεματικών ενοτήτων του προγράμματος συνδέεται σε πολύ σημαντικό βαθμό με τις ανάγκες του εκπαιδευτικού τους έργου.

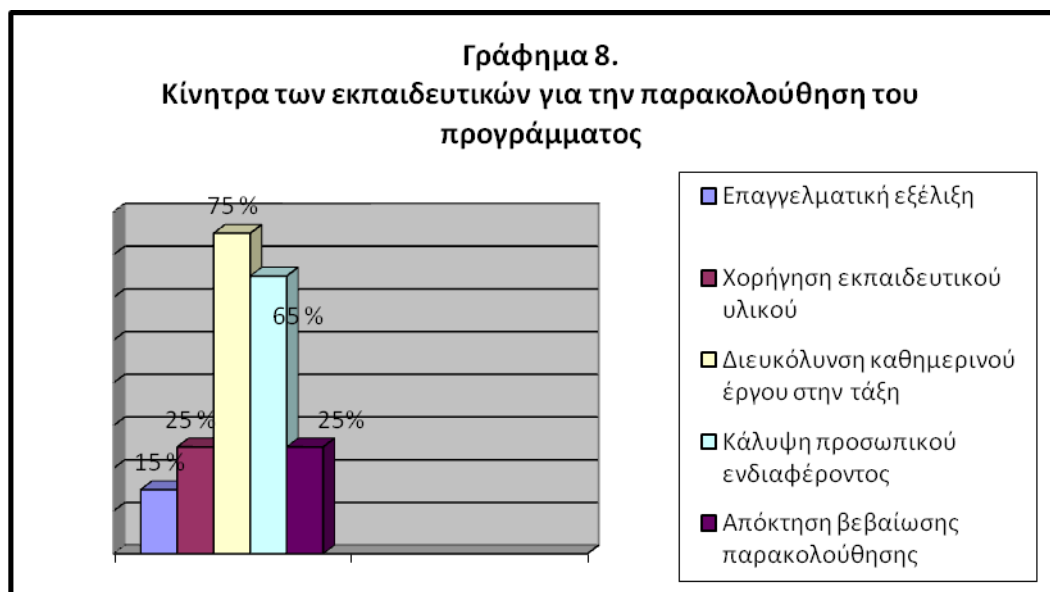
- Από το θεματικό πεδίο της διαχείρισης των ιδιαιτεροτήτων των μαθητών, οι εκπαιδευτικοί θεωρούν ότι οι θεματικές ενότητες που συνδέονται περισσότερο με τις ανάγκες του εκπαιδευτικού τους έργου είναι, κατά σειρά σημαντικότητας, τα είδη, η αιτιολογία και η διαγνωστική εκτίμηση των μαθησιακών δυσκολιών (70%), οι πρώιμες ενδείξεις των μαθησιακών δυσκολιών (70%), τα γνωστικά και συναισθηματικά χαρακτηριστικά μαθητών με μαθησιακές δυσκολίες (70%) και οι σχέσεις αλληλεπίδρασης μαθησιακών δυσκολιών και προβλημάτων συμπεριφοράς (70%).
- Από το δεύτερο θεματικό πεδίο που αφορά τα προβλήματα συμπεριφοράς, οι εκπαιδευτικοί θεωρούν ως «πολύ» σημαντικές θεματικές ενότητες, τα γενικά χαρακτηριστικά και τον τρόπο εκδήλωσης των προβλημάτων συμπεριφοράς στην τάξη (65%), τις αιτίες και τους παράγοντες που ενισχύουν τη βία και τα προβλήματα συμπεριφοράς στο σχολείο (65%) και το ψυχολογικό κλίμα της τάξης (60%).
- Τέλος, από το τρίτο θεματικό πεδίο που αφορά τις πολιτισμικές διαφορές και τις κοινωνικοοικονομικές ανισότητες, οι εκπαιδευτικοί θεωρούν ως «πολύ» σημαντικές θεματικές ενότητες το ρόλο του εκπαιδευτικού (55%) και τη διδακτική της πολυπολιτισμικής τάξης (35%).

- Η πλειονότητα των εκπαιδευτικών θεωρεί «αρκετά» ικανοποιητικό τον προβλεπόμενο διδακτικό χρόνο των θεματικών ενοτήτων του προγράμματος (το 70%). Στην ερώτηση σχετικά με το σε ποιο θεματικό πεδίο θα έπρεπε να αφιερωθεί περισσότερος διδακτικός χρόνος, οι

εκπαιδευτικοί θεωρούν ότι ο χρόνος αυτός θα έπρεπε να αυξηθεί, κατά κύριο λόγο για τα προβλήματα συμπεριφοράς.

- Τα σημαντικότερα κίνητρα των εκπαιδευτικών για την παρακολούθηση του επιμορφωτικού προγράμματος σε μεγάλο βαθμό αποτέλεσαν η διευκόλυνση τους στο καθημερινό έργο τους στην τάξη (75%) και η κάλυψη προσωπικού ενδιαφέροντος (65%).

- Η πλειονότητα των εκπαιδευτικών θεωρεί ότι το πρόγραμμα ανταποκρίθηκε «αρκετά» στις προσδοκίες τους (το 80%) και πιστεύει ότι θα τους βοηθήσει αποτελεσματικά στην καθημερινή διδακτική πράξη (το 70%).
- Η πλειονότητα των εκπαιδευτικών που απάντησαν τη σχετική ερώτηση του ερωτηματολογίου θεωρεί ότι το πρόγραμμα σε μεγάλο βαθμό («αρκετά») εστιάστηκε στη διδακτική πράξη (70%), το 60% ότι έδωσε έμφαση στη θεωρητική κατάρτιση και το 56% ότι επιδιώχθηκε συνδυασμός θεωρίας και πράξης.

Από την επεξεργασία των **συνεντεύξεων των επιμορφουμένων**, συνάγονται τα εξής συμπεράσματα:

- Η πλειονότητα των εκπαιδευτικών θεωρεί ικανοποιητική την επιλογή των επιμορφωτών, εκτός από ορισμένες περιπτώσεις εκπαιδευτικών της Δευτεροβάθμιας και σε ορισμένα επιμορφωτικά κέντρα, όπου εκφράστηκαν επιφυλάξεις. Στις περιπτώσεις αυτές οι εκπαιδευτικοί επισημαίνουν ότι οι επιμορφωτές έδωσαν έμφαση στη θεωρητική κατάρτιση και ότι χρησιμοποίησαν ως βασική εκπαιδευτική τεχνική την εισήγηση. Επίσης ότι χρησιμοποίησαν μελέτες περίπτωσης που αναφέρονταν σε μαθητές δημοτικής εκπαίδευσης και δεν έλαβαν υπόψη το γεγονός ότι οι επιμορφούμενοι απευθύνονταν σε μια διαφορετική ηλικιακή ομάδα μαθητών. Τέλος, ορισμένοι επιμορφωτές δεν έδωσαν στους επιμορφούμενους επιμορφωτικό υλικό.
- Αρκετοί ήταν οι εκπαιδευτικοί που επεσήμαναν ότι έγιναν επικαλύψεις του περιεχόμενου των θεματικών ενοτήτων του προγράμματος από τους επιμορφωτές.

- Σε ορισμένες περιπτώσεις οι εκπαιδευτικοί θεωρούν ότι υπήρξε προχειρότητα στην οργάνωση. Δεν τους δόθηκε φάκελος με την έναρξη του προγράμματος ούτε το ωρολόγιο πρόγραμμα και δεν είχε προβλεφθεί η προσφορά καφέ ή αναψυκτικού.

Τέλος, οι εκπαιδευτικοί προτείνουν να γίνονται συστηματικά στο μέλλον ανάλογα επιμορφωτικά προγράμματα, αλλά να αυξηθεί ο χρόνος διάρκειάς τους ώστε να μοριοδοτούνται. Προτείνουν, επίσης, να υπάρχει η δυνατότητα εξειδίκευσης σε κάποιο από τα τρία θεματικά πεδία του προγράμματος. Τέλος, επισημαίνουν ότι πρέπει να δοθεί περισσότερη έμφαση στη βιωματική προσέγγιση, στην αντιμετώπιση συγκεκριμένων προβλημάτων και στην ενεργητική τους συμμετοχή.

Π.Ε.Κ. ΠΑΤΡΩΝ

Π.Ε.Κ.	ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ	ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ/ ΙΔΙΟΤΗΤΑ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΗ	ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ/ ΙΔΙΟΤΗΤΑ ΥΠΕΥΘΥΝΟΥ
Π.Ε.Κ. ΠΑΤΡΩΝ	Πάτρα	Π.Ε.Κ. Πατρών 3 ^ο Δημ. Σχολείο Οβρυάς	Διαμάντω Μηναδοπούλου Σχ. Σύμβουλος Προσχολικής Αγωγής	Ελένη Τζελέπη- Γιαννάτου Πάρεδρος ε.θ. Π.Ι.
	Αιτωλ/νία	17 ^ο Δημ. Σχολείο Αγρινίου	Ουρανία Δημοπούλου Διευθύντρια 17 ^{ου} Δημ. Σχολείου Αγρινίου	
	Ζάκυνθος	6 ^ο Δημ. Σχολείο Ζακύνθου	Νικόλαος Αρβανιτάκης Σχ. Σύμβουλος Α/θμιας	
	Ηλεία	6 ^ο Δημ. Σχολείο Πύργου	Δημήτριος Κρανίτης Σχ. Σύμβουλος Α/θμιας	

Π.Ε.Κ.	ΑΙΤΗΣΕΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ			ΕΠΙΛΕΓΕΝΤΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ			ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΠΟΥ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΑΝ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ			ΤΜΗΜΑΤΑ		
	Α/θμια	Β/θμια	Σύνολο	Α/θμια	Β/θμια	Σύνολο	Α/θμια	Β/θμια	Σύνολο	Α/θμια	Β/θμια	Σύνολο
Π.Ε.Κ. ΠΑΤΡΩΝ	215	241	456	141	148	289	115	117	232	6	6	12

Το πρόγραμμα υλοποιήθηκε στο Π.Ε.Κ. Πατρών και στις εξακτινώσεις του με ιδιαίτερη επιτυχία κατά τις προβλεπόμενες ημερομηνίες ενώ στη Ζάκυνθο το πρόγραμμα ολοκληρώθηκε στις 2/12/2007 λόγω μεταφοράς του προγράμματος κατά ένα Σαββατοκύριακο μετά από αίτημα των επιμορφούμενων λόγω ταυτόχρονης διεξαγωγής επιμορφωτικού σεμιναρίου στην περιοχή κατά την ίδια χρονική περίοδο.

Επειδή και τη σχολική χρονιά 2007-08 ο αριθμός των επιμορφούμενων που υπέβαλαν αίτηση προς το Π.Ι. για συμμετοχή στο Πρόγραμμα ξεπερνούσε τον αριθμό που είχε αρχικά προβλεφθεί στο Έργο, έγινε κλήρωση στο Π.Ε.Κ. Πάτρας στις 11 Σεπτεμβρίου 2007. Παρόντες ήταν η Ειδική Συνεργάτης του Π.Ε.Κ. Πάτρας κ. Διαμάντω Μηναδοπούλου, η γραμματέας του Π.Ε.Κ. κ. Πολυδώρου, η υπεύθυνη του προγράμματος από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο καθώς και αρκετοί εκπαιδευτικοί.

Η παρακολούθηση της υλοποίησης του προγράμματος γινόταν και μέσω επικοινωνίας με τους επιμορφωτές και σε ορισμένες περιπτώσεις και με επιμορφούμενους.

Πριν την ολοκλήρωση του προγράμματος έγινε επίσκεψη από την υπεύθυνη του Π.Ι. στο Π.Ε.Κ. Πάτρας (10-11-2007) και στο Π.Ε.Κ. Αργινίου (11-11-2007) κατά τις ώρες υλοποίησης του ωρολογίου προγράμματος. Κατά τη διάρκεια της επίσκεψης η υπεύθυνη παρακολούθησε κάποιες εισηγήσεις, συζήτησε με τους επιμορφούμενους μέσα στα τμήματα και ατομικά, πήρε συνεντεύξεις από επιμορφωτές και τους Ειδικούς Συνεργάτες. Σκοπός αυτής της επίσκεψης ήταν να δοθεί η δυνατότητα στους επιμορφούμενους να συζητήσουν με μέλος της ομάδας έργου για το πρόγραμμα και να καταθέσουν τις προτάσεις τους για τη βελτίωση του. Με τον τρόπο αυτό συγκεντρώθηκαν σημαντικές παρατηρήσεις που δεν περιλαμβάνονταν στα ερωτηματολόγια αξιολόγησης προκειμένου να αξιοποιηθούν στο σχεδιασμό προγραμμάτων στο μέλλον.

Από το συνολικό αριθμό των ερωτηματολογίων των επιμορφουμένων που συγκεντρώθηκαν από το Π.Ε.Κ. Πατρών και τις εξακτινώσεις του έγινε στατιστική ανάλυση στο 10% του δείγματος. Τα αποτελέσματα της ανάλυσης παρουσιάζονται στα γραφήματα που ακολουθούν και σχολιάζονται παρακάτω.

Από την αρχική επεξεργασία του 10% των ερωτηματολογίων καθώς και τις συνεντεύξεις που έγιναν στους επιμορφωτές και τους επιμορφούμενους διαπιστώθηκε ότι η επιλογή των θεματικών πεδίων του εκτεταμένου Προγράμματος των 80 ωρών ήταν ιδιαίτερα επιτυχημένη διότι αφορούσε προβλήματα και δυσκολίες με τις οποίες έρχεται αντιμέτωπος κάθε εκπαιδευτικός.

Ειδικότερα διαπιστώθηκε ότι:

- σύμφωνα με την ανάλυση των ερωτηματολογίων, η επιλογή της θεματικής ενότητας «Διαχείριση ιδιαιτεροτήτων μαθητών» ανταποκρίνεται περισσότερο στις επιμορφωτικές ανάγκες των εκπαιδευτικών (Μ.Ο. = 3,5) με μικρή όμως διαφορά από τις ενότητες «Προβλήματα συμπεριφοράς» (Μ.Ο. = 3,4) και «Πολιτισμικές διαφορές» (Μ.Ο.= 3,3),
- το περιεχόμενο των θεματικών ενοτήτων του προγράμματος συνδεόταν άμεσα με τις ανάγκες του εκπαιδευτικού έργου των επιμορφουμένων,
- η οργάνωση και ο συντονισμός του προγράμματος ήταν ικανοποιητικά,
- η υλικοτεχνική υποδομή ήταν ικανοποιητική, οι αίθουσες διέθεταν διαφανοσκόπια, βιντεοπροβολείς και φορητούς υπολογιστές,
- η επιλογή του τόπου υλοποίησης εξυπηρέτούσε τους επιμορφούμενους που μετακινούνταν και από τις γύρω περιοχές,
- ο χρόνος υλοποίησης του προγράμματος (Σάββατο και Κυριακή) δεν ικανοποιούσε μεγάλο μέρος των επιμορφούμενων και πρότειναν να αξιοποιούνται και άλλες ημέρες της εβδομάδας,
- από το 1ο θεματικό πεδίο το μεγαλύτερο μέρος των επιμορφούμενων θεώρησε ως πιο επιτυχημένη την επιλογή της ενότητας «Δυσλεξία» (Μ.Ο. = 3,5),

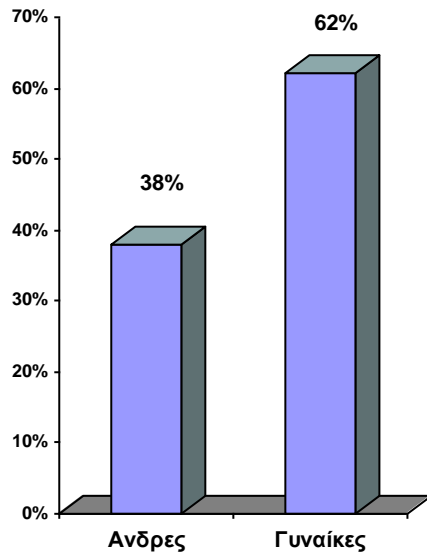
- από το 2ο θεματικό πεδίο το μεγαλύτερο μέρος των επιμορφούμενων θεώρησε ως πιο επιτυχημένη την επιλογή της ενότητας «Γενικά χαρακτηριστικά παιδιών με προβλήματα συμπεριφοράς» (Μ.Ο. = 3,3),
- από το 3ο θεματικό πεδίο το μεγαλύτερο μέρος των επιμορφούμενων θεώρησε ως πιο επιτυχημένη την επιλογή της ενότητας «Ο ρόλος του εκπαιδευτικού» (Μ.Ο. = 3,2),
- οι επιμορφωτές έδωσαν υποστηρικτικό υλικό με αξιόλογο περιεχόμενο,
- οι επιμορφούμενοι ήταν ικανοποιημένοι από την πλειοψηφία των επιμορφωτών οι οποίοι είχαν επιστημονική κατάρτιση αλλά και πρακτική εμπειρία,
- ο τρόπος ανάπτυξης και παρουσίασης των θεματικών ενοτήτων προώθησε την ενεργητική συμμετοχή των επιμορφουμένων,
- οι επιμορφωτές γνώριζαν τις πραγματικές συνθήκες της ελληνικής τάξης και χρησιμοποιούσαν παραδείγματα πρακτικής εφαρμογής,
- κίνητρο των εκπαιδευτικών για την παρακολούθηση του επιμορφωτικού προγράμματος αποτέλεσαν τα σημαντικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν καθημερινά στη διδακτική πράξη αλλά και η κάλυψη προσωπικών ενδιαφερόντων.

Το πρόγραμμα φαίνεται πως ανταποκρίθηκε στις προσδοκίες των επιμορφούμενων σε μεγάλο βαθμό. Η πλειοψηφία των συμμετεχόντων τόνισε την ανάγκη επανάληψής του προκειμένου να δοθεί η δυνατότητα σε μεγαλύτερο αριθμό εκπαιδευτικών να το παρακολουθήσουν.

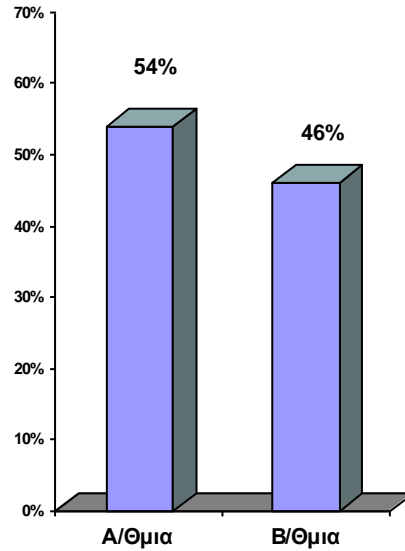
Ακολουθεί λεπτομερής στατιστική ανάλυση:

**Συμπλήρωση ερωτηματολογίων από τους επιμορφούμενους
(N= 10% του δείγματος)**

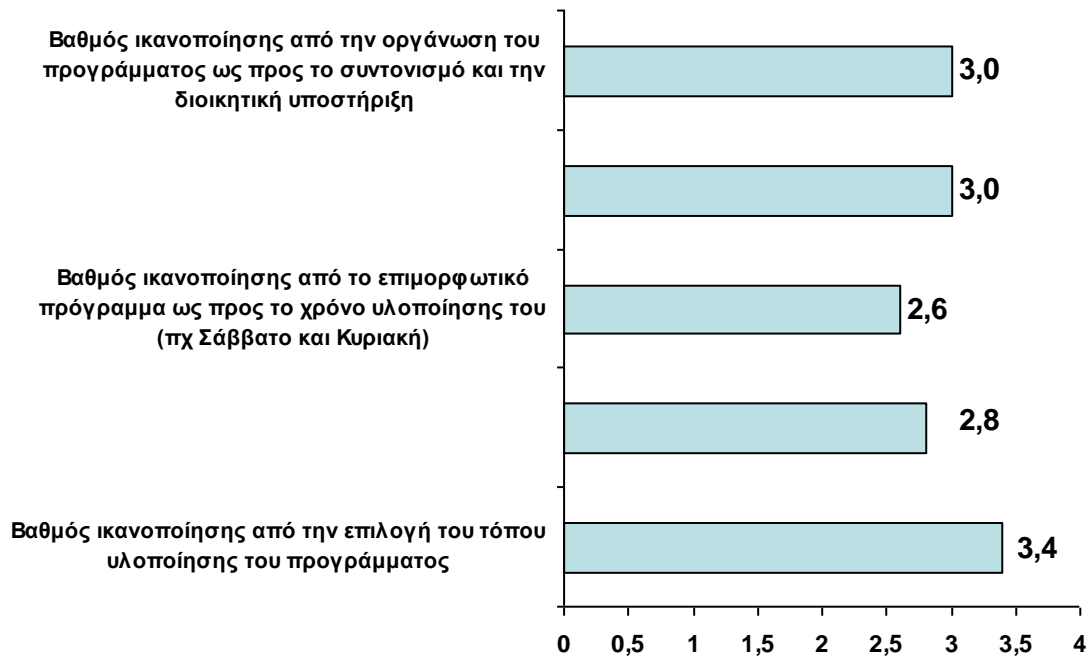
ΦΥΛΟ

ΒΑΘΜΙΔΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

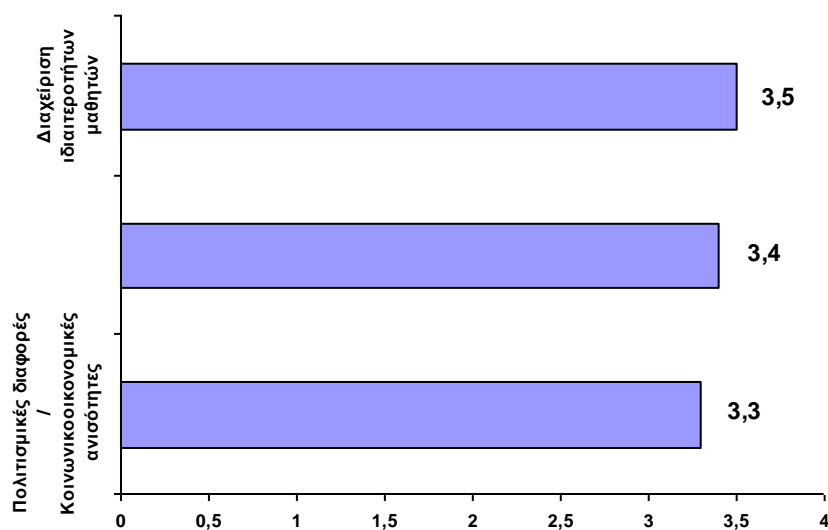
Β. Οργάνωση του προγράμματος

Κλίμακα: 4=πολύ έως 1=πολύ λίγο

Γ. Περιεχόμενο του προγράμματος

Βαθμός στον οποίο η επιλογή των θεματικών πεδίων του προγράμματος ανταποκρίνεται στις επιμορφωτικές ανάγκες

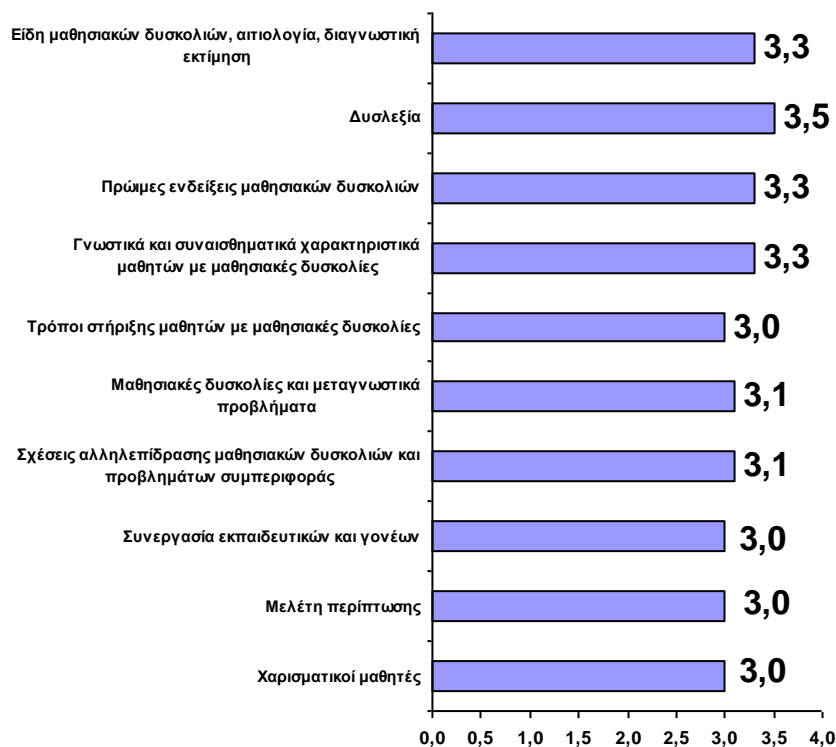

Κλίμακα: 4=πολύ έως 1=πολύ λίγο

Γ. Περιεχόμενο του προγράμματος (συν.)

Βαθμός στον οποίο η επιλογή των θεματικών πεδίων του προγράμματος ανταποκρίνεται στις επιμορφωτικές ανάγκες

Διαχείριση ιδιαιτεροτήτων μαθητών

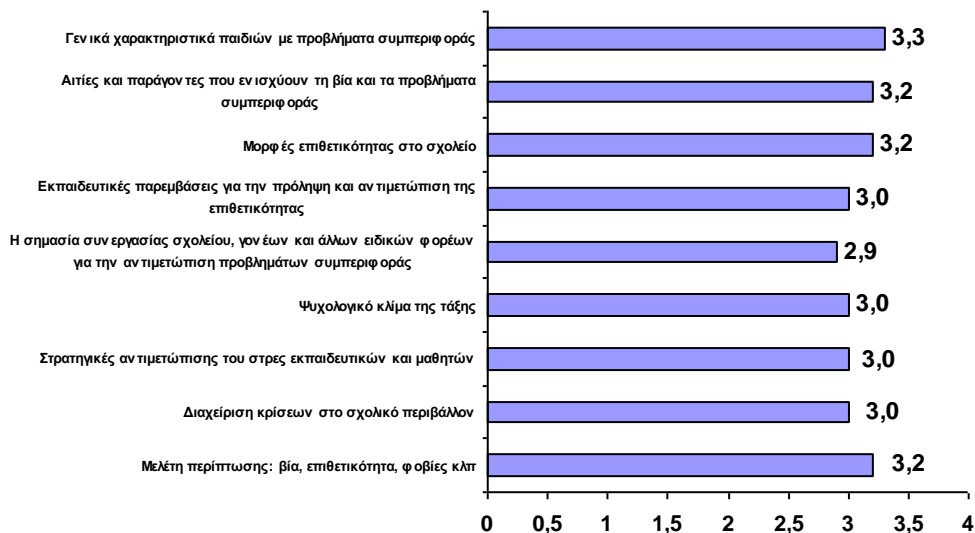

Κλίμακα: 4=πολύ έως 1=πολύ λίγο

Γ. Περιεχόμενο του προγράμματος (συν.)

Βαθμός στον οποίο η επιλογή των θεματικών πεδίων του προγράμματος ανταποκρίνεται στις επιμορφωτικές ανάγκες

Προβλήματα συμπεριφοράς

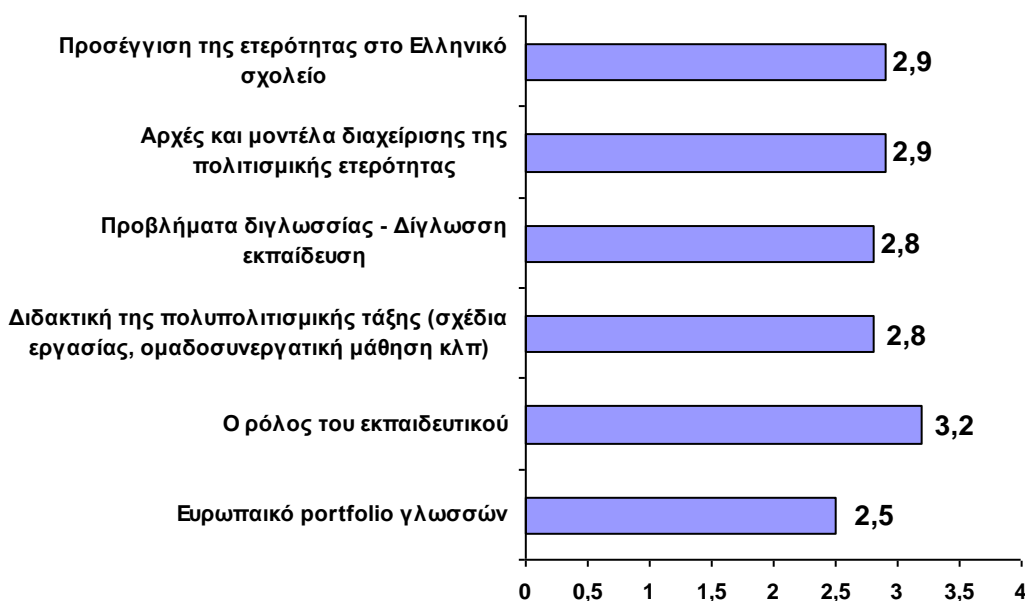

Κλίμακα: 4=πολύ έως 1=πολύ λίγο

Γ. Περιεχόμενο του προγράμματος (συν.)

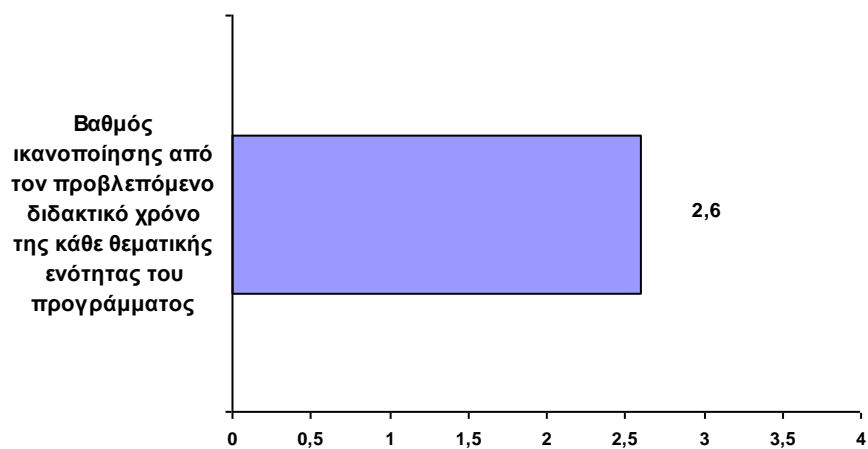
Βαθμός στον οποίο η επιλογή των θεματικών πεδίων του προγράμματος ανταποκρίνεται στις επιμορφωτικές ανάγκες

Πολιτισμικές διαφορές, κοινωνικοοικονομικές ανισότητες

Κλίμακα: 4=πολύ έως 1=πολύ λίγο

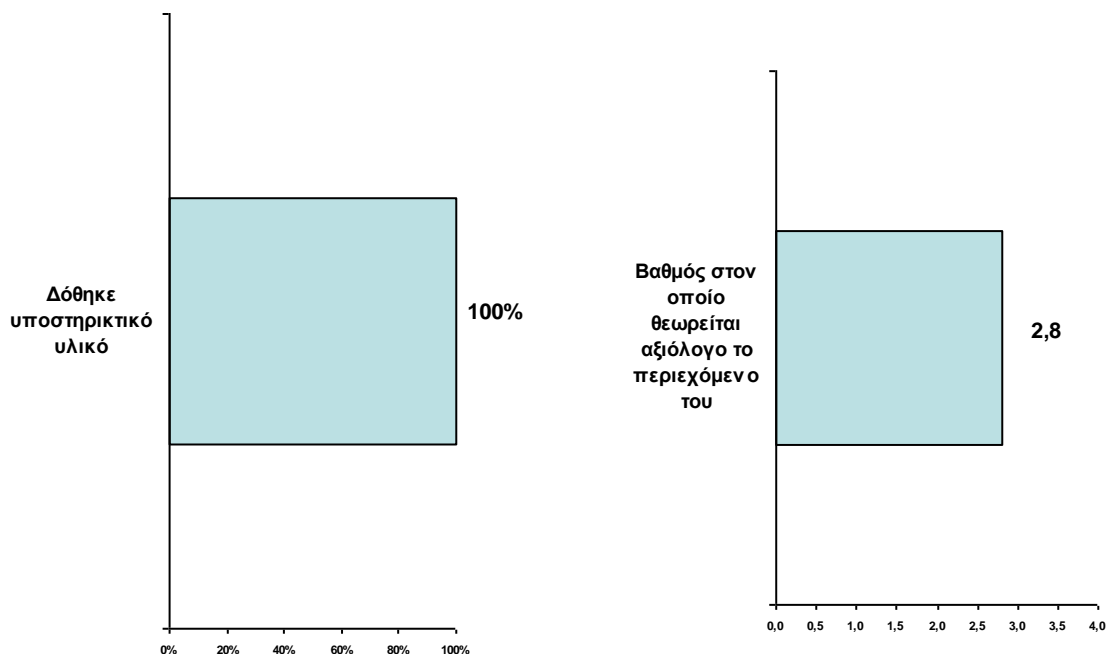
Γ. Περιεχόμενο του προγράμματος (συν.)

Κλίμακα: 4=πολύ έως 1=πολύ λίγο

Γ. Περιεχόμενο του προγράμματος (συν.)

Υποστηρικτικό υλικό

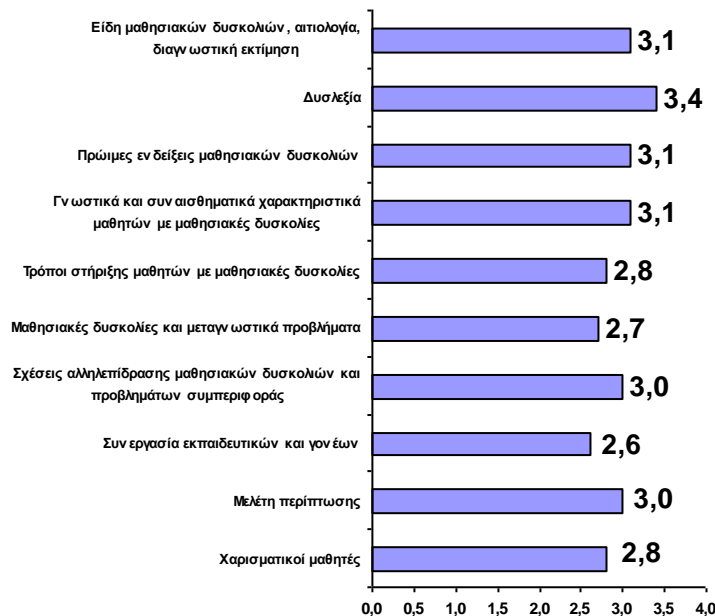

N= Όσοι έλαβαν υποστηρικτικό υλικό
Κλίμακα: 4=πολύ έως 1=πολύ λίγο

Δ. Συνεργασία επιμορφωτών και επιμορφούμενων

Βαθμός ικανοποίησης από την ανάπτυξη / παρουσίαση των θεματικών ενοτήτων του προγράμματος από τους επιμορφωτές

Διαχείριση ιδιαιτεροτήτων μαθητών

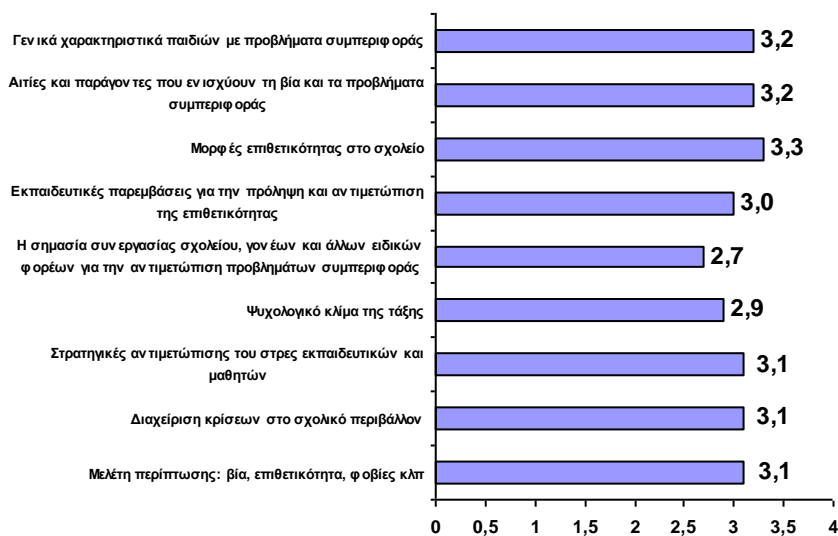

Κλίμακα: 4=πολύ έως 1=πολύ λίγο

Δ. Συνεργασία επιμορφωτών και επιμορφούμενων

Βαθμός ικανοποίησης από την ανάπτυξη / παρουσίαση των θεματικών ενοτήτων του προγράμματος από τους επιμορφωτές

Προβλήματα συμπεριφοράς

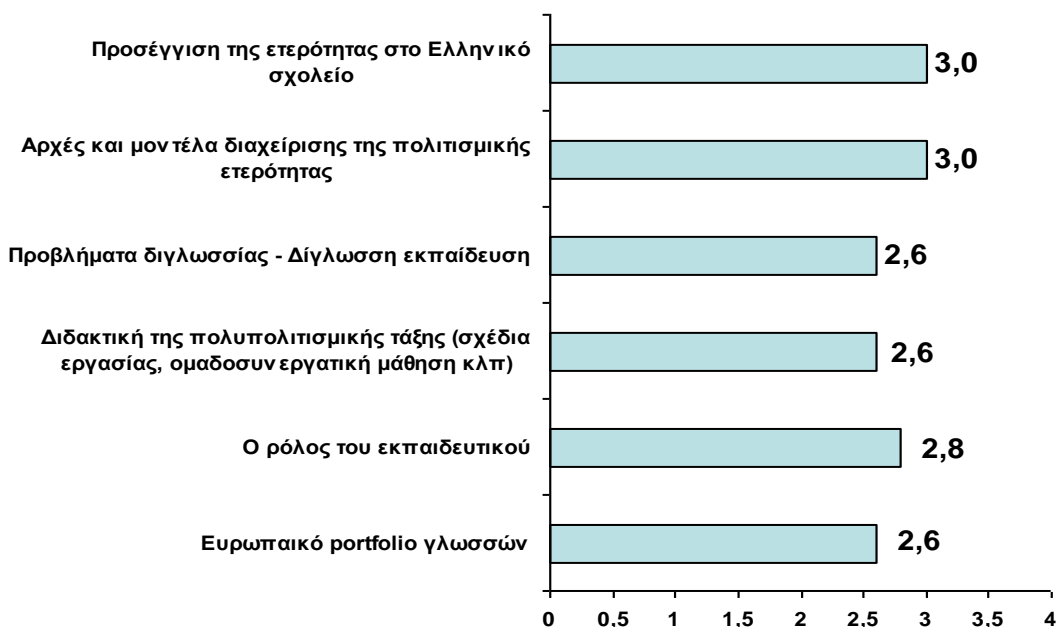

Κλίμακα: 4=πολύ έως 1=πολύ λίγο

Δ. Συνεργασία επιμορφωτών και επιμορφούμενων

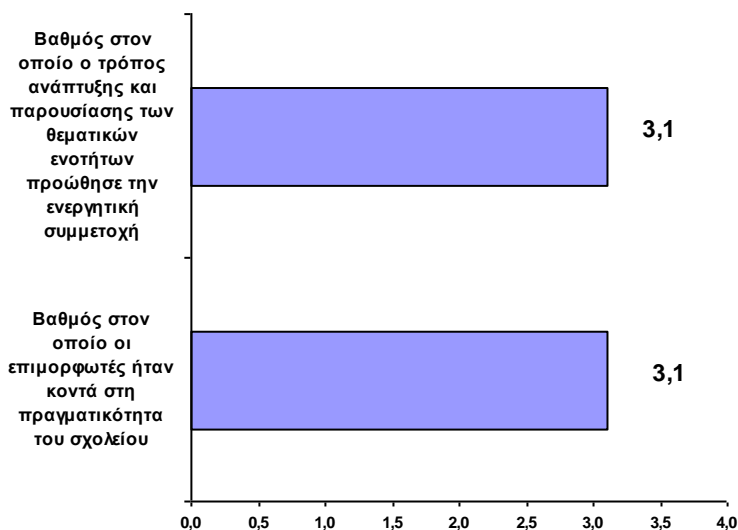
Βαθμός ικανοποίησης από την ανάπτυξη / παρουσίαση των θεματικών ενοτήτων του προγράμματος από τους επιμορφωτές

Πολιτισμικές διαφορές, κοινωνικοοικονομικές ανισότητες

Κλίμακα: 4=πολύ έως 1=πολύ λίγο

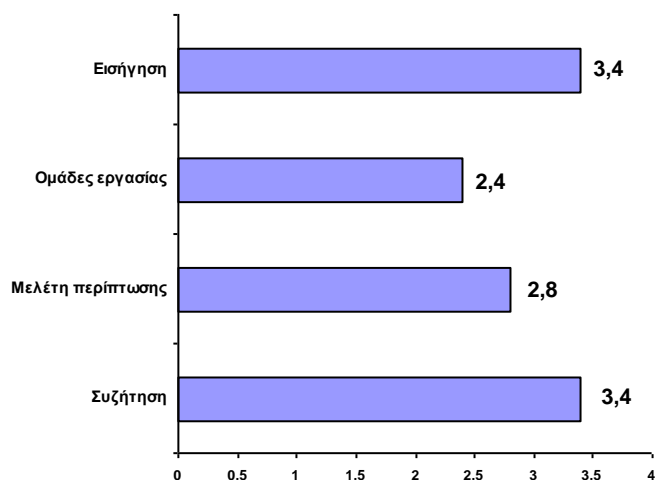
Δ. Συνεργασία επιμορφωτών και επιμορφούμενων

Κλίμακα: 4=πολύ έως 1=πολύ λίγο

Δ. Συνεργασία επιμορφωτών και επιμορφούμενων

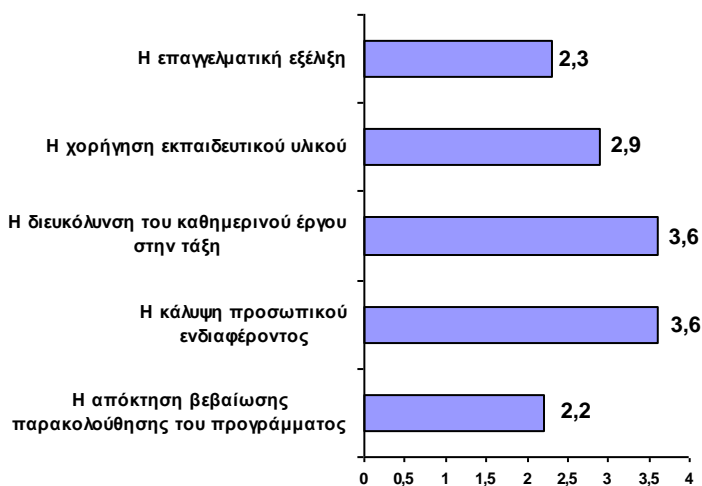
Βαθμός στον οποίο χρησιμοποιήθηκαν από τους επιμορφωτές οι παρακάτω εκπαιδευτικές τεχνικές

Κλίμακα: 4=πολύ έως 1=πολύ λίγο

Ε. Γενική αποτίμηση του προγράμματος

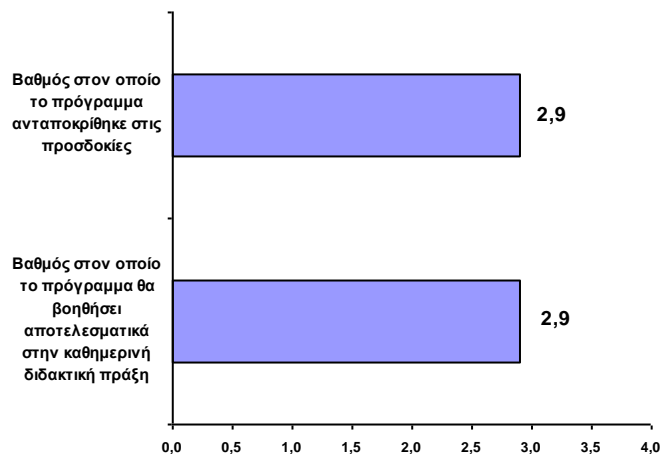
Βαθμός στον οποίο το κίνητρο για την παρακολούθηση του επιμορφωτικού προγράμματος ήταν:

Κλίμακα: 4=πολύ έως 1=πολύ λίγο

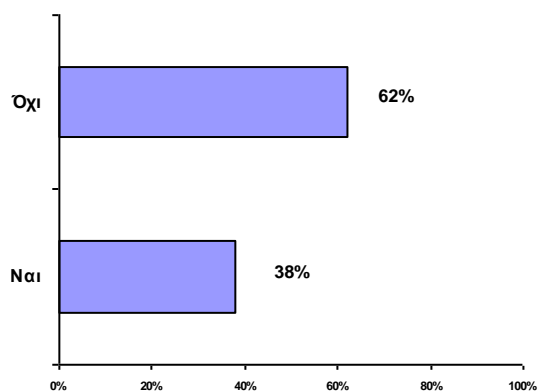
Ε. Γενική αποτίμηση του προγράμματος

Κλίμακα: 4=πολύ έως 1=πολύ λίγο

Ε. Γενική αποτίμηση του προγράμματος

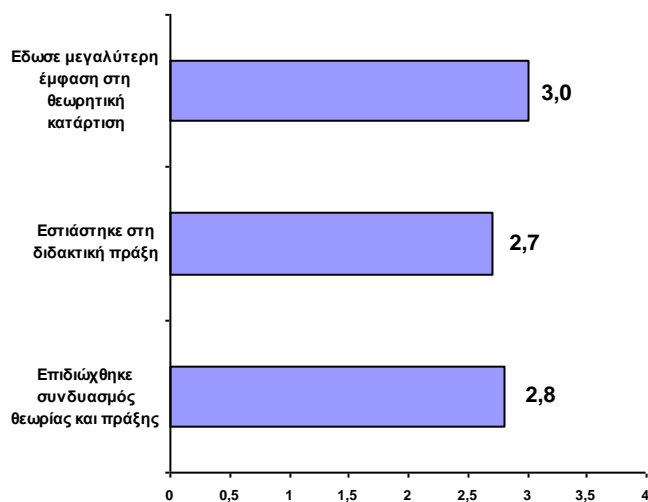
Δυνατότητα αποκόμισης γνώσεων του προγράμματος με άλλο τρόπο

Κλίμακα: 4=πολύ έως 1=πολύ λίγο

Ε. Γενική αποτίμηση του προγράμματος

Βαθμός στον οποίο το περιεχόμενο του προγράμματος:

Κλίμακα: 4=πολύ έως 1=πολύ λίγο

Π.Ε.Κ. ΤΡΙΠΟΛΗΣ

Π.Ε.Κ.	ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ	ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ/ ΙΔΙΟΤΗΤΑ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΗ	ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ/ ΙΔΙΟΤΗΤΑ ΥΠΕΥΘΥΝΟΥ
Π.Ε.Κ. ΤΡΙΠΟΛΗΣ	Τρίπολη	4 ^ο ΓΕΛ Τρίπολης	Μιλτιάδης Σώτος Γραμματέας Π.Ε.Κ. Τρίπολης	Χαράλαμπος Μπαμπαρούτσης Πάρεδρος ε.θ. Π.Ι.
	Αργολίδα	2 ^ο Δημ. Σχολείο Ναυπλίου	Γεώργιος Νάσαινας Σχ. Σύμβουλος Α/θμιας	
	Λακωνία	1 ^ο Δημ. Σχολείο Σπάρτης	Νικόλαος Κουφός Σχ. Σύμβουλος Α/θμιας	
	Μεσσηνία	24 ^ο Δημ. Σχολείο Καλαμάτας	Ιωάννης Μερκούρης Σχ. Σύμβουλος Α/θμιας	
	Κορινθία	1 ^ο Δημ. Σχολείο Κορίνθου	Μαρίνα Σαρλή Σχ. Σύμβουλος Α/θμιας	

Π.Ε.Κ.	ΑΙΤΗΣΕΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ			ΕΠΙΛΕΓΕΝΤΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ			ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΠΟΥ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΑΝ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ			ΤΜΗΜΑΤΑ		
	Α/θμια	Β/θμια	Σύνολο	Α/θμια	Β/θμια	Σύνολο	Α/θμια	Β/θμια	Σύνολο	Α/θμια	Β/θμια	Σύνολο
Π.Ε.Κ. ΤΡΙΠΟΛΗΣ	163	120	283	100	120	220	56	116	172	5	5	10

Ο αριθμός των ενδιαφερομένων που υπέβαλαν αίτηση να παρακολουθήσουν το επιμορφωτικό πρόγραμμα ήταν 283 εκπαιδευτικοί πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Επελέγησαν **όλοι** οι εκπαιδευτικοί χωρίς να γίνει κλήρωση, όπως προβλεπόταν στο Τεχνικό Δελτίο του Έργου, επειδή ο αριθμός των αιτήσεων ήταν περίπου ίσος με τον προβλεπόμενο αριθμό

Για την καλύτερη δυνατή οργάνωση κρίθηκε σκόπιμο να παραμείνουν οι ίδιοι Ειδικοί Συνεργάτες που επιλέχθηκαν κατά την πρώτη περίοδο υλοποίησης. Η εμπειρία τους, η καλή συνεργασία και η γνώση των διαφόρων πτυχών του προγράμματος οδήγησε στην απόφαση αυτή. Όμως αυτό δεν κατέστη δυνατό παντού για διάφορους προσωπικούς ή υπηρεσιακούς λόγους. Έτσι στα επιμορφωτικά κέντρα της Σπάρτης και της Τρίπολης είχαμε αλλαγή Ειδικών Συνεργατών.

Παρόλα αυτά, αρχικά έγινε συνάντηση με όλους τους Ειδικούς Συνεργάτες και συζητήθηκαν λεπτομερώς τα σχετικά με την υλοποίηση του επιμορφωτικού

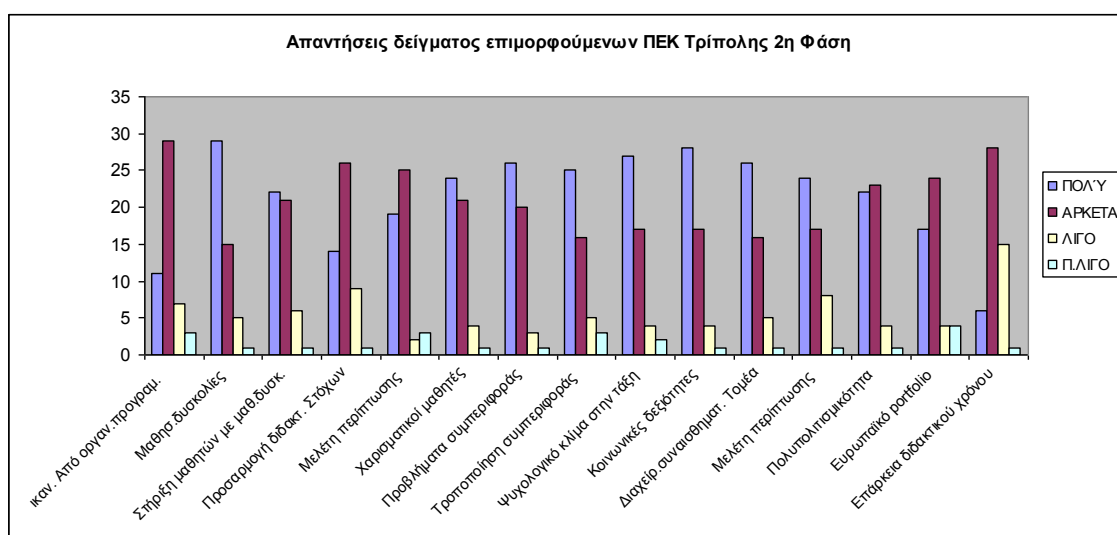
προγράμματος. Αναλύθηκαν τα καθήκοντα και οι υποχρεώσεις τους, τους δόθηκε γραπτά και ηλεκτρονικά το ενημερωτικό υλικό και όλα τα σχετικά έντυπα (παρουσιολόγια επιμορφωτών και επιμορφούμενων, ατομικά στοιχεία, ερωτηματολόγια κ.ά.). Επιπλέον οι ίδιοι παρέλαβαν τους φακέλους και το υλικό που αυτοί περιείχαν, τους οποίους μετά από έλεγχο διένειμαν στους επιμορφούμενους. Έγινε ιδιαίτερη αναφορά στην εξυπηρέτηση και στήριξη των επιμορφωτών, κυρίως όσον αφορά το επιμορφωτικό υλικό (για την έγκαιρη παραλαβή του, αναπαραγωγή και διανομή) και την υλικο-τεχνική υποδομή (προβολείς, διαφανοσκόπια, φωτοτυπικά κ.ά.) για την κατά το δυνατόν καλύτερη παρουσίαση της εισήγησης.

Οι ειδικοί συνεργάτες φρόντιζαν ώστε οι συγκεκριμένες σχολικές μονάδες να έχουν τον απαιτούμενο εξοπλισμό και ότι άλλο ζητούσαν, σχετικό με την εισήγησή τους, οι επιμορφωτές κάθε Σαββατοκύριακου. Για την εύρυθμη λειτουργία κάθε επιμορφωτικού κέντρου και την εξασφάλιση των παραπάνω, οι Ειδικοί Συνεργάτες επικοινωνούσαν από τις πρώτες μέρες της εβδομάδας με τους επιμορφωτές του ερχόμενου Σαββατοκύριακου, ώστε έγκαιρα να έχουν λύσει και το πιο ασήμαντο πρόβλημα και να μη χάνεται πολύτιμος χρόνος τις ημέρες διεξαγωγής της επιμόρφωσης.

Κατά τη διάρκεια της επιμορφωτικής περιόδου ο υπεύθυνος είχε συνεχή επικοινωνία τηλεφωνική και ηλεκτρονική με τους Ειδικούς Συνεργάτες και τους επιμορφωτές για λύση προβλημάτων και παροχή διευκρινίσεων.

Επίσης επισκέφτηκε τα επιμορφωτικά κέντρα κατά τις ώρες υλοποίησης του ωρολογίου προγράμματος, προκειμένου να καταγραφούν, από κοντά, στοιχεία για όλες τις παραμέτρους του προγράμματος.

Εκτιμήσεις-διαπιστώσεις-προτάσεις των επιμορφούμενων

Από τα συμπληρωμένα ερωτηματολόγια και τις συνεντεύξεις των επιμορφούμενων προκύπτουν τα σημαντικότερα συμπεράσματα:

- Η γενική εκτίμηση των εκπαιδευτικών για το πρόγραμμα είναι ότι αυτό πέτυχε τους σκοπούς του, χαρακτηρίστηκε απαραίτητο, ιδιαίτερα

ενδιαφέρον, χρήσιμο και αποτελεσματικό για την καθημερινή εκπαιδευτική πρακτική.

- Τονίστηκε ιδιαίτερα το ασυνήθιστο γεγονός της υλοποίησής του και στην περιφέρεια, γεγονός που είχε ως συνέπεια οι εκπαιδευτικοί να επιμορφώνονται στον τόπο τους.
- Όλες οι θεματικές ενότητες θεωρείται ότι συνδέονται σε μεγάλο βαθμό με τις ανάγκες του εκπαιδευτικού τους έργου. Ιδιαίτερη αναφορά έγινε στις θεματικές ενότητες: «Μελέτη περίπτωσης», «Εφαρμογή στρατηγικών τροποποίησης της συμπεριφοράς», «Μέσα στήριξης επιθυμητής συμπεριφοράς» και «Ψυχολογικό κλίμα της τάξης» όπου δόθηκαν απαντήσεις και λύσεις με συγκεκριμένα παραδείγματα σε καθημερινά προβλήματα που καλούνται να αντιμετωπίσουν οι εκπαιδευτικοί στην τάξη.
- Επισήμαναν την άψογη λειτουργία των επιμορφωτικών κέντρων καθώς και τη συνεργασία τους με τους ειδικούς συνεργάτες και τους επιμορφωτές.
- Όσες φορές ζητήθηκε επιπλέον επιμορφωτικό υλικό, επιπλέον διευκρινήσεις και απαντήσεις σε σχετικά θέματα που αντιμετώπιζαν οι επιμορφούμενοι η ανταπόκριση των επιμορφωτών ήταν στις περισσότερες περιπτώσεις καταλυτική.
- Προτείνεται η περιοδική επανάληψη του προγράμματος ώστε να επιμορφωθεί μεγάλος αριθμός εκπαιδευτικών και η επανάληψη για τους ίδιους εκπαιδευτικούς αλλά με άλλες θεματικές που θα αφορούν και άλλα προβλήματα της σχολικής τάξης.
- Ο μεγαλύτερος αριθμός εξειδικευμένων επιμορφωτών-επιστημόνων καταγράφεται ως αίτημα μεγάλου αριθμού επιμορφούμενων.

Εκτιμήσεις-διαπιστώσεις και προτάσεις των επιμορφωτών

Από την επεξεργασία των ερωτηματολογίων των επιμορφωτών προκύπτουν τα εξής συμπεράσματα:

- Όλοι έδωσαν επιμορφωτικό υλικό (σημειώσεις, πλήρεις εισηγήσεις, σχετική βιβλιογραφία σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή) και μελέτες περιπτώσεων με συγκεκριμένα παραδείγματα για άμεση εφαρμογή.
- Τονίζουν τη θετική στάση των επιμορφούμενων απέναντι τους, τη διάθεση για συνεργασία και την ενεργητική συμμετοχή κατά τις επιμορφωτικές ώρες.
- Χαρακτηρίζουν το πρόγραμμα επιτυχημένο, χρήσιμο και απαραίτητο για την εκπαιδευτική κοινότητα με θεματικές ενότητες που αναφέρονται στην καρδιά της εκπαιδευτικής διαδικασίας.
- Επισημαίνουν την άψογη συνεργασία με τους Ειδικούς Συνεργάτες και το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο καθώς και την άρτια οργάνωση και τη διοικητική υποστήριξη σε όλη τη διάρκεια της επιμόρφωσης.
- Εξέφρασαν τη δυσαρέσκεια τους για τη μεγάλη καθυστέρηση στην καταβολή του κόστους μετακίνησης και διαμονής τους καθώς και της επιμορφωτικής αποζημίωσης τους.
- Θεωρούν απαραίτητη την έκδοση τόμου με τις εισηγήσεις τους ώστε να χρησιμοποιηθεί όλο το σχετικό επιμορφωτικό υλικό από το σύνολο των

εκπαιδευτικών καθότι ο αριθμός των συμμετεχόντων είναι πολύ μικρότερος του συνόλου της εκπαιδευτικής κοινότητας.

- Η λειτουργία μόνο δύο τμημάτων σε κάθε επιμορφωτικό κέντρο του Π.Ε.Κ. της Τρίπολης συνετέλεσε στον πλήρη εξοπλισμό με τα απαραίτητα για τους επιμορφωτές και επιμορφούμενους σε σχέση με άλλα επιμορφωτικά κέντρα.
- Διατυπώνουν την άποψη ότι η τήρηση των παρουσιολογίων πρέπει να γίνεται αποκλειστικά από τους ειδικούς συνεργάτες ανά δίωρο χωρίς αυτά να αφήνονται στους επιμορφούμενους, για να αποτρέπονται, γνωστές, δυσάρεστες καταστάσεις (αναντιστοιχία υπογραφών και παρουσιών) και να ζητούνται εξηγήσεις από τους επιμορφωτές οι οποίοι δεν πρέπει να ασχολούνται με τέτοια θέματα.

VI. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ & ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

6.1 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Τα συμπεράσματα που προέκυψαν από την υλοποίηση του προγράμματος θα μπορούσαν να συνοψιστούν στα εξής:

- Η πλειονότητα των επιμορφωτών και των επιμορφούμενων εκπαιδευτικών έκριναν ότι η **επιλογή των θεματικών πεδίων** του Προγράμματος ήταν εξαιρετικά ικανοποιητική. Υποστήριξαν ότι το περιεχόμενο των θεματικών ενοτήτων του Προγράμματος συνδέεται σε πολύ σημαντικό βαθμό με τις ανάγκες του εκπαιδευτικού έργου.
- Αποδέχτηκαν το Πρόγραμμα με ιδιαίτερο ενθουσιασμό στα πλαίσια της ικανοποίησης ενός γενικότερου αιτήματος του κλάδου για τη συνεχή επιμόρφωσή τους.
- Σε σχέση με το σκοπό και τους στόχους θεωρήθηκε ορθή η επιλογή των θεματικών ενοτήτων του Προγράμματος, κυρίως ως προς τα δύο πρώτα θεματικά πεδία. Επισημάνθηκε, ωστόσο, ότι θα μπορούσε να εμπλουτιστεί και με άλλες θεματικές ενότητες, κυρίως όσον αφορά το δεύτερο θεματικό πεδίο.
- Η **χρονική διάρκεια του Προγράμματος** κρίθηκε μάλλον σύντομη, σε σχέση κυρίως με τις ανάγκες και τις προσδοκίες των επιμορφούμενων οι οποίοι έκριναν ότι ο προβλεπόμενος διδακτικός χρόνος κάθε θεματικής ενότητας έπρεπε να είναι μεγαλύτερος προκειμένου να αναπτύσσονται εκτενέστερα οι ενότητες και να προστεθούν κι άλλες.
- Σύντομη, επίσης, κρίθηκε η διάρκεια του Προγράμματος και από την πλευρά των επιμορφωτών, οι οποίοι πρότειναν την αύξηση των ωρών ορισμένων θεματικών ενοτήτων, ιδιαίτερα των ενοτήτων που προαπαιτούσαν βιωματική διδασκαλία.
- Οι **επιμορφωτές** γενικά ανταποκρίθηκαν σε πολύ ικανοποιητικό βαθμό στις προσδοκίες των επιμορφούμενων. Ωστόσο, όπως επισημαίνουν οι επιμορφούμενοι, μεγάλο μέρος των επιμορφωτών έδωσε μεγαλύτερη έμφαση στο θεωρητικό μέρος και όχι στη διαχείριση των προβληματικών καταστάσεων μέσα στην τάξη. Σε αρκετές ενότητες δεν εφαρμόστηκαν συμμετοχικές μέθοδοι διδασκαλίας.
- Στη διδακτική διαδικασία εφαρμόστηκαν ποικίλες εκπαιδευτικές τεχνικές, όπως εισήγηση, μελέτη περίπτωσης, καταιγισμός ιδεών, ομάδες εργασίας.
- Γενικό αίτημα των επιμορφωτών είναι να υπάρχουν συγκεκριμένες οδηγίες και μια περίληψη με συγκεκριμένους άξονες για κάθε θεματική ενότητα. Η εκ των προτέρων συνεννόηση και επικοινωνία μεταξύ των επιμορφωτών θα αποτρέψει τις επικαλύψεις, σημείο που τονίστηκε και από τους επιμορφούμενους.
- Οι **επιμορφούμενοι** είχαν ιδιαίτερα θετική στάση με διάθεση συνεργασίας και ενεργητική συμμετοχή.
- Ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες κάθε περιοχής και τις ευκαιρίες για επιμόρφωση που είχαν δεχθεί οι επιμορφούμενοι, θεωρούσαν ότι έπρεπε να αφιερωθούν περισσότερες ώρες σε συγκεκριμένες θεματικές ενότητες.

- Οι επιμορφούμενοι έκριναν ότι η πλειοψηφία των επιμορφωτών είχε επιστημονική κατάρτιση αλλά και πρακτική εμπειρία η οποία ήταν απαραίτητη προκειμένου να προτείνουν αποτελεσματικές στρατηγικές διαχείρισης των προβλημάτων της τάξης τους.
- Το επιμορφωτικό υλικό κρίθηκε επαρκές. Οι επιμορφωτές -στην πλειονότητά τους- έδωσαν χρήσιμες σημειώσεις στους επιμορφούμενους και ενδεικτική βιβλιογραφία για περαιτέρω μελέτη.
- Το βασικότερο κίνητρο των επιμορφούμενων ήταν το ενδιαφέρον για προσωπική και υπηρεσιακή βελτίωση. Η στάση τους ήταν ιδιαίτερα θετική και η συμμετοχή τους ενεργή, με ενδιαφέρον και πολλά ερωτήματα προς τους επιμορφωτές. Συμμετείχαν με διάθεση συνεργασίας, διαλογικό πνεύμα και αντάλλαξαν εμπειρίες στο πλαίσιο της ομάδας. Δημιούργησαν, επίσης, δίκτυα επικοινωνίας τα οποία διατήρησαν και μετά τη λήξη του Προγράμματος.
- Η οργάνωση, ο συντονισμός και η διοικητική υποστήριξη του Προγράμματος αναγνωρίστηκε από όλους τους εμπλεκόμενους ως ιδιαίτερα ικανοποιητική.
- Η συνεχής επικοινωνία των μελών της Ομάδας Έργου με τους επιμορφούμενους και η άψογη συνεργασία με τους Ειδικούς Συνεργάτες είχαν ως αποτέλεσμα τη ουσιαστική και συνεχή βελτίωση της υλοποίησης του Προγράμματος.
- Η ενημέρωση, η επικοινωνία και η συνεργασία όλων ήταν ικανοποιητική, παρά τα τυχόν προβλήματα που προέκυψαν.
- Η υλικοτεχνική υποδομή των **επιμορφωτικών κέντρων** κάλυψε τις ανάγκες του Προγράμματος στο μεγαλύτερο μέρος. Κατατέθηκαν, όμως, παρατηρήσεις από επιμορφωτές που αναφέρονταν στην ελλιπή υλικοτεχνική υποδομή κάποιων επιμορφωτικών κέντρων. Όπως οι ίδιοι ανέφεραν, υπήρχαν ελλείψεις σε σύγχρονες συσκευές Νέων Τεχνολογιών (βιντεοπροβολείς, laptops, οθόνες προβολής), αναγκαίες για την άρτια παρουσίαση του διδακτικού τους αντικειμένου.
- Η χωροταξική κατανομή των επιμορφωτικών κέντρων εξυπηρέτησε τους επιμορφούμενους, σε σχέση με τις μετακινήσεις τους. Η υλοποίηση του Προγράμματος σε όλους τους νομούς της χώρας ήταν ένα από τα πλεονεκτήματά του που τονίστηκε από το σύνολο των επιμορφούμενων. Κατέθεσαν ότι επιμορφώθηκαν χωρίς μετακινήσεις από τον τόπο κατοικίας τους και προσωπικά έξοδα, σε θέματα που τους απασχολούν καθημερινά στην τάξη.
- Οι **Ειδικόί Συνεργάτες**, επιτέλεσαν το έργο τους με ζήλο και κατάφεραν να ολοκληρωθεί το πρόγραμμα με επιτυχία. Η επικοινωνία κι η συνεργασία τους με τους επιμορφούμενους και τους επιμορφωτές ήταν πολύ καλή.
- Η γραμματειακή υποστήριξη του προγράμματος ήταν αποτελεσματική και οι διατεθέντες χώροι ήταν καθαροί και προσεγμένοι.
- Προβλήματα αντιμετωπίστηκαν με το ζήτημα της θέρμανσης, επιλύθηκαν όμως με τη συνεργασία των υπευθύνων από την Ομάδα Έργου με τους Ειδικούς Συνεργάτες και τα μέλη των σχολικών επιτροπών.
- Στην περίπτωση που θα επαναληφθεί το πρόγραμμα, προτείνεται να διεξαχθεί σε διαφορετική εποχή του έτους ώστε να αποφευχθούν μταιώσεις προγραμματισμένων αεροπορικών πτήσεων, λόγω δυσμενών καιρικών

συνθηκών, για τις περιπτώσεις των επιμορφωτών που χρειάζεται να μετακινηθούν από μεγάλα αστικά κέντρα.

- Τα οφέλη για τους επιμορφούμενους εκπαιδευτικούς ήταν σημαντικά. Η παρασχεθείσα επιμόρφωση και οι αποκτηθείσες γνώσεις και δεξιότητες αξιολογήθηκαν θετικά από την πλειοψηφία των επιμορφούμενων εκπαιδευτικών. Η συνεργασία με τους Ειδικούς Συνεργάτες, τους επιμορφωτές και το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο κρίθηκε ιδιαίτερα ικανοποιητική.
- Κατατέθηκε αίτημα των επιμορφούμενων μετά την αύξηση της διάρκειας του σε 80 ώρες να μοριοδοτείται.

Συνολικά εκτιμούμε ότι το συγκεκριμένο πρόγραμμα ήταν ιδιαίτερα επικοινωνιακό και ανταποκρίθηκε σε πολύ μεγάλο βαθμό στις προσδοκίες καθώς και στις ανάγκες των επιμορφούμενων.

Βασικό κίνητρο των εκπαιδευτικών για την παρακολούθηση αντίστοιχων επιμορφωτικών προγραμμάτων αποτελούν τα σημαντικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν καθημερινά στη διδακτική πράξη. Οι συνθήκες στο ελληνικό σχολείο έχουν αλλάξει ριζικά τα τελευταία χρόνια και οι εκπαιδευτικοί θεωρούν την αρχική τους κατάρτιση ανεπαρκή, ιδιαίτερα στην αντιμετώπιση ψυχοπαιδαγωγικών ζητημάτων και στην αποτελεσματική διαχείριση κρίσεων στο σχολείο. Από όσα αναφέρθηκαν, κρίνουμε **απαραίτητη την επανάληψη του Προγράμματος**, ώστε να δοθεί η δυνατότητα συμμετοχής περισσότερων εκπαιδευτικών.

6.2 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Η μελέτη των αποτελεσμάτων της αξιολόγησης του Προγράμματος, όπως αυτά προέκυψαν από την ανάλυση των ερωτηματολογίων και συνεντεύξεων των επιμορφούμενων και επιμορφωτών, των παρατηρήσεων και διαπιστώσεων των υπευθύνων των επιμορφωτικών κέντρων, των συζητήσεων με όλους τους εμπλεκόμενους στις επί τόπου επισκέψεις των υπευθύνων από την Ομάδα Έργου και των προτάσεων των Ειδικών Συνεργατών, μας επιτρέπει να υποστηρίξουμε τα εξής:

Τα επιμορφωτικά σεμινάρια αυτής της μορφής είναι εξαιρετικά χρήσιμα για τους εκπαιδευτικούς, όχι μόνο επειδή ενδεχομένως συμπληρώνουν την αρχική τους εκπαίδευση αλλά και επειδή ανταποκρίνονται σε πραγματικές ανάγκες, που απορρέουν και από άλλες κοινωνικές καταστάσεις και από τη συνεχώς αυξανόμενη ετερογένεια του μαθητικού πληθυσμού στο ελληνικό σχολείο. Θα ήταν σημαντικό τα σεμινάρια αυτά να είναι επαναλαμβανόμενα και σε τακτά χρονικά διαστήματα.

Η συνολική εμπειρία μας και η τελική Αξιολόγηση μάς επιτρέπει να επιστημονούμε τα ακόλουθα σημεία στην υλοποίηση ενός αντίστοιχου επιμορφωτικού σεμιναρίου:

- Διεύρυνση του Προγράμματος και προσθήκη ωρών σε κάθε θεματικό πεδίο.
- Αναγκαία αύξηση των ωρών στις θεματικές ενότητες του Προγράμματος και κυρίως αυτές που αφορούν το πρώτο και δεύτερο θεματικό πεδίο.
- Να δίνεται περισσότερος χρόνος σε κάποιες ενότητες (π.χ. τρόποι στήριξης στην τάξη παιδιών με μαθησιακές δυσκολίες) για εμβάθυνση και ομαδική εργασία.
- Επανάληψη του Προγράμματος για μεγαλύτερο αριθμό επιμορφούμενων.
- Οργάνωση σεμιναρίων που να αποτελούν συνέχεια αυτού του Προγράμματος και να οδηγούν σε εξειδίκευση. Κάθε επιμορφούμενος να έχει τη δυνατότητα να επιλέγει το θεματικό πεδίο που επιθυμεί να εξειδικευθεί και να παρακολουθεί ταχύρρυθμο πρόγραμμα το οποίο να οδηγεί σε μοριοδότηση.
- Οργάνωση επιμορφωτικού προγράμματος για τη Β/θμια εκπαίδευση ανά ειδικότητα με θέμα τα προβλήματα συμπεριφοράς.
- Οι εκπαιδευτικοί της Β/θμιας να χωρίζονται σε τμήματα αποτελούμενα από εκπαιδευτικούς συναφών ειδικοτήτων προκειμένου να υπάρχει χρόνος για λεπτομερέστερη ανάλυση των στρατηγικών διαχείρισης των προβλημάτων.
- Επανάληψη του Προγράμματος με ξεχωριστά τμήματα για νηπιαγωγούς.
- Καλύτερη υποδομή στα επιμορφωτικά κέντρα. Γι' αυτό προτείνεται η επιλογή μόνιμων επιμορφωτικών κέντρων που θα εξοπλιστούν και θα επανδρωθούν με καλά εκπαιδευμένο προσωπικό με πολύ καλές γνώσεις στις Νέες Τεχνολογίες, απαραίτητη προϋπόθεση για την επιτυχή υλοποίηση αντίστοιχων επιμορφωτικών δράσεων.

- Έγκαιρη ενημέρωση των εκπαιδευτικών σχετικά με την υλοποίηση τέτοιων προγραμμάτων.
- Αύξηση του αριθμού των συμμετεχόντων ώστε μεγαλύτερος αριθμός εκπαιδευτικών να συμμετέχει στα επιμορφωτικά προγράμματα.
- Επανάληψη του Προγράμματος σε τακτά χρονικά διαστήματα στα ίδια επιμορφωτικά κέντρα για τους ίδιους επιμορφούμενους εκπαιδευτικούς, ώστε να ανανεώνεται η θεωρητική και πρακτική τους κατάρτιση σε θέματα που αφορούν τη διαχείριση προβλημάτων σχολικής τάξης.
- Υποχρεωτική παρακολούθηση της επιμόρφωσης από τους εκπαιδευτικούς ανεξάρτητα της υπηρεσιακής τους κατάστασης.
- Συμμετοχή στο επιμορφωτικό πρόγραμμα και εκπαιδευτικών που εργάζονται ως ωρομίσθιοι ή αναπληρωτές σε σχολεία της Πρωτοβάθμιας και της Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με σκοπό τη θεωρητική και πρακτική ενίσχυσή τους σε θέματα αντιμετώπισης μαθησιακών δυσκολιών, προβλημάτων συμπεριφοράς και διαπολιτισμικής εκπαίδευσης και την ενδυνάμωση του ρόλου τους ως δάσκαλοι.
- Να γίνεται προσπάθεια της μέγιστης δυνατής συμμετοχής πανεπιστημιακών και εξειδικευμένων επιστημόνων.
- Κατά την προσέγγιση όλων των θεματικών πεδίων, από τους επιμορφωτές, ιδιαίτερη έμφαση να δίνεται στη διαχείριση πραγματικών καταστάσεων και προβλημάτων της πραγματικής τάξης.
- Από τις εκπαιδευτικές τεχνικές να προκρίνονται οι βιωματικές προσεγγίσεις και οι σύγχρονες διδακτικές προσεγγίσεις, όπως η μελέτη περίπτωσης και οι ομάδες εργασίας, το παιχνίδι ρόλων και ο καταγισμός ιδεών και να περιορίζεται η έκταση των εισηγήσεων.
- Θα πρέπει να διαφοροποιηθεί η μεθοδολογική προσέγγιση των θεματικών εννοιών, ώστε να δοθεί έμφαση στην ενεργητική συμμετοχή των επιμορφούμενων.
- Είναι αναγκαίος ο λεπτομερέστερος προσδιορισμός των περιεχομένων του αναλυτικού προγράμματος και ο συντονισμός ή/και η προγενέστερη επικοινωνία μεταξύ των επιμορφωτών κάθε τμήματος, ώστε να μην υπάρχουν επικαλύψεις.
- Να δίνεται ιδιαίτερη προσοχή στην ποιότητα του επιμορφωτικού υλικού και στην έγκαιρη παράδοσή του από τους επιμορφωτές.
- Το επιμορφωτικό υλικό να δίνεται και σε ηλεκτρονική μορφή σε cd προκειμένου να είναι πιο εύχρηστο και να χρησιμοποιείται από το σύλλογο διδασκόντων κάθε σχολείου.
- Μεγαλύτερη και έγκαιρη χρηματοδότηση των σχολικών μονάδων που αναλαμβάνουν να φέρουν εις πέρας το επιμορφωτικό έργο.
- Πρέπει να προβλέπονται κωδικοί στο Τ.Δ.Ε. για δαπάνες που αφορούν: θέρμανση, αγορά εξαρτημάτων, επισκευές ηλεκτρονικού εξοπλισμού και φωτοτυπικών μηχανημάτων, καφέ κ.ά.
- Πρέπει να δίνονται άμεσα τα χρήματα στους προμηθευτές υλικών του προγράμματος γιατί δεν υπάρχει δυνατότητα πίστωσης των επιμορφωτικών κέντρων, για ένα τόσο μεγάλο χρονικό διάστημα.

Στο σχεδιασμό αντίστοιχων Προγραμμάτων στο μέλλον θα ήταν χρήσιμο να επεκταθεί -κατά το δυνατόν- το πλαίσιο του αναλυτικού προγράμματος σε νέα θεματικά πεδία σχετικά με τη σύγχρονη σχολική πραγματικότητα και να συμπεριληφθούν νέες θεματικές ενότητες όπως:

- Συστημική προσέγγιση των προβλημάτων που προκύπτουν στην τάξη.
- Συνεργασία σχολείου-γονέων και φορέων υποστήριξης των μαθητών.
- Πρόγραμμα αντιμετώπισης της βίας -παρουσίαση αντίστοιχων επιτυχημένων προγραμμάτων ευρωπαϊκών χωρών.
- Αντιμετώπιση κρίσεων και φυσικών καταστροφών.
- Επικοινωνία και συνεργασία σχολείου - οικογένειας.
- Αυτοαντίληψη - αναγνώριση στάσεων - συναισθημάτων και συμπεριφορών των εκπαιδευτικών.
- Μελέτη ΔΕΠ-Υ και Νοητικής υστέρησης.
- Πρόγραμμα αντιμετώπισης βίας σε επίπεδο σχολείου.
- Σχέσεις εκπαιδευτικών και σχολείου-κοινωνίας.
- Τηλεοπτική και Ενδοοικογενειακή βία.
- Αξιολόγηση μαθητών με μαθησιακές δυσκολίες.

Οι επιμορφούμενοι εκπαιδευτικοί κατέθεσαν ότι η εμπειρία τους από το επιμορφωτικό πρόγραμμα τους βοήθησε στην πληρέστερη κατανόηση των ιδιαιτεροτήτων των μαθητών τους και γενικότερα στην αποτελεσματικότερη διαχείριση των προβλημάτων σχολικής τάξης.

Κατέθεσαν συγκεκριμένα αιτήματα όπως:

- Να διεξαχθούν και άλλα ανάλογα επιμορφωτικά προγράμματα.
- Να οργανωθούν σε ενδο-σχολικό επίπεδο με τη συμμετοχή όλων των εκπαιδευτικών.
- Να οργανωθούν σεμινάρια που να αποτελούν συνέχεια αυτού του προγράμματος και να οδηγούν σε εξειδίκευση με πολλές ώρες πρακτικής εφαρμογής.
- Να επαναληφθούν αντίστοιχα προγράμματα σε τακτά χρονικά διαστήματα και ανατροφοδότηση των εκπαιδευτικών.
- Να υπάρχει υποστήριξη των επιμορφούμενων μετά το πέρας των επιμορφωτικών προγραμμάτων και μέσα στα πλαίσια της ενδοσχολικής επιμόρφωσης με τη βοήθεια συναδέλφων-επιμορφωτών με εμπειρία σε αντίστοιχα θέματα.
- Να συμμετέχουν στην επιμόρφωση οι ωρομίσθιοι και αναπληρωτές εκπαιδευτικοί.

- Να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στη βιωματική προσέγγιση, στην πρακτική αντιμετώπιση προβλημάτων της σχολικής τάξης και να εμπλουτιστεί το πρόγραμμα με εργαστηριακές ασκήσεις και υποδειγματικές διδασκαλίες.
- Το επιμορφωτικό υλικό να δίνεται από την έναρξη της διεξαγωγής του προγράμματος με τη μορφή έντυπου τόμου και σε ηλεκτρονική μορφή με cd.
- Να μη διεξάγεται το πρόγραμμα κατά τη διάρκεια του Σαββατοκύριακου ή τουλάχιστον να μη διεξάγεται την Κυριακή.
- Να υπάρξει εξειδίκευση σε ένα από τα θεματικά πεδία του προγράμματος.
- Να υπάρξει ο απαραίτητος συντονισμός των επιμορφωτών ώστε να μη γίνονται επικαλύψεις του περιεχομένου των θεματικών ενοτήτων του προγράμματος.
- Να ενθαρρυνθεί η συνεργασία των επιμορφούμενων εκπαιδευτικών.
- Να δημιουργηθεί δίκτυο συνεργασίας μεταξύ επιμορφωτών και επιμορφούμενων ως συνέχεια του προγράμματος.
- Να λειτουργούν ξεχωριστά τμήματα για νηπιαγωγούς και καθηγητές με συναφείς ειδικότητες.
- Οι επιμορφούμενοι της Πρωτοβάθμιας και της Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης να επιμορφώνονται από επιμορφωτές που ανήκουν στην ίδια εκπαιδευτική βαθμίδα.
- Να προβλέπεται η διεύρυνση του Προγράμματος και με πρόσθετες ώρες, ώστε να συνδεθεί με ένα είδος πιστοποίησης αυτών που το παρακολούθησαν και κατ' επέκταση να μοριοδοτείται.

Όσον αφορά τους επιμορφωτές, για να μπορέσουν να επιμορφώσουν ικανοποιητικά τους εκπαιδευτικούς:

- Θα πρέπει οι ίδιοι να έχουν επιμορφωθεί στις εκπαιδευτικές μεθοδολογικές προσεγγίσεις και στις αρχές Εκπαίδευσης Ενηλίκων, γιατί δεν αρκεί να είναι καλοί γνώστες μόνο της επιστήμης τους, αλλά πρέπει να έχουν εκπαιδευτεί και στις σύγχρονες μορφές Επιμόρφωσης.
- Να έχουν μελετήσει σε βάθος «τι» και «πως» μαθαίνουν οι ενήλικες.
- Να δίνουν την ευκαιρία στους εκπαιδευτικούς να εφαρμόσουν και να μεταφέρουν αυτά που διαχειρίστηκαν στην επιμόρφωση σε πραγματικές συνθήκες διδασκαλίας.
- Να ενθαρρύνουν τη συλλογική, ομαδική εργασία.

Στο πλαίσιο αυτό οι φορείς επιμόρφωσης απαιτείται να διαμορφώσουν τις κατευθυντήριες γραμμές, να επενδύσουν σε υλικοτεχνική υποδομή - ανάπτυξη τεχνογνωσίας και να διευκολύνουν - παροτρύνουν τους εκπαιδευτικούς στη συνεχή επιμόρφωση.

Γενική αποδοχή και εκτίμηση είναι ότι το συγκεκριμένο Πρόγραμμα υπήρξε ιδιαίτερα εποικοδομητικό και ανταποκρίθηκε σε πολύ μεγάλο βαθμό στις προσδοκίες καθώς και στις ανάγκες του έργου των επιμορφούμενων, ώστε να ανταποκρίνονται αποτελεσματικότερα στη διαχείριση προβλημάτων της

σχολικής τάξης και ειδικότερα στην αντιμετώπιση μαθησιακών δυσκολιών, προβλημάτων συμπεριφοράς και στη διαχείριση των ιδιαιτεροτήτων των μαθητών λόγω πολυπολιτισμικών διαφορών και κοινωνικοοικονομικών ανισοτήτων.

Το συγκεκριμένο Πρόγραμμα μπορεί να αποτελέσει την πλατφόρμα για τις μελλοντικές προτάσεις αντίστοιχων επιμορφωτικών προγραμμάτων με την επισήμανση ότι η παγκόσμια τάση της επιστημονικής κοινότητας στο πλαίσιο της διαχείρισης των προβλημάτων της τάξης είναι κυρίως η πρόληψη και λιγότερο η αντιμετώπιση. Αντίστοιχη θα πρέπει να είναι και η στάση της ελληνικής πολιτείας και των Ελλήνων εκπαιδευτικών. Είναι λοιπόν απαραίτητο να επιμορφώνονται όλοι οι εκπαιδευτικοί ώστε να προλαβαίνουν τα προβλήματα προτού καν εκδηλωθούν. Στο πλαίσιο αυτό κάθε μελλοντικό Πρόγραμμα θα πρέπει να στοχεύει στην ουσιαστική υποστήριξη του εκπαιδευτικού στην καθημερινή εκπαιδευτική πράξη με συγκεκριμένη μεθοδολογία και πρακτικές εφαρμογές. Αντίστοιχα Προγράμματα προτείνονται να υλοποιηθούν σε όλη τη χώρα και κυρίως σε περιοχές όπου οι εκπαιδευτικοί έχουν λιγότερες ευκαιρίες επιμόρφωσης και συχνά περισσότερα προβλήματα.

Οι εκπαιδευτικοί έχουν μεγάλη ανάγκη υποστήριξης προκειμένου να ανταποκριθούν αποτελεσματικότερα στις προκλήσεις του σύγχρονου ελληνικού σχολείου. Η δια βίου εκπαίδευση είναι απαραίτητη, ιδιαίτερα για τον κλάδο των εκπαιδευτικών, γιατί μόνο με συνεχή επιμόρφωση θα καταφέρουν να διαχειριστούν τα πολυσύνθετα προβλήματα της τάξης τους.